

ДИРЕКТОР

проф. д.ик.н. Стоян Денчев

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Главен редактор

проф. д-р Лъчезар Георгиев

проф. д.п.н. Тодор Галунов

проф. д.п.н. Пламен Легкоступ

проф. д.ф.н. Иванка Янкова

проф. д-р Ирена Петева

проф. д-р Кристина Върбанова-Денчева

доц. д-р Стефан Коларов

проф. д-р Каролин Арчър (Великобритания)

проф. д.н. В. П. Леонов (Русия)

проф. д-р Александр Максимович

Цыганенко (Русия)

проф. д.н. Михаил Фьодорович Ненашев (Русия)

Консултант *Иван Иванов*

Технически редактор *Райна Карабоева*

Коректор *Цветанка Рашкова*

ISSN 1310-4624

5000 Велико Търново
ул. „Теодосий Търновски“ № 2
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“

1784 София
бул. „Цариградско шосе“ № 119
Университет по библиотекознание и
информационни технологии

ИЗДАТЕЛ
ИЗДАТЕЛ

НАУЧНО СПИСАНИЕ ЗА КНИГАТА

ГОДИНА XVIII, № 2 (КНИЖКА 3 – 4), 2016

*ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ УНИВЕРСИТЕТ
“СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ”*

*УНИВЕРСИТЕТ ПО БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕ
И ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ*

СЪДЪРЖАНИЕ

Емил Руженов. УЧЕБНИЦИ ПО ФИЗИКА В БЪЛГАРСКИТЕ УЧИЛИЩА В ПЕРИОДА 1878–1948 ГОДИНА	67
Иван Гарванов, Станислава Чолова. СВЕТЪТ ГОВОРИ ЗА БИБЛИОСФЕРАТА С ВЪЗХИЩЕНИЕ ПРЕМИЕРА НА МЕЖДУНАРОДНИЯ НАУЧЕН СБОРНИК НА УНИБИТ „GLORIA BIBLIOSPHAERAE”	74
Лъчезар Георгиев. ТИПОЛОГИЯ, ТЕМАТИЧНО ГРУПИРАНЕ И ПРОФИЛИРАНЕ НА ИЗДАТЕЛСКИТЕ ДЕЙНОСТИ	94
Александра Куманова. FELIX QUI ROTUIT RERUM COGNOSCERE CAUSAS Библиографска панорама на едно солидно книговедско и художествено-публицистично творчество: За 60-годишнината на проф. Лъчезар Георгиев	97
Никола Р. Казански. ЗНАЧИМО УЧЕБНО ПОСОБИЕ ПО ТЕОРИЯ НА БИБЛИОГРАФИЯТА	103
Салваторе Митов. ТЪРЖЕСТВЕНА ЕПИФАНИЯ В БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ	105
Магдалена Гарванова. ЗА ПРОСВЕЩЕНИЕТО В СЪВРЕМЕННАТА ИНФОРМАЦИОННА СРЕДА	107
Стоян Денчев, Александра Куманова, Никола Казански, Николай Василев. ИЗУЧАВАНЕТО НА ЦИВИЛИЗАЦИИТЕ: ПЪТ КЪМ ИСТИНСКАТА КУЛТУРНА ГЛОБАЛИЗАЦИЯ	111
Стефа Георгиева. БЪЛГАРСКОТО КНИГОИЗДАВАНЕ В МОНОГРАФИЯ С ВИСОКА НАУЧНА СТОЙНОСТ	122

Бележка: *От брой 1 (кн. 1–2) 2015 г.
списание „Издател“ излиза с
непрекъсната номерация на
колонцифрите за съответната година.*

CONTENTS

Emil Rujenov. BOOKS IN PHYSICS IN BULGARIAN SCHOOLS IN THE PERIOD 1878–1948 YEAR	67
Ivan Garvanov, Stanislava Cholova. ALL TALK ABOUT THE BIBLIOSPHERE WITH ADMIRATION PREMIERE OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC COLLECTION OF SULSIT <i>GLORIA BIBLIOSPHERAE</i> (presided by prof. d.sc. Stoyan Denchev, assoc. Prof. Dr. Krasimira Alexandrova and Dr. Silvia Naydenova, 20.12.2016)	74
Lachezar Georgiev. TIPOLOGY, THEMATIC GROUPING AND PROFILING OF BOOK PUBLISHING ACTIVITIES	
Alexandra Kumanova. FELIX QUI POTUIT RERUM COGNOSCERE CAUSAS (Bibliographic overview of an important book science and journalistic work : To the 60 th anniversary of PROF. LACHEZAR GEORGIEV, PhD)	94
Nikola R. Kazanski. IMPORTANT MANUAL ON THE BIBLIOGRAPHIC THEORY	103
Salvatore Mitov. SOLEMN EPIPHANY AT BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES	105
Magdalena Garvanova. ABOUT THE ENLIGHTENMENT IN THE CONTEMPORARY INFORMATION ENVIRONMENT (<i>GLORIA BIBLIOSPHERAE</i> (Ariadne's Thread)	107
Stoyan Denchev, Alexandra Kumanova, Nikola Kazanski, Nikolay Vasilev. STUDY OF THE CIVILIZATIONS: ON THE ROAD TO THE GENUINE CULTURAL GLOBALIZATION	111
Stela Georgieva. BULGARIAN BOOK PUBLISHING PRESENTED IN THE MONOGRAPH WITH HIGH SCIENTIFIC VALUE ...	122

ЗА АВТОРИТЕ [About AUTHORS]:

Проф. Стоян Денчев, д.и.н., ректор на УниБИТ, директор на сп. „Издател” = Prof. Stoyan Denchev, Dr. Habil & Rector SULSIT; Director of the magazine „Izdate!” [=Publisher]

Лъчезар Георгиев, проф. д-р, ВТУ “Св. св. Кирил и Методий” = Prof. Lachezar Georgiev, PhD, University of V. Turnovo
Александра Куманова, акад. проф. д.п.н., УниБИТ = Acad. Prof. Alexandra Kumanova, Dr. Habil [SULSIT]

Стела Валериева Георгиева, гл. ас. д-р, ВТУ “Св. св. Кирил и Методий”, катедра “Книгоиздаване и БИД” = Assist. Prof. Stela V. Georgieva, PhD, University of Veliko Turnovo

Емил Руженов, докторант на катедра Архив по документално наследство, УниБИТ = Emil Rujenov [SULSIT]

Никола Р. Казански, доц. д-р, УниБИТ = Assoc. Prof. Nikola R. Kazanski, PhD [SULSIT]

Николай Василев, д-р, УниБИТ = Nikolay Vasilev, PhD [SULSIT]

Магдалена Гарванова, доц. д-р, УниБИТ = Assoc. Prof. Magdalena Garvanova, PhD [SULSIT]

Иван Гарванов, проф. д.н., зам.-ректор на УниБИТ = Prof. D. Sc. Ivan Garvanov is a Vice Rector [SULSIT]

Станислава Чолова, студентка в УниБИТ = Stanislava Cholova is a fourth year student in the subject *Information security at SULSIT*, President of the Student Council of the University.

Салваторе Митов, студент в УниБИТ = Salvatore Mitov, student 1st year, member of the Student Scientific Society of the University – subject *Librarianship and Bibliography*

IZDATEL

[= PUBLISHER]

**Scientific magazine of the book
XVIII, № 2 (book 3 and book 4), 2016**

“ST. CYRIL AND ST. METHODIUS”
UNIVERSITY OF VELIKO TURNOVO

STATE UNIVERSITY OF LIBRARY STUDIES
AND INFORMATION TECHNOLOGIES [SULSIT]

Director

Prof. Stoyan Dentchev, Dr. Habil

EDITORIAL BOARD BG:

Editor in chief:

Prof. Lachezar Georgiev Georgiev, PhD

Prof. Todor Galunov, Dr. Habil

Prof. Plamen Legkostup, Dr. Habil

Prof. Ivanka Iankova, Dr. Habil

Prof. Irena Peteva, PhD

Prof. Kristina Varbanova-Dentheva, PhD

Assoc. Prof. Stefan Kolarov, PhD

Prof. Caroline Archer, PhD

(Birmingham City University, UK)

Prof. V. P. Leonov, Dr. Habil (Russia)

Prof. Alexander Maximovich Tsiganenko, Dr. Habil (Russia)

Mihail Fedorovich Nenashev, Dr. Habil (Russia)

Publishing consultant: *Ivan Ivanov*

Technical editor: *Raina Karaboeva*

Proof-reader: *Tsvetanka Rashkova*

“St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Turnovo

5000 Veliko Turnovo

Teodosi Turnovskiy str. № 2

Department of *Book Publishing and Library and Information Activities (University of Veliko Turnovo)*

Prof. Lachezar Georgiev Georgiev, PhD

E-mail: Lu4ezargeorgiev@abv.bg

Publisher: “St. Cyril and St. Methodius”

University Press – Veliko Turnovo

State University of Library Studies and Information Technologies

1784 Sofia

Tsarigradsko shose str. № 119

Prof. Stoyan Dentchev, Dr. Habil

ISSN 1310-4624

Note: From number 1 (books 1–2), in 2015 the scientific journal of the book IZDATEL [=PUBLISHER] comes with continuous numbering (pagination) pages forever serial year.

**УЧЕБНИЦИ ПО ФИЗИКА В БЪЛГАРСКИТЕ УЧИЛИЩА
 В ПЕРИОДА 1878–1948 ГОДИНА
 (ДО ПРИЕМАНЕ НА ЗАКОНА ЗА НАРОДНАТА ПРОСВЕТА)**

Емил Руженов

**BOOKS IN PHYSICS IN BULGARIAN SCHOOLS IN THE PERIOD 1878–1948 YEAR
 (TO THE ADOPTION OF Education Act)**

Emil Rujenov

This article reviews the issue of original Bulgarian textbooks on physics during the period 1878–1948 year. Presented are the authors of Bulgarian textbooks on physics. Viewing the frequency of publication of textbooks in Bulgaria and abroad. It is noted that most of these books are at European level.

След Освобождението продължава традицията да се ползват както оригинални български текстове, така и различни по качество преводи на учебници, издавани в чужбина. Първият български учебник от този период е на Минко Тодоров Бракалов и на Павел Жилков, отпечатан в Прага през 1883 г. След това започва, кога по-силна, кога по-слаба, перманентна издателска дейност на учебници. В резултат на това се появяват няколко десетки оригинални и преводни учебници по физика. “За жалост, от този значителен брой учебници могли

да се отделят само няколко по-добри. Останалите не само че не отговарят на основните методически изисквания, но по-голяма част от тях не подлежат и на критика”. Причината да няма напълно издържан учебник е, от една страна, обстоятелството, че физиката “е висока и пространна наука, та, за да я знае човек всичката, трябва много нещо да знае и пак много да се труди” (Геров:1849), а от друга страна – честата смяна на учебните програми”.

Учебниците, издадени до 1900 година са както следва:

1883	Учебник по физиката: За долните кл. на средните у-ща / Състав. Минко Тодоров Бракалов, Павел Жилков. – Прага, 1883
1884	Физика: За долните кл. на средните у-ща / Јосиф Клика; Обраб. Ем. Лемингер; Прев. от чески В. Атанасов. – Пловдив: Хр. Г. Данов, 1884. – 6 л., 222 с.: с ил.
1885	2. Прераб. изд. на учебника на Минко Тодоров Бракалов, Павел Жилков. – Пловдив, 1885. – 256 с.: с ил.
1888	3. Прераб. изд. на учебника на Минко Тодоров Бракалов, Павел Жилков. – Пловдив, 1888. – 257 с.: с ил.
1890	4. Прераб. изд. на учебника на Минко Тодоров Бракалов, Павел Жилков. – Пловдив: Хр. Г. Данов, 1890. – 239 с.: с ил.
1891	Физика: За долните кл. на гимназиите и за кл. у-ща / Състав. от Спас Вацов. – Пловдив: Хр. Г. Данов, 1891. – 184 с.
1894	5. съвсем прераб. изд. на учебника на Минко Тодоров Бракалов, Павел Жилков, Л. Л. Лукаш. – Пловдив : Хр. Г. Данов, 1894. – 379 с. : с ил.
1895	Физика : За III кл. на гимназиите и полугимназиите / Състав. Ариян Цокев. – Пловдив : Д. В. Манчов, 1895. – II, 112 с. : с ил. Ръководство към физиката : За горните кл. на средните у-ща / Иван Недев Гюзелев. – 2. прераб. и доп. изд. – София, 1895 (София: печ. и литогр. Янко С. Ковачев). – 609 с.: с черт.;

	<p>Физика: За долните кл. на средните у-ща / Състав. Атанас Тодоранов. – Търново: книж. Н. П. Недялкович и сие, 1885. – 441, III, II с., 1 л.: табл. Библиогр. с. 4</p> <p>2. Попр. изд. на учебника на Спас Вацов. – Пловдив: Хр. Г. Данов, 1895. – 192 с.: с ил</p>
1896	3. Изд. на учебника на Спас Вацов. – Пловдив: Хр. Г. Данов, 1896. – 191 с.: с ил.
1897	<p>Физика и събрание от физически задачи: За горните кл. на средните уч. заведения / Александър Малинин, К. Буренин; Прев. Петър Кабакчиев. – Търново: книж. Е. п. Христов, 1897 (Варна: Зора на П. Н. Икономов). – 2, 877, II с.: с ил.</p> <p>2. Прераб. изд. на учебника на Ариян Цокев – Пловдив: Д. В. Манчов, 1897. – II, 120, III с.: с ил.</p> <p>Метрическа система: За осн. у-ща и за долните кл. на гимназиите / Л. Жирард; Прев. Д. Хр. Марков. – Пловдив, 1897. – 46 с.</p>
1898	<p>Учебник по физика: за горните кл. на средните уч. заведения / С. Ковалевский; прев. с изм. и доп. Д. И. Беров. – Търново : книж. Е. п. Христов, 1898. – XI, 686, II с.: с ил.</p> <p>Физика: За IV и V кл. на петокл. дев. у-ща и долния курс на дев. гимназии / Състав. Петър Кабакчиев. – Търново : книж. Е. п. Христов, 1898. – 4, 390 с.: с ил.</p>

Количественият анализ показва, че от автентичните текстове учебникът на Минко Тодоров Бракалов¹ (р. ок.1850) е издаван 5 пъти (1883, 1885, 1888, 1890 и 1894). Трудът на Спас Вацов Киров (1856 – 1928) има три публикации, като 2-то издание е преработено. Сред преводните три учебника се откроява трудът² на Александър Фьодорович Малинин (1834 – 1888) и на Константин Петрович Буренин (1836 – 1882), социализиран чрез превод от руски на Петър Кабакчиев. От руски е и преводът на Д. И. Беров, допълнил и изменил определени текстове от “Учебник по физика”³ на преподавателя по физика и химия в 1-во реално училище в Санкт Петербург – Степан Иванович Ковалевский (†1907). Другият превод е от чешки език и е осъществен от В. Атанасов през 1884 г.

Учебното съдържание на учебниците по физика, издадени след Освобождението до 1910 година, обхваща въпроси от цялата позната по това време физика. За обема може да съдим и по броя на страниците: от 135 до 300, с 212 до 360 фигури.

На първо място в учебниците се представя по-обширно или по-ограничено “Въведение“, в което се излагат определения за основните понятия във физиката – природа, тяло, вещество, явления, сила и инерция, изброяват се също и се изясняват “Общите свойства на телата, някои от методите на физиката (наблюдение и опит)”. Тук най-често срещано е следното определение: “Това, от което са съставени телата, се нарича вещество или материя.” (Тасева: 1965), т.е. веществото се отъждествява с материята.

След това се разглеждат въпроси от механиката – тежест, тегло, равновесие на телата, прости машини, свободно падане, махало, центробежна сила с движение по „кръг“. Освен тях се изучават въпроси от хидро- и аеростатиката, като наред с тях се разглеждат и капилярните явления, а в някои учебници и дифузия и осмоза. След “Механиката” се разглежда “Топлина” – основните топлинни явления, парна машина, ветрове, водни метеори.

¹ Учи медицина в Прага (1873 – 1874) и завършва в Берлин (1874 – 1876). След Освобождението работи като учител и директор на училище в Пловдив. Автор на 5 учебника в областта на природните науки.

² Претърпял 8 издания в Русия.

³ Частично оригиналът може да бъде видян на адрес // <http://antiques.haus/>, а рецензия за 7-то издание на адрес // <http://www.vofem.ru/ru/articles/46005/>

От “Акустика” се разглеждат най-основни явления – произход, разпространение, отражение и качества на звука, камертон. От “Оптика” – разпространение, сенки, отражение и пречупване, огледала, лещи, око, микроскоп и телескоп, разлагане на светлината, небесна дъга, фотография. В същото време праволинейно равномерно и равнопроменливо движение, с изключение на свободно падане, не се срещат, освен в учебниците на Бракалов и Жилков (1883 г.) и Тодоранов (1885 г.), както и на Ковалевски и Беров (1900, 1909 г.). Силата се разглежда като причина, която привежда телата в движение или изменя движението, или като причина, която изменя покая и движението на телата. Понятията маса, работа, енергия, както и законът за запазване на енергията не се дават.

В повечето учебници първо се разглежда кипене, а след това изпарение и пара.

Електричеството се определя като особено състояние при взаимното търкане на телата, а силата, с която си взаимодействат наелектризираните тела, се нарича електричество. Електричният ток се нарича “галваничен” и се определя като “течение на електричеството”. Не се дава понятието капацитет, но се описва “Лайденска стъкленница”.

В учебника на Бракалов и Жилков след дела “Въведение” се разглежда “Механика”. Разгледани са праволинейно равномерно и равнопроменливо движение, свободно падане на телата. Тук намират място и основните въпроси на хидро- и аеростатиката. Следва дял “Топлина” с основните топлинни явления, като се представят теориите за “топлорода” и “вълновото движение”. Допълват ги отделите “Акустика”, “Оптика”, “Магнетизъм” и “Галванизъм”, както и основни въпроси от електростатиката.

Учебниците на Ковалевски и Беров са “предназначени за всички горни курсове на учебните заведения” (Пак там).

И тук се започва с “Въведение” – общи понятия, общи свойства на телата, сили (притегляне, сцепление, прилепналост, отблъсквателни сили), частни свойства (твърдост, пъргавина). Чрез примери се стига до извода, че “това, що действа върху нашите чувства, се нарича вещество или материя”. Дава се определение на атом и молекула. За атомите се казва, че те са неделими и

не съществуват в свободно състояние. Сцеплението е сила, която свързва молекулите на телата, а отблъсквателните сили не допускат частиците на телата да се допират една до друга.

Следващият раздел е “Кинематика” – основни закони за движението, основни принципи на статиката, прости машини, тежест, централни движения, махало. В хидростатиката се разглеждат и “Частични явления в течностите (повърхностно напрежение, капилярност, осмоза)”. В аеростатиката е обяснен и законът на Бойл-Мариот. След това, подобно на учебника на Иван Гюзелев, се разглеждат вълнообразно движение, звук, светлина. В “Топлина” се привеждат основни топлинни явления, закон на Мариот-Гей Люсак, парна машина, съотношение между топлината и механичната работа, източници на топлина. В учебника от 1900 г. се дава определение за “механична работа”. В учебника от 1909 г. понятието *работа* се разглежда в приложението “в края на учебника, заедно с други “незадължителни” въпроси от различни отдели на физиката” (Пак там). Понататък се разглеждат въпроси от магнетизъм и електричество, а след тях “Очерк на Физичните явления в атмосферата” и “Абсолютна система на мерките”.

В този учебник много въпроси се разглеждат, като се използва математическия апарат. Вещество или материя се нарича всичко, което заема пространство или го изпълва, но “какво е веществото по своята същност, ние не знаем, а съдим за него по свойствата му” (Пак там). Вторият закон на Нютон се тълкува като “Закон за независимостта на действието на дадена сила”. За светлината се привеждат две теории – на Нютон и на Хюйгенс. За топлината се разглежда “механичната теория”. За електрическия ток се казва “въображаемо течение на електричеството, за което е прието да се нарича електрически”.

В този период, а по-точно през 1895 г., излиза и второто преработено издание на учебника на Иван Гюзелев “Ръководство към физиката” за горните класове на средните училища. Допълненията към второто издание на учебника са разгледани подробно в Борисов, М. и др.: 1988.

Широко приложение намира и “Пособие для практических работ по физике в средней школе” от Н. Дрентельн. По това време са публикувани и други учебници, сред които например на 4-то и

5-то издания на “Физика: За долните кл. на гимназиите и за кл. училища” на Спас Вацов (Вацов, С.: 1903), но в общи линии и за него е валидно казаното по-горе. Обобщавайки, следва да отбележим, че в учебниците, издадени до 1910 г., учебното съдържание е претрупано с много материал.

През 1911 г. излиза от печат учебникът по физика на Лазар Иванов Симидчиев и Михаил Иванов Бояджиев, озаглавен “Учебник по физика и астрономия: част I”. В предговора авторите посочват, че са използвали източници от немски, френски, руски ръководства. Те споделят: “да застъ-

пим по най-осезателен начин модерните веяния в физиката, както и да доведем в унисон мисълта и разбирането на българския гимназист по въпроси от физика и астрономия с разбиранията на западно-европейския ученик...” (Симидчиев, Л. и др.: 1911). Авторите си поставят за цел да напишат учебник на много високо ниво, „равнявайки се по западно-европейските учебници”. „От тази ни работа, която ще излезе в три части, днес излиза от печат само първата част – механика“, а другите две ще излязат последователно, заедно с откриването на новите гимназиални класове.”

Динамика на преиздаването на учебника по физика на Лазар Иванов Симидчиев и Михаил Иванов Бояджиев

<p>1911 Учебник по физика и астрономия: За горните кл. на гимназиите и другите средни уч. заведения: Ч. 1. Механика: [За VI кл.] / Лазар Иванов Симидчиев, М. Ив. Бояджиев. – Пловдив : Хр. Г. Данов, 1911. – 4, 256 с.</p>	<p>1914 – 2. прераб. изд. – Пловдив. – 4, 226 с.: с ил. 1919 – 3. прераб. и съкр. изд. – Пловдив. – 173 с. 1924 – 4. прераб. изд. – Пловдив. – 126, 2 с. 1927 – 6. прераб. изд. – София: Ив. х. Николов, 1927. – 164 с.: с ил.</p>
--	--

Учебникът по физика за шести клас започва с „Увод”. В него учениците се запознават с предмета на физиката, що е материя и основните ѝ свойства, молекули, молекулни сили и пространства, агрегатни състояния. В учебника се разглежда “Механика” и включва: “Механика на точката”, “Механика на твърдите системи”, “Хидромеханика” и “Аеромеханика”. Претърпява две издания – през 1912 (240 с., 2 л.: цв. ил.) и през 1919 (182 с.: с ил.).

Учебникът за седми клас разглежда: “Трептения и вълнообразни движения”, “Звук”, “Сила и височина на тона”, “Топлина”, “Светлина”.

В учебника за осми клас са включени “Магнетизъм” и “Електричество”. Положителна черта е, че в края на учебниците са дадени отговорите на задачите от отделните дялове.

През 1911 г. излиза от печат и “Физика за трети гимназиален клас”. В този учебник върху 216 страници са застъпени темите: “Магнетизъм”, “Статическо електричество” – електростатика, електростатична индукция, електрически кондензатор, атмосферно електричество, динамично

електричество, електродинамика, динамическа индукция”, “Космография”. В края на разделите са публикувани задачи. Второто издание от 1914 г. е преработено, а третото (1919 г.) е преработено, но и съкратено до 173 с.

През 1924 г. от печат излизат трите учебника на Димитър Иванов Беров за мъжките и за девическите гимназии – за трети, четвърти и пети клас (седмо издание). Освен въпросите от програмата, като се разместват въпроси от един и същи дял, в учебника са прибавени и въпроси, непосочени в програмата. Във “Въведение”-то са разгледани и физичните величини, единици за измерването им, както и някои измерителни уреди. Електрическото състояние и електрическият ток не се обясняват от гледище на електронната теория, макар че тази теория е описана в края на същия дял на учебника.

През 1926 г. е отпечатан “Учебник по физика за III клас” от Георги К. Николов. В увода учениците се запознават с понятията физично тяло, материя, явления, общи свойства на телата. Включени са последователно дяловете: “Механика” –

сила, тежест, прости машини, хидростатика, атмосферно налягане, както и разделите „Звук“ – разпространение, скорост, отражение, качества на звука; „Топлина“ – източници на топлина, разширение на телата под действието на топлината, термометър, топене, изпарение, кипене; „Светлина“ – разпространение, пречупване на светлината, плоски огледала, оптични лещи, лупа, микроскоп, око и гледане; „Магнетизъм“ и „Електричество“.

През 1932 г. е отпечатан учебникът „Физика: за III клас на народните прогимназии“ от Тодор Колев. В увода му са разгледани понятията тяло, вещество, природа, физични и химични явления, наблюдение и опит. В първата глава са разгледани общи свойства на телата. „Движения и сили“ описва се покой и движение на телата, видове сили, тежест, център на тежестта, равновесие на твърди тела, лост, везни, кантар, макара, махало, центробежна и центростремителна сила. След което се разглеждат течности и въздухообразни тела. Следват „Магнетизъм“, „Електричество“, „Звук“, „Топлина“ и „Светлина“.

През 1937 г., за трети клас на прогимназиите, е отпечатан нов учебник, създаден от Георги Христов Томалевски⁴ (1897–1988). В неговия увод са разгледани темите: природа, вещество, материя, физични и химични явления, наблюдение и опит, агрегатни състояния. След „Общи свойства на телата“ се изучават „Твърди тела“. „Течности“, „Газове“, „Топлина“. Тук „Магнетизъм“ и „Електричество“ се разглеждат след „Топлина“, а „Звук“ и „Светлина“ след тях. Учебникът претърпява още две издания – през 1939 и 1940 г.

През същата година за трети клас е отпечатан още един учебник – на Кирил Михайлов Сеизов (р.1882). Той има същото разпределение на учебния материал и е преиздаден през 1938, 1939 и 1940 г.

Съвместно със Стефан Козарев е автор и на учебник по физика, състоящ се от три части и предназначен както следва: Ч. 1 – „Механика: Учебник за VI кл. на гимназиите“ (1927. – 146, II с., с ил.), а Ч. 2 – „Вълнообразни движения, звук, топлина и светлина“ и Ч. 3 – „Магнетизъм, електричество и астрономия“ са предназначени за VII кл. на гимназиите. Учебниците им излизат последователно през 1927, 1928, 1929 г., съответно за

шести, седми и осми клас на гимназиите. Характерно за тях е, че част от статиката е поставена на първо място в механиката, а движенията са разгледани по-късно. Това определя разкъсването и разместването на законите на Нютон – най-напред третият закон (в статиката), след това първият (при движенията) и накрая вторият закон. Силата се определя като причина за явленията и се допълва, че „за самата сила нищо не знаем“. Последователно се разглеждат: сила, измерване, събиране и разлагане на силите, импулс на сила, количество на движение, удар, работа и енергия, закон за запазване на енергията. След това отново – момент на сила и прости машини. Следват движения – централни, махало, всемирно привличане, свободни и несвободни оси. В хидро- и аеростатиката са разгледани въпроси от хидро- и аеродинамиката: изтичане на течности през тръби, енергия на течащата вода, водни двигатели, принцип на летателните машини и освен тях: повърхностно напрежение, капилярни явления, дифузия и осмоза. След това са отделите „Звук“ „Топлина“, „Светлина“, „Магнетизъм“ и „Електричество“. Включени са нови въпроси – принцип на експлозивните мотори, електромагнитна теория за светлината, строеж на атома. Двата автори публикуват през 1928 г. и „Ръководство за практически упражнения по физика“.

Обобщавайки можем да твърдим, че учебното съдържание по физика в трети прогимназиален клас постоянно нараства – 1926 г. – 63 теми в учебника на Г. Николов, а десет години по-късно, през 1937 – 105 теми в учебника на К. Сеизов. Разпределението на темите по физика в шести гимназиален клас – през 1911 г. в учебника на Симидчиев и Бояджиев темите са 61, а през 1927 г. в учебника на Сеизов и Козаров – 117 и съответното нарастване от 67 на 155 за седми клас. За осми клас нарастването на темите е от 65 на 134.

През лятото на 1948 г. е приет без никакви дискусии, а и съствен набързо, нов Закон за народната просвета⁵, чрез който започва период на промяна на българската просветна традиция. Като ценност се издига интернационализмът, но, макар и като заемка от съветския опит, се предвижда „да се въоръжат учещите със знания“, „да

⁴ През 1925 г. завършва специалност Физика и астрономия във Физико-математическия факултет на Софийския университет. Неговият професионален път продължава като гимназиален учител и директор на III девическа гимназия в София. След 9 септември 1944 г. е директор на висшето образование и културните институти в Министерството на народната просвета.

⁵ ДВ, № 251.

се развие у тях научен, обществено-политически мироглед, за да бъдат готови да изграждат социалистическото общество“, с което в учебните планове и програми се дава приоритет на природонаучните дисциплини. Сериозен удар върху съществуващата просветна традиция нанася закриването на чуждите⁶ и частните⁷ училища.

Приетата от Шестото Велико Народно събрание нова Конституция⁸ предвижда задължително и безплатно образование, светско по характер и реализирано в държавни училища. Учениците от малцинствата имат право на обучение на майчин език, но изучаването на българския е задължително (Български конституции, 1990: 50 – 51). В същото

година	1. издание	Следващи издания
1945	Физика – Ч. 1. Механика: Учебник за V кл. на гимназиите / Състав. Георги Н. Димов, Николай Карабашев; Под ред. на Георги Наджаков. – София: Държ. изд., 1945. – 176 с.: с ил.	1946, 1947, 1948 и сл. т.
	Физика – Ч. 3. Магнетизъм и електричество: Учебник за VII кл. на гимназиите / Състав. Саздо Иванов, Тодор Василев, Иван Петков; Под ред. на Георги Наджаков. – София: Държ. изд., 1945. – 212 с.: с ил.	1946, 1947, 1948 и сл. т.
	Физика . Механика и топлина: За II кл. на нар. прогимназии / Димитър Д. Попов, Бочо Пъдевски, Константин Шапошников. – София: Държ. изд., 1945. – 128 с.	1946, 1947, 4 прераб.изд.1948 и сл. т.
	Физика . Електричество, магнетизъм, звук и светлина: За III кл. на нар. прогимназии / Димитър Д. Попов, Бочо Пъдевски, Константин Шапошников. – София: Държ. изд., 1945. – 118, II с.	1947, 3 прераб. 1948 и сл. т.
	Физика : Ч. 2 / Олга Тасева, Стоян Петров; Под ред. на Г. Наджаков. – София: Държ. изд., М-во на нар. просв., 1945. Ч. 2: Трептения с вълнообразни движения, звук, топлина и светлина: Учебник за VI кл. на гимназиите. – 215 с.	
1946	Пълен наръчник по физика : Общодостъпно изложение: Ч. 1–3 / Тодор Колев. – (София: Задружен труд). 1920	4. прераб. и доп. изд. – София, 1946
	Физика : Ч. 1–2 / Владимир К. Стоев. – 2. прераб. изд. – Русе: книж. Сим. Симеонов и Никола Даков, 1946– Ч. 1: За средните професионални у-ща. – 1946. – 108 с. – 1. изд. 1941. – тир. Ч. 2: За професионалните у-ща. – 1947. – 108 с. – 1. изд. 1942.	

⁶ Седем френски, една американска, една австрийска, една италианска и една румънска гимназии. Немските училища са закрити още на 9.09.1944 г.

⁷ Основно професионални училища, издържани от частни лица или сдружения и училищата, издържани от малцинствените общности.

⁸ 4 дек. 1947 г.

1948	Физика: За всички временни технически и електротехнически курсове / Владимир К. Стоев. – София: Нар. просв., 1948. – 60 с.: с ил.	
------	--	--

време личните амбиции на Вълко Червенков надделяват и след приемането на Закона за висшето образование, управлението му е предоставено на ръководството на Комитета за наука, изкуство и култура (КНИК). Под прекия контрол на МНП остават предучилищното, началното и средното образование.

В този период излизат следните учебници:

Въпреки всичко, в обобщение, може да се твърди, че разнообразието от учебници по физика от 1883 до 1948 г. показва не само честите промени в учебните програми, но е и израз на търсене на по-добро методично изложение на учебното съдържание. В периода 1944–1948 г. „не се пристъпва към официална промяна на учебните планове и програми“, нито към „идеологизиране на учебния материал“ (Маринова-Христиди, Р.: 2006). На учителите е предоставена възможност сами да решават какво и как да преподават, с единствено условие да не допускат „фашистки и реакционни“ теми и факти.

В заключение може да се твърди, че физиката като учебна дисциплина в българското училище заема своето място още преди Освобождението. Непосредствено след това в учебния план на физиката се отделя най-достойно място – шестнадесет часа седмично за целия училищен курс. Съдържанието на учебните програми по физика непрекъснато се обновява, допълва и усъвършенства, налице е стремеж за професионална насоченост. Недостатъците в програмите се дължат най-вече на недостатъчното ниво на развитие на методиката на обучение по физика. Не се използва натрупаният наш педагогически опит, а почти изцяло чуждестранният.

В същото време още преди Освобождението „се явяват сериозни учени“, мъже, които се залавят „да работят на книжното поле“. Залавяйки се да пишат учебници, българските учители по физика съзнават, че всеки наш учебник е по-добър от преводния. Написан при реални условия, той съдържа в себе си тяхното отражение, съобразно подготовката и възможностите на учениците. Сравним ли състоянието, в което се е намирало обучението по физика у нас в средата на миналото

столетие, с моменти от историческото ни развитие от Освобождението до 1948 г., не можем да не отбележим с гордост за нашия възродил се народ огромния скок, който той е направил и да отдадем заслужена почит на всички учители, които имат заслуги за този напредък. А като се сравни обемът на науката *физика* тогава и нейният обем сега, нарасналата ѝ практическа приложимост в научно-техническото ни развитие, с учебните часове, в които се изучава сега като учебна дисциплина (10 часа седмично!), се убеждаваме в нейното незадоволително място, което тя заема в нашето училище днес.

ЛИТЕРАТУРА

БОРИСОВ, ВАВРЕК, КАМИШЕВА : 1988 Основоволожници на обучението по физика в България : Докум. очерци / Милко Борисов, Александър Ваврек, Ганка Камишева. – София : Нар. просвета.

БЪЛГАРСКИ КОНСТИТУЦИИ : 1990 БЪЛГАРСКИ конституции и конституционни проекти : [Сборник] / Състав. Веселин Методиев, Лъчезар Стоянов. – София : д-р П. Берон.

ВАЦОВ : 1903 Физика за трети клас на гимназиалните и класните училища. – Пловдив.

ГЕРОВ : 1849 Извод от физика : ч. 1 / написан от Найдена Герова. – В Белград : в правителствена книгопечатня.

МАРИНОВА-ХРИСТИДИ : 2006 Българското образование 1948–1959. Между съветизацията и традицията / Румяна Маринова-Христиди. – София: Университетско издателство “Св. Климент Охридски”.

СИМИДЧИЕВ : 1911 Учебник по физика и астрономия : За горните кл. на гимназиите и другите средни уч. заведения : Ч. 1. Механика : [За VI кл.] / Лазар Иванов Симидчиев, М. Ив. Бояджиев. – Пловдив : Хр. Г. Данов.

ТАСЕВА : 1964 Физиката в нашите общообразователни училища след 9.09.1944 г. / Олга Тасева // Математика и физика, № 4.

ТАСЕВА : 1965 За развитието на учебното съдържание по физика в нашите общообразователни училища / Олга Тасева // Математика и физика, № 2.

**СВЕТЪТ ГОВОРИ ЗА БИБЛИОСФЕРАТА
С ВЪЗХИЩЕНИЕ**

ПРЕМИЕРА

**НА МЕЖДУНАРОДНИЯ НАУЧЕН СБОРНИК НА УНИБИТ
„GLORIA BIBLIOSPHERAE”,**

*председателствана от проф. д.ик.н. Стоян Денчев,
доц. д-р Красимира Александрова и
д-р Силвия Найденова*

20 декември 2016 г.

Заседателна зала

на Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий”

17:30 – 20:30 ч.

Иван Гарванов, Станислава Чолова

ALL TALK ABOUT THE BIBLIOSPHERE WITH ADMIRATION

PREMIERE

OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC COLLECTION OF SULSIT

GLORIA BIBLIOSPHERAE,

**presided by Prof. D.Sc. Stoyan Denchev, Assoc. Prof. Krasimira Alexandrova PhD and Silvia Naydenova
20.12.2016**

Ivan Garvanov, Stanislava Cholova

Verbatim report.

Reviews for the edition *GLORIA BIBLIOSPHERAE* by 43 scientists from 12 countries and 4 continents, received in a chronologic order from 23.06.2016 to 19.12.2016. These fragments illustrate the intellectual base of the edition in which participate 146 authors with 167 various works.

Publication of the reviews and reports about the edition by the scientific editor Prof. D.Sc. Stoyan Denchev, first title reviewer Prof. D.Sc. Nikolay Yaramov, Acad. Prof. D.Sc. Dzhahaya (Georgia), Assoc. Prof. Dr. Krasimira Alexandrova, Dr. Silvia Naydenova, His Excellency Mohammad Ali Kiani (Iran) – contributors of the edition.

The speech of thanks of Prof. D.Sc. Alexandra Kumanova is also published.

Key words: *GLORIA BIBLIOSPHERAE* (Ariadne's Thread) : Studia in honorem Acad. Prof. Alexandra Kumanova : A Festschrift for 65th Golden Jubilee of the University of Library Studies and Information Technologies in Sofia (Sofia, 2016) – premiere – 20.12.2016 г. – National Library St. St. Cyril and Methodius

СТЕНОГРАМА

Проектирането на плаката на премиерата върху огромен екран и *Серенадата за любовта* на Е. Тосели посреща гостите – библиотечни и информационни специалисти от всички сфери на познанието – с разположените в средата на масата на Заседателната зала 12 знаменца на страните, чиито автори участват в международния научен сборник „*GLORIA BIBLIOSPHERAE*” – *Австрия, Алжир, България, Великобритания, Грузия, Иран, Полша, Русия, Съединените американски щати, Турция, Украйна, Франция*; има и 13-то знаме – на Европейския съюз.

За патрони на премиерата под наслов „*Светът гостува на Университета по библиотекознание и информационни технологии*” са избрани министърът на външните работи на Република България г-н Даниел Митов, министърът на образованието и науката на Република България г-жа Меглена Кунева, извънредният и пълномощен посланик на Република Австрия Н. Пр. г-н Роланд Хаузер, извънредният и пълномощен посланик на Алжирската демократична и народна република Н. Пр. г-жа Латифа Беназза, извънредният и пълномощен посланик на Обединеното кралство Великобритания Н. Пр. г-жа Ема Кейт Хопкинс, извънредният и пълномощен посланик на Грузия Н. Пр. г-н Зураб Беридзе, извънредният и пълномощен посланик на Ислямска република Иран Н. Пр. г-н Абдоллах Норузи, съветникът по културните въпроси към посолството на Ислямска република Иран Н. Пр. г-н Мохаммад Али Кияни, извънредният и пълномощен посланик на Република Полша Н. Пр. г-н Кшишоф Краевски, извънредният и пълномощен посланик на Руската федерация Н. Пр. г-н Анатолий Анатолиевич Макаров, извънредният и пълномощен посланик на Съединените американски щати Н. Пр. г-н Ерик Сет Рубин, извънредният и пълномощен посланик на Република Турция Н. Пр. г-н Сюлейман Гюкче, извънредният и пълномощен посланик на Френската република Н. Пр. г-н Ерик Льобедел.

С изправянето на водещия на премиерата пред публиката в 17:30 ч. – проф. д.н. Иван Гарванов – *спира музиката и започва показването на основния визуализиращ файл (power point), който възпроизвежда страниците от книгата „GLORIA BIBLIOSPHERAE”*.

Проф. д.н. Иван Гарванов:

Ваши Превъзходителства!
Господа министри!
Ваши преподобия!
Уважаеми колеги и гости!
Дами и господа!

Добре дошли на премиерата на международния научен сборник „GLORIA BIBLIOSPHERAE” – издание на Университета по библиотекознание и информационни технологии, посветено на неговата 65-годишнина.

„GLORIA BIBLIOSPHERAE” се публикува в чест на професор Александра Куманова, която е действителен член на няколко академии на науките. Тя е първият и единствен засега в България т.нар. голям доктор и академик по библиотекознание, библиография, книгознание и философска когнитология (теория на научната информация).

„GLORIA BIBLIOSPHERAE” е израз на платформата на Университета по библиотекознание и информационни технологии, според която университетът следва да бъде отворен към науката и културата на планетата.

На мен – професор д.н. Иван Гарванов, заместник-ректор на Университета по библиотекознание и информационни технологии и участник в изданието – се пада честта да вода днешната премиера.

Моля да аплодираме председателите на премиерата, *които са:*

– **проф. д. ик. н. Стоян Денчев** – ректор на Университета по библиотекознание и информационни технологии, научен редактор на „GLORIA BIBLIOSPHERAE” и автор в изданието;

(аплодисменти)

– **доц. д-р Красимира Александрова** – директор на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий”, автор в сборника;

(аплодисменти)

– **д-р Силвия Найденова** – директор на Централната библиотека на Българската академия на науките, автор в сборника;

(аплодисменти)...

Почетни гости на премиерата са:

– съветникът по културните въпроси към Посолството на Ислямска република Иран **Н. Пр. г-н Мохаммад Али**

Кияни;

(аплодисменти)

– **о. Ярослав Бабик** (Францискански орден на Католическата църква, настоятел на капуцините в България, Конкатедра „Св. Йосиф” в София)

(аплодисменти)...

Уважаеми дами и господа!

В отделните национални библиотеки и институти на 12-те държави и 4-те континента, от които са 146-мата автори на „GLORIA BIBLIOSPHERAE”, **вече се състояха представянията на тази изключително рядка по обхвата и синтеза си за библиотекознанието, книгознанието и библиографознанието нова книга**, която днес има своята премиера в София, където е издадена от издателството „За буквите – О писменехъ” на Университета по библиотекознание и информационни технологии под научната редакция на професор д.ик.н. Стоян Денчев.

(аплодисменти)

... Позволете ми да Ви зачета малък фрагмент от вътрешната рецензия за сборника „GLORIA BIBLIOSPERAE”, подготвена от неговия първи рецензент **проф., д.м.н. д-р Николай Яръмов**, който е и автор в изданието (самият професор Яръмов е на друг научен форум в Австрия и минути преди днешната премиера се обади по телефона, за да ни поздрави).

(И. Г. прочита рецензията [3] /посочените тук и по-надолу цифри в квадратни скоби препращат към приведените в края на настоящата стенограма текстове, които са озвучени на премиерата /)

(аплодисменти)

... А ето и още един отзив за „GLORIA BIBLIOSPERAE” от **акад., проф., д.ф.н. Леонид Джахая**, чийто текст пристигна от Грузия в навечерието на днешната премиера и е предназначен да бъде прочетен тук пред Вас:

(И. Г. прочита рецензията [4])...

(аплодисменти)

... След тези уводни думи позволете ми да поканя **Станислава Чолова**, която е най-младият автор в сборника „GLORIA BIBLIOSPERAE”. Тя е председател на Студентския съвет на УниБИТ, студентка в IV курс от специалността „Информационна сигурност”. Неин асистент е **Цветимир Вайов** – студент във II курс от специалността „Печатни комуникации”.

Студентите ще ни въведат в света на „GLORIA BIBLIOSPERAE”, като прочетат два фрагмента от интервюто на д-р Николай Василев, съставителя на изданието, с професор Александра Куманова:

ЗА СВЕТЛИНАТА НА НЕЩАТА (с. 46–47) и

ЗА УЧИТЕЛСТВОТО И УЧЕНИЧЕСТВОТО (с. 112–113).

Тези фрагменти ще бъдат обединени от изпълнението на цигулка на **Мария-Румяна Лиркова**, която ще изпълни знаменитата творба на Волфганг Амадеус Моцарт „Ave verum corpus Dei”, обезсмъртяваща подвига *да създаваш...*

(първи фрагмент на четенето)

(изпълнението на цигулка)

(втори фрагмент на четенето)

(аплодисменти)

Благодаря за тази истинска увертюра към днешната премиера...

... Дами и господа!

Цели 155 астрономически часа епистолярни конференции, проведени от екипа на „GLORIA BIBLIOSPERAE” с учените, участници в изданието от *Австрия, Алжир, България, Великобритания, Грузия, Иран, Полша, Русия, Съединените американски щати, Турция, Украйна, Франция* (чиито национални флагове са тук пред нас), предхождат днешната премиера.

Чуйте подобрани откъси от тях; чуждестранните отзиви се представят в превод на български език:

(студентите четат отзивите [2])

(аплодисменти)

Благодаря за този огромен пласт от мнения на именити учени за „GLORIA BIBLIOSPERAE”, които тук бяха огласени публично. Те ще бъдат публикувани в научните издания на Университета по библиотекознание и информационни технологии и така ще бъдат достъпни за всички нас...

... Но нека се обърнем и към нашата аудитория.

Моля **проф. Христо Мутафов, доктор на философските науки**, доайен на информационно-комуникативната сфера у нас, който е автор в сборника, да ни представи своята рецензия за „GLORIA BIBLIOSPERAE”...

(проф. Христо Мутафов представя рецензията си – анализ и синтез на труда)

(аплодисменти)

... Благодаря Ви, уважаеми проф. Мутафов!

С удоволствие каня **проф. Донка Правдомирова** – библиограф и библиографовед, също автор в сборника – да ни запознае с виждането си за „GLORIA BIBLIOSPERAE”...

(проф. Донка Правдомирова представя рецензията си за нареждането на проф. Александра Куманова в библиографията – за изучаването на международната универсална библиография – до акад. Никола Михов и проф. Тодор Боров)

(аплодисменти)

... Благодаря Ви, уважаема проф. Правдомирова!

Разрешете ми да поканя **проф. д.н. Ирена Петева** – заместник-ректор по научноизследователската и международната дейност на Университета по библиотекознание и информационни технологии и титулен рецензент на „GLORIA BIBLIOSPERAE”...

(проф. Ирена Петева представя рецензията си за книгата като плод на международната платформа на научноизследователската дейност на УниБИТ)

(аплодисменти)

... Благодаря Ви, уважаема проф. Петева!

... Дълго мислих как днешната премиера да отрази полифонията на „GLORIA BIBLIOSPERAE”...

Предлагам в духа на утвърждаваните от проф. Александра Куманова *play*-игри на Homo Sapiens, които са отговорни за творчеството, характерно и за науката, а не само за изкуството и литературата, да покана някои от Вас в рамките на *1 минута* да оценят изданието.

Ще съобщавам само името на основното научно учреждение, към което принадлежи съответният автор.

И така, за мнения за изданието „GLORIA BIBLIOSPERAE” *каня*:

– **проф. д.ф.н. Мария Младенова** (първи декан на Факултета по библиология, информационни системи и обществени комуникации в Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии – днес: Университет по библиотекознание и информационни технологии);

(*проф. Мария Младенова представя мнението си за библиотековедско-библиографския диапазон на книгата, обхващащ 12 държави и 4 континента*)

(*аплодисменти*)

проф. д.ф.н. Иванка Янкова (декан на Факултета по библиотекознание и културно наследство на Университета по библиотекознание и информационни технологии);

(*проф. Иванка Янкова представя мнението си за образователното значение на концепцията за библиосферата*)

(*аплодисменти*)

проф. д.ф.н. Желязко Стоянов (Варненски свободен университет, автор в сборника);

(*проф. Желязко Стоянов представя мнението си за динамиката на научноизследователското творчество на проф. Александра Куманова*)

(*аплодисменти*)

– **проф. д-р Ани Данчева-Василева** (Българска академия на науките, автор в сборника);

(*проф. Ани Данчева-Василева представя мнението си за школата на учителите на проф. Александра Куманова, които тя почита, следва и развива*)

(*аплодисменти*)

– **проф. д-р Стоянка Кендерова** (Софийски университет „Св. Климент Охридски”, Национална библиотека „Св. Кирил и Методий”, автор в сборника);

(*проф. Стоянка Кендерова представя мнението си за полифонията от сфери на научното познание в книгата, представени като диалектическо единство*)

(*аплодисменти*)

– **проф. д-р Кристина Върбанова-Денчева** (Заместник-декан на Факултета по библиотекознание и културно наследство на Университета по библиотекознание и информационни технологии);

(*проф. Кристина Върбанова-Денчева представя мнението си за информационно-технологичното равнище на книгата – съвременна траектория на ноосферата*)

(*аплодисменти*)

– **доц. д-р Богдана Тодорова** (Институт за философия при Българската академия на науките, автор в сборника);

(*доц. Богдана Тодорова представя мнението си за енциклопедизма на книгата*)

(*аплодисменти*)

– **доц. д-р Маринела Нанкова** (Университет по библиотекознание и информационни технологии, автор в сборника);

(*доц. Маринела Нанкова представя мнението си за книгата като явление в серия „Факлоносци” на издателство „За буквите – О писменехъ”*)

(*аплодисменти*)

– **доц. д-р Магдалена Гарванова** (Университет по библиотекознание и информационни технологии, автор в сборника);

(*доц. Магдалена Гарванова представя мнението си за ролята на книгата за просвещението на информационната среда*)

(*аплодисменти*)

– **ас. Силвия Филипова** (Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий”, автор в сборника);

(*ас. Силвия Филипова представя мнението си за автобиблиографията на проф. Александра Куманова и високото изпълнение на библиографията в труда*)

(*аплодисменти*)

– **д-р Ариф Абдулах** (Научно-изследователски център към Висшия ислямски институт в София, автор в сборника);

(д-р Ариф Абдулах представя мнението си за полифонията от философско-религиозни картини на света, представена миролюбиво в информационната цялост на книгата)

(аплодисменти)

– **Ваня Аврамова** (Библиотека на Химико-технологичния университет, докторант в УниБИТ, автор в сборника);
(Ваня Аврамова представя мнението си за учителството и ученичеството, интерпретирано в интервюто на д-р Николай Василев с проф. Александра Куманова)

(аплодисменти)

– **о. Ярослав Бабик** (Францискански орден на Католическата църква, настоятел на капуцините в България, Конкатедрала „Св. Йосиф“ в София);

(о. Ярослав Бабик представя мнението си за философската натовареност на информацията, трактувана изключително успешно в книгата)

(аплодисменти)

– **доц. д-р Бонка Хинкова** (директор на издателство „За буквите – О писменехъ“ – издателството на „GLORIA BIBLIOSPERAE“);

(доц. Бонка Хинкова представя мнението си за книгата като образцова в контекста на продукцията на издателството на Университета по библиотекознание и информационни технологии)

(аплодисменти)

– **г-жа Даниела Банчева** (печатница „Авангард“, отпечата „GLORIA BIBLIOSPERAE“)...
(г-жа Даниела Банчева представя мнението си за намерените полиграфски и печатарски решения в отпечатването на книгата, които я превръщат в библиографска и библиофилска рядкост)

(аплодисменти)

Благодаря на всички за това многообразие на гледни точки, което прозвуча тук!

С удоволствие давам специално думата за оценка на „GLORIA BIBLIOSPERAE“ на директора на Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ – **доц. д-р Красимира Александрова** (автор в изданието и рецензент на автобиобиблиографията в него)...

(доц. Красимира Александрова представя рецензията си [5])

(аплодисменти)

Благодаря Ви, доц. Александрова!

Моля за оценка на „GLORIA BIBLIOSPERAE“ от страна на директора на Централната библиотека на Българската академия на науките – **д-р Силвия Найденова** (автор в изданието)...

(д-р Силвия Найденова представя рецензията си [6])

(аплодисменти)

Благодаря Ви, д-р Найденова!

Екипът на сборника „GLORIA BIBLIOSPERAE“ ще систематизира всички тези мнения и ще ги представи в информационното комюнике по премиерата, което следва да бъде огласено.

Дами и господа!

С особено удоволствие давам думата за кратко слово за книгата „GLORIA BIBLIOSPERAE“ на културното аташе на Ислямска република Иран в България Негово Превъзходителство Мохаммад Али Кияни (автор в сборника)...

(Н. Пр. г-н Мохаммад Али Кияни представя словото си [7])

(аплодисменти)

Благодаря Ви, Ваше Превъзходителство!

И така, приближаваме се към кулминацията на премиерата...

Следват **ОБОБЩАВАЩИ ДУМИ – MAGNUM** за международния научен сборник „GLORIA BIBLIOSPERAE“ на **проф. д. ик. н. Стоян Денчев** (ректор на Университета по библиотекознание и информационни технологии, отговорен научен редактор на изданието и автор в него)...

(проф. Стоян Денчев представя обобщението си [1], но преди него поканва аудиторията да почете с минута мълчание жертвите от терористичните актове от последните дни – знак на призива за миролюбие на планетата).

(аплодисменти)

Благодаря Ви, уважаеми професор Денчев!

На финала на днешната премиера давам думата на проф. д.п.н. Александра Куманова, която от името на екипа на „GLORIA BIBLIOSPHERAE“ ще поднесе кратко слово...

(проф. Александра Куманова поднася благодарствено слово [8])
(аплодисменти)

Благодаря Ви, професор Куманова!

Ваши Превъзходителства!
Господа министри!
Ваши преподобия!
Уважаеми колеги и гости!
Дами и господа!

На финала на днешната премиера позволете ми да обобщя:

„GLORIA BIBLIOSPHERAE“ УТВЪРЖДАВА ХУМАНИЗМА НА НАУКАТА ПРЕЗ ХХІ ВЕК И РОЛЯТА НА ИНФОРМАТИЗАЦИЯТА В ТОЗИ ПРОЦЕС, ЧИЙТО МОДЕЛ ЗА БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕТО, БИБЛИОГРАФИЯТА И КНИГОЗНАНИЕТО, КАКТО И ЗА СРОДНИТЕ ИМ ОБЛАСТИ, УТВЪРЖДАВА...

Благодаря Ви за участието в този форум!

Каня Ви на чаша вино на организирания от Университета по библиотекознание и информационни технологии коктейл под звуците на *Серенадата на любовта* на Е. Тосели...

(завучава *Серенадата на любовта* на Е. Тосели)
(аплодисменти)

[1-8] РЕЦЕНЗИИ И ОТЗИВИ ЗА КНИГАТА, ПРОЗВУЧАЛИ НА ПРЕМИЕРАТА

[1] ПРОФЕСОР Д. ИК. Н. СТОЯН ДЕНЧЕВ

(отговорен научен редактор на сборника
„GLORIA BIBLIOSPHERAE“ и автор в него)

ОБОБЩАВАЩИ ДУМИ – MAGNUM

за концепцията „информационна среда“ без географски и административни граници,
намерила високо модерно въплъщение в изданието
„GLORIA BIBLIOSPHERAE“,

което синтезира знанието за информационните реалии от много равнища на много езици

(На многообразието на възгледите в библиотекознанието, библиографията, книгознанието, архивистиката, документалистиката, информатиката, информационните технологии, техниката е погледнато като на *естествена* проява в науката и културата, нуждаеща се от адекватни съвременни миролюбиви практически форми на интелектуално отразяване, интерпретиране и интегриране)

Международният научен сборник „GLORIA BIBLIOSPHERAE : Нишката на Ариадна“, посветен на 65-годишнината на Университета по библиотекознание и информационни технологии и издаден в чест на проф. Александра Куманова, е *научно-приложен модел* на реалното планетарно многогласие в областта на библиотекознанието, библиографията, книгознанието, научната информация, архивистиката, документалистиката, информатиката, информационните технологии, техниката. В него е интерпретирано всичко, свързано с книгата (*по-широко*: документа) – **БИБЛИОСФЕРАТА** (*гр.*: biblos – книга + *гр.*: sphaira; *лат.*: sphaera; *фр.*, *англ.*: sphere – кълбо /и кълбото на Ариадна/, земното кълбо /*лат.*: bibliospherae/).

Самата ДОКУМЕНТОСФЕРА е неживен елемент на **БИБЛИОСФЕРАТА**. *Оживяването* става чрез реалните интеракции, осъществявани във времето и пространството...

Теоретико-методологичната постановка на интервюто с юбиляра, въвеждащо в този сборник, е синтезирана платформа от философски, когнитологични и библиографоведски хуманитарни (!) основания за изграждането на цялостна представа за сферата, свързана с книгата (*по-широко*: документа).

Всичко това е изведено на геокосмично, планетарно равнище, но в единство с цялостната универсална *информационна среда*.

В „GLORIA BIBLIOSPHERAE“ тази среда е третирана:

1) *първо*: като хуманитарна, хуманизираща (ментална на *информационното пространство: инфосферата – ноосферата*);

2) *второ*: като естественонаучна (техническа) реалия;

3) *трето*: като съотношение – на *първото и второто* (1-2), – постигнато на базата на *интеракциите*, пораждани в метакласификационното ризоматично диалектическо единство.

В продължение на 40 години проф. Александра Куманова моделира усърдно многообразни класификационни построения на информационните феномени – над 700 на брой, срещани в над 5000 документа на 20 езика през XVIII – XXI в.

БИБЛИОСФЕРАТА – като постулирано обобщаващо геокосмическо явление на документалните комуникации – се съотнася към **ИНФОСФЕРАТА**, формираща света на информационните реалии, и **НООСФЕРАТА**, която изгражда света на продуктите – реални и идеални – на разумната човешка дейност. Всичко това е проява на космически единен свят от много равнища, който трябва да бъде развиван и изучаван в единството на неговото многообразие!

Същността на хуманизиращата интеграла БИБЛИОСФЕРА – ИНФОСФЕРА – НООСФЕРА е следната:

– *отделянето предшества обединението, по-скоро самото то е род на единението;*

– *недостатъчно е да се мисли множеството като единство;*

– *необходимо е и изискването единството да се мисли като множественост.*

Тази концепция има евристично, теоретично, методологично и научно приложение при разкриването и осмислянето на планетарното равнище на сферата на библиотечно-информационното дело и пограничните му области: *библиографията, книгознанието, научната информация, архивистиката, документалистиката, информатиката, информационните технологии, техниката...*

Концепцията е системно диалектическо цяло, което може да се наблюдава с прост поглед през XXI в., защото е структурирано от международните универсални библиографски указатели на планетата и позиционирани от тях многообразни информационни бази от данни...

В „**GLORIA BIBLIOSPHERAE**” виждаме възпътствието на една космическа по мащабите си моментна картина, направена от философски, познавателен и библиографски възглед за света на информацията. Тук тази картина е:

– *теоретична – практическа;*

– *концептуална – фактографична;*

– *когнитологична – хуманитарна...*

Горд съм – и като изследовател на информационната среда без граници, и като ректор, – че Университетът по библиотекознание и информационни технологии е научна лаборатория на създадения – под моята научна редакция – международен научен сборник „**GLORIA BIBLIOSPHERAE**”.

Както съставителството на д-р Николай Василев, който е успял и да интервюира професор Александра Куманова, за да даде синтезирана картина на възгледите ѝ за **БИБЛИОСФЕРАТА** във всичките ѝ 2589 публикации, отчетени в нейната автобиобиблиография към 1 юни 2016 г., така и библиографската редакция на гл. ас. д-р Диана Ралева, ас. Силвия Филипова и експерта Марияна Максимова регистрират *най-модерните футуристични инструменти на планетарното информационно моделиране*:

1) **систематично-азбучната класификация на наблюдаваните феномени, поднесена на естествени езици на формулировките на тези феномени, която подчинява хронологични и научни разрези;**

2) **миролюбива ризомно-ретикуларна сигнификация на интерпретацията на тези феномени във времето и пространството;**

3) **хуманизиращо обединяване и разграничаване на посоките на света – Север, Юг, Изток и Запад.**

Това са ЧОВЕШКИ И НАУЧНИ ЦЕННОСТИ, които са еквивалентни!

Тъкмо те доказват ЕДИНСТВОТО НА СВЕТА КАТО ПРОЯВА НА МНОГООБРАЗИЕТО.

[2] ОТЗИВИ ЗА МЕЖДУНАРОДНИЯ НАУЧЕН СБОРНИК

„**GLORIA BIBLIOSPHERAE**” (1-43),

представени в хронологична последователност на получаването им
във вид на епистоларни конференции, осъществени от екипа на изданието
(23.6. – 19.12.2016 г.) (*привеждат се откъси*)

1) 23.06.2016 г. **Аркадий Соколов** (академик, доктор на педагогическите науки, професор, заслужил деец на науката на Русия, заслужил работник на културата на Русия, почетен професор на Московския държавен институт по култура и Санкт-Петербургския университет на профсъюзите, академик на Руската академия за естествени науки и Международната академия по информатизация при ООН.):

„Нищо подобно не познавам и с интерес ще изучавам шедьовъра на съвременната библиосфера „GLORIA BIBLIOSPHERAE”. Възхищава ме Вашето подвижничество!

Главното е, че в международния научен сборник „GLORIA BIBLIOSPHERAE” *библиосферата – инфосферата – ноосферата* са представени като различни равнища на единен планетарен информационен феномен. Включените в изданието гледища на учени от различни страни на света показват диалектическо единство, което озвучава различни гледни точки, изказани на различни езици за различни аспекти и нива на информационното моделиране. Становищата миролюбиво се съотнасят едно към друго, те пълно или частично съвпадат и се допълват. Всичко това са съотношения на дистинкцията и в тях има ризоматична хармония. Тук се сещам за Ф. И. Тютчев и неговите стихове: „*Невозмутимый строй во всем, / Созвучье полное в природе*”...

Планетарността на библиосферата е това, на което историците на библиографията Г. Шнайдер, Л.-Н. Малклес и К. Р. Симон настояват. Тази постановка – чрез системно-структурните представи за библиографията през XXI в. – прави видим в науката енциклопедичния труд „GLORIA BIBLIOSPHERAE”, защото той спомага за едно прецизнопровеждане на многоаспектно търсене, съставяне и разпространение на информация.

Ако следваме постановката на проф. Александра Куманова за седемте структури на библиосферата – документална, адресна, библиографска (т.е. *същностна*), библиографоведска (т.е. *видова*), функционална, съдържателна, организационна), – става дума за ментални прояви на кълбото (*библиосферата – инфосферата – ноосферата*), действащи на различни равнища (фактографично; първично-документално; вторично-документално; метасистемно; философско)

Основната идея на интервюто с проф. Александра Куманова и автобиобиблиографията ѝ, публикувани в „GLORIA BIBLIOSPHERAE”, са апология на на учителството.

Книгата е създадена с огромен вкус и любов към науката. В нея са възпътени класическите и най-съвременните методи на библиографирането (систематизация, класификация, вторично-документално отражение, сигнификация...).

2) 25.06.2016 г. **Александър Субето** (академик, професор, доктор на философските науки, доктор на икономическите науки, кандидат на техническите науки. Президент на Ноосферната академия на науките, гранд-доктор на философия, пълен професор на Оксфорд, заслужил деец на науката на Руската федерация, носител на премията на правителството на Руската федерация – Санкт-Петербург, Русия.):

„Подготвеният научен труд във формата на международен научен сборник „GLORIA BIBLIOSPHERAE” е посветен на 65-годишнината на Университета по библиотекознание и информационни технологии и се издава в чест на проф. Александра Куманова. Книгата е грандиозна по своята архитектура, системна организация и съдържание.

На мен ми е приятно, че в тази симфония от различни „гласове”, концепции, оценки, открития се оказва и моят „глас”.

Радвам се и за това, че Ноосферизмът като научно-мирогледна система, създавана от мен на база на учението на В. И. Вернадски, намира отклик в България.

Много скъпа ми е дружбата с Вас!

Още веднъж ви поздравявам с този труд!

Дизайна на корицата на „GLORIA BIBLIOSPHERAE”, олицетворяващ Ариадна, даваща на Тезей кълбото със сребърни нишки, одобрявам във висша степен.”

3) 27.06.2016 г. **о. Кшищоф Кужок, OFMCar.** (монах от Францисканския орден на Малките братя капуцини. Завършва богословие в Папската духовна академия в Краков, днес: Щниверситета „Св. Йоан Павел Втори”, магистър по богословие, статистическа филология и библейска информатика. Служил в България в католическата конатедрала „Св. Йосиф” в София.):

„Аз съм безкрайно впечатлен от научната публикация „GLORIA BIBLIOSPHERAE : Нишката на Ариадна”. Толкова голяма и подробна системна разработка за света на информацията не съм срещал. Особено са интересни анализите Ви относно природата на информацията. Намирам ги за изключително ценни в методологичен план.

Особено ценен е и фактът, че това международно по съдържанието си издание засяга и темите от статистическата филология, с която се занимавах по време на следването ми в университета „Папа Йоан Павел Втори” в Краков.

Моите познания са една пращинка в сравнение със задълбочения разрез на науката за информацията, който Ви правите в научния сборник „GLORIA BIBLIOSPHERAE”.

Приемете моите поздравления и дълбок поклон заради научната Ви ангажираност и изследователското наблюдение върху феномена на информацията, който силно касае не само научното ни, но и общественото ни ежедневие.

Думите ми са бедни, за да изразя възхищението си от тази книга.

С голямо уважение и почит.”

4) 28.08.2016 г. **Оксана Кулиш** (кандидат по изкуствоведение, старши преподавател на Черкаския национален университет „Б. Хмелнички“ – Черкаси, Украйна):

„Трудно ми е да изразя силните чувства, които предизвика в мен Вашият юбилеен сборник „GLORIA BIBLIOSPHERAE“.

Може да се каже, че това е велико дело! Великото винаги изумява!...

Тук е подходяща и известната фраза: „Великото се вижда отдалече!“.

В украинската наука е творил такъв необикновен учен като докторът на историческите науки, археологът и културологът Николай Чмихов. Този учен стига до идеята, че духовното възраждане на стара Европа ще дойде от Балканите. Защото на Балканите археологически е засвидетелствано богатството на древните култури от епохите на мезолита, неолита, енеолита и бронзовия век.

За себе си аз реших, че това възраждане ще дойде именно от съвременна България с нейната столица – София, чието име означава „мъдрост“.

Вие – създателите на „GLORIA BIBLIOSPHERAE“ – сте част от тази *мъдрост*!!!

Приемете моето искрено възхищение от Вашия впечатляващ научен труд! Аз съм покорена от величието на Вашето дело, разкрито под заглавието „Пътят на познанието“, дадено от съставителя на „GLORIA BIBLIOSPHERAE“ д-р Николай Василев...

5) 30.06.2016 г. **Владимир Клюев** (Академик, професор, ръководител на катедра за управление на информационно-библиотечна дейност на Московския държавен институт на култура, Почетен работник на висшето професионално образование на Руската федерация, вицепрезидент на Секцията по библиотекознание на Международната академия по информатизация към ООН, действителен член на Академията по мениджмънт в образованието и културата и на Гилдията на експертите в сферата на професионалното образование, заслужил работник на науката и образованието на Руската академия по естествени науки, действителен член на Руското географско дружество.):

„GLORIA BIBLIOSPHERAE (Нишката на Ариадна)“ е успешно осъществен глобален международен интелектуален проект!

Още до излизането на белия свят на това съвършено уникално енциклопедично академично издание имах възможността да се запозная с издателския му макет. Бидейки поканен в състава на авторския колектив, аз с особен интерес очаквах резултата. Но видяното надминава всички смели прогнози и поражая със своята мащабност...

Достатъчно е да се отбележи, че в книгата – наред с представителните официални приветствия и обширното юбилейно интервю на проф. Александра Куманова – са поместени 116 оригинални авторски научни статии от видни учени и изследователи в областта на философията, културологията, социалните комуникации, информатиката, библиотекознанието и библиографознанието, естествознанието, техниката, 17 научни рецензии и отзиви за трудовете на юбилея. В изданието са включени 6 интервюта със световни универсални и отраслови лидери с огромна методологическа тежест, а също очерци, дневници, писма, преводи, както и автобиобиблиографията на проф. Александра Куманова, наброяваща 2589 номерирани библиографирани единици... Впечатляващ е и общият обем на текста на книгата – 1774 книжни страници!

Характерно е, че реквизитите на всички материали на сборника са обозначени на три езика – български, руски и английски. Самите текстове са дадени на езика на оригинала (български, руски, украински, полски, английски, немски, френски...), което превръща „GLORIA BIBLIOSPHERAE“ в истинско международно събитие: 146 автори от 12 страни на света!!!

Знаменателно е, че това юбилейно издание е посветено на два значими юбилея – 70-годишнината на ЮНЕСКО и 65-годишнината на Университета по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ). Тази външна тържественост достойно акумулира разножанрови материали, отразяващи съвременни аспекти от развитието на научната мисъл в много области на знанието.

Получил се е истински енциклопедичен интердисциплинарен сборник.

Предстои сериозен прочит на тази значима и знакова книга, който ще породви размисъл, сверяване на позициите и задочни дискусии...

На всички нас, докоснали се до този блестящ международен интелектуален проект, ни прави впечатление резултатът от екипната работа на проф. Александра Куманова със съставителя на труда д-р Николай Василев и ректора на университета проф. Стоян Денчев, научен редактор на книгата!“

6) 6.07.2016 г. **Владислав Писанов** (Филолог, журналист, главен редактор на Издателската къща „Труд-Регион“ – Челябинск, Русия.):

„Книгата „GLORIA BIBLIOSPHERAE (Нишката на Ариадна)“ е забележителна и великолепа! Това е мощно международно издание.

Тази обемна книга (*рус.*: фолиант) поражява с широтата на темите, географията, неочакваните поврати и находките. Не можем да се нагледаме и да се начетем!

Илюстрациите предизвикват интерес, интригуват, културата на поднасяне е завидна.

Уникална е симбиозата между свободна научна мисъл и изящен вкус в „GLORIA BIBLIOSPHERAE”, който е фирмен стил на цялата серия „Факлоносци” на издателството „За буквите – О писменехъ” на Университета по библиотекознание и информационни технологии, издавана под отговорната редакция на проф. Стоян Денчев!

Всичко това ни извисява нас, скромните автори на „GLORIA BIBLIOSPHERAE”.

Виждайки Вашата книга, аз до захлас ѝ се наслаждавах до разсъмване. И днес прекарах много време с нея. Помислих си: български бих научил само за това, че на него пишат Александра Куманова и други интересни учени...

Щастлив съм и от това, че много материал Ви даде пътуването в Челябинска област във връзка с осъществяването на Първата българска научна експедиция по следите на праевропейската цивилизация в Карелия (Воттоваара) и на Урал (Аркаим)... Гордея се с моята съпричастност към тези публикации, които са намерили отражение във Вашия чудесен сборник.

Благодарим Ви!

Нямаме думи, с които да изразим благодарността и признателността, които отнасяме към Вас – създателите на „GLORIA BIBLIOSPHERAE”, все учени от европейска и световна величина, образци на честност и пример в науката!”

7) 12.07.2016 г. **Едуард Сукиасян** (кандидат на педагогическите науки, доцент. Завеждащ сектор в Научноизследователски център за развитието на Библиотечно-библиографската класификация (ББК), главен редактор на ББК. Водещ научен сътрудник на Руска държавна библиотека – Москва, Русия):

„Каква огромна по обем книга с изключително богато съдържание!

„GLORIA BIBLIOSPHERAE” е уникално издание!

Сърдечно Ви поздравявам и Ви благодаря за този изумителен подарък, който Вие правите на научния свят!

Какъв огромен информационен потенциал извеждате извън пределите на отделните страни! Самият материал е изключително интересен, а библиографията е поднесена със средствата на изкуството.

Този труд е повече от всеки орден, от всяка награда, тъй като ордени и награди се дават „отгоре”, а тук Ви благодарят за това, което всъщност *сте* Вие!

Благодарят Ви Вашите приятели, колеги... – тези, които сте поканили да участват в това тържество на културата и науката!

За мен Вашата книга е голяма помощ. Тя е енциклопедия по библиосферата!

Хората трябва да знаят за Вашата книга.

Това е книга-подвиг!

Вашият подвиг е и подвиг на Университета по библиотекознание и информационни технологии в България и на неговия ректор проф. Стоян Денчев!

Вашата книга ще ме вдъхновява!

Бъдете щастливи в живота и в труда си!

Прегръщам Ви!”

8) 13.07.2016 г. **Валентина Брежнева** (доктор на педагогическите науки, професор, декан на Библиотечно-информационния факултет на Санкт-Петербургския институт за култура и изкуства Русия):

„Сърдечно благодаря за безценния подарък – книгата „GLORIA BIBLIOSPHERAE”!

Искрено поздравявам създателите на този шедьовър – Университета по библиотекознание и информационни технологии, съставителя д-р Николай Василев и научния редактор проф. Стоян Денчев, ректора на висшето училище!

„GLORIA BIBLIOSPHERAE” е голямо събитие в научния живот на нашето планетарно библиосферно професионално съобщество!”

9) 14.07.2016 г. **Стефка Илиева** (главен библиотекар в Методичния отдел на Народна библиотека „Иван Вазов” – Пловдив, България):

„GLORIA BIBLIOSPHERAE” е велико начинание! Изключително ми хареса изданието.

В тома има много ценна информация, затова сборникът може да се използва и като справочник.

Чета и чета тази удивителна книга, но няма да ми стигне много дълго време, за да осъзная написаното в нея.

Благодаря за това, че съм между авторите.

Респектирана съм от участниците в сборника и от качеството му.

Поздравления за цялата редакционната колегия – съставителя д-р Николай Василев, научния редактор проф. Стоян Денчев – ректора на УниБИТ, както и библиографските редактори: гл. ас. Диана Ралева, ас. Силвия Филипова, експерта Марияна Максимова!

Университетът по библиотекознание и информационни технологии може да се гордее с този международен сборник, който дава реална представа за световните измерения на *библиосферата – инфосферата – ноосферата!*”

10) 15.07.2016 г. **Свободна Вранчева** (доктор по архитектура, доцент и ръководител на катедра „Културно-историческо наследство” в Университета по библиотекознание и информационни технологии – София, България.):

„GLORIA BIBLIOSPHERAE” е грандиозна работа!

Моите поздравления на целия творчески екип!”

11) 16.07.2016 г. **Уляна Винокурова** (академик, професор, доктор на социологическите науки, действителен член на Арктическата академия на науките, Ръководител на научноизследователския център за циркумполярната цивилизация на Арктическия държавен институт за култура и изкуства – Якутск, Русия):

„Покорена съм от мащабността на Вашето юбилейно издание „GLORIA BIBLIOSPHERAE”!

Такъв наистина международен размах не съм виждала никога в академична творба!

Сърдечно Ви поздравявам!!!

Аз се обръщам към Вашия юбилеен сборник като към наситен с идеи и знания енциклопедичен източник. Такъв интердисциплинарен, но единен сборник не съм срещала никога! Той е достоен да бъде включен в базата от данни Scopus и Web of Science.

Прегръщам Ви с благодарност и съм признателна за възможността да съм във Вашия кръг.”

12) 17.07.2016 г. **Ангелина Пенева** (историк с интереси към изобразителното изкуство, дългогодишен научен редактор в списание „Векове” и в издателство „Наука и изкуство” /историческа редакция/, от 2008 г. е редактор в издателство „За буквите – О писменехъ” към Университета по библиотекознание и информационни технологии – София, България):

„Поздравявам Ви за този грандиозен труд, обхванал както Вашия жизнен път и научно дело, така и научната мисъл на толкова много хора, които Ви уважават..

Ще „потъгна” в четивата, но явно в „GLORIA BIBLIOSPHERAE” няма риск да се „удавя”, защото всичко е обмислено и е на мястото си!

Вече съм си набелязала кои автори непременно ще прочета (сред тях на първо място е Зейнеп Зафер от Турция!)...

Оцених композиционната линия на книгата, за която заслуга имат Вашият безценен сътрудник д-р Николай Василев и научният редактор проф. Стоян Денчев – ректорът на университета !

С две думи – браво!

Заслужавате това признание!”

13) 24.07.2016 г. **Геннадий Зданович** (доктор на историческите науки, Професор на Челябинския държавен университет, Заместник-директор на резервата „Аркаим” по научна работа. Президент на благотворителната фондация „Аркаим”):

„Ние сме във възторг от Вашия сборник „GLORIA BIBLIOSPHERAE”.

Всичко в него е интересно и значително!

Признателни сме Ви за възможността да публикуваме нашите работи в това забележително международно издание.”

14) 29.07.2016 г. **Джоузеф Ленкарт** (магистър по руски и източноевропейски изследвания /2005/, библиотекознание и информация /2008/, доктор по централно-евразийски изследвания /2008/, Ръководител на Славянския информационен отдел при библиотеката на Университета на Илиноис в Урбана-Шампейн, САЩ /2014- /):

„Уважаеми колеги!

За мен беше огромна чест включването ми в забележителното издание „GLORIA BIBLIOSPHERAE : Нишката на Ариадна”, посветен на 65-годишния юбилей на Университета по библиотекознание и информационни технологии в България и издаден в чест на акад. проф. Александра Куманова.

В този труд участват толкова много видни специалисти от целия свят!

Сборникът от статии ще бъде изключително полезен за нашите студенти, преподаватели и гостуващи учени, които на свой ред ще го използват в своите бъдещи изследователски трудове... Той е и отлична предпоставка за развитие на сътрудничеството в областта на библиотечните и информационните изследвания между отделните страни, разглеждани в международен план.”

15) 11.09.2016 г. **Цветана Къосева** (историк, професор в Националния исторически музей – София, България) „Безкрайно съм впечатлена от юбилейния Ви сборник „GLORIA BIBLIOSPHERAE : Нишката на Ариадна”.

Цели 1774 страници!

Отдавна не съм срещала подобно стойностно нещо!

Браво на целия екип на изданието!

Всичко добро и нови успехи!”

16) 20.09.2016 г. **Негово Превъзходителство Мохаммад Али Кияни** (съветник по културните въпроси към Посолството на Ислямска Република Иран в България):

„От името на Иранския културен център към Посолството на Ислямска република Иран Ви благодаря най-сърдечно за изключително ценния дар „GLORIA BIBLIOSPHERAE : Нишката на Ариадна“ – юбилеен сборник по случай 65 години от основаването на Университета по библиотекознание и информационни технологии.

Оставам с увереност за ползотворно бъдещо сътрудничество.

Пожелавам Ви успех във всяко начинание!”

17) 20.09.2016 г. **Цветан Теофанов** (арабист, възпитаник на Багдадския университет, преводач на Свещения Коран и на сборници с хадиси. Професор. Доктор на филологическите науки. Многогодишен декан на Факултета по класически и нови филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“):

„Книгата „GLORIA BIBLIOSPHERAE : Нишката на Ариадна“ е уникална ерудитска книга...

... И все така висок интелект, неизчерпаема енергия и елегантност!

От сърце Ви желая още много радостни събития!”

18) 21.09.2016 г. **Стоянка Кендерова** (Професор по османистика и арабистика. Доктор на науките / PhD. Ръководител на отдел „Ориенталски сбирки“ при Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ – София, България. Преподавател в катедра „Тюркология и алтаистика“ в Центъра за източни езици и култури към Софийския университет „Св. Климент Охридски“):

„Поздравявам Ви с успеха на изключително мащабния във всяко отношение труд „GLORIA BIBLIOSPHERAE : Нишката на Ариадна“!

19) 22.09.2016 г. **Мария-Румяна Лиркова** (музикант – цигулар, музикален критик, естет, музицирала на най-престижните сцени на света.):

„GLORIA BIBLIOSPHERAE“ е колосален труд и колосално постижение...

Покланям се пред целия творчески екип на творбата!”

20) 23.09.2016 г. **Константина Константинова** (художничка в много жанрове и преподавателка по изкуствата във Виржиния, САЩ. Вдъхновена от многобройните ѝ пътувания, нейната визия е винаги одухотворена и творчеството ѝ се ситира между магическия реализъм и фантазната абстракция на неизвестното, или по-точно в пространството между реалната и отвлечената експресивност):

„Енциклопедичната книга „GLORIA BIBLIOSPHERAE“ е ключ към разгадаването на пътя на твореца... Тя е космос на познанието без граници. В нея целият универсален спектър на човешките знания е синтезиран в изящството на хармонична цялост, лапидарен изказ и красива структура!

Достигнатият синтез е плод на естетиката на един мироглед, който хуманизира настоящето и проглежда в бъдещето.

Щастлива съм, че съм част от този научен, широкомащабен и общественозначим международен проект.”

21) 28.09.2016 г. **Руджеро Гиляревский** (филолог, специалист в областта на информатиката, научните и масовите комуникации, доктор на филологическите науки, професор, заслужил деец на науката на Руската федерация Ръководител на научни изследвания по информатика във Всеруския институт за научна и техническа информация към Руската академия на науките (ВИНИТИ РАН):

„Международният научен сборник „GLORIA BIBLIOSPHERAE“ е уникална академична енциклопедия по разкриването на великото тайнство ИНФОРМАЦИЯ.

Щастлив съм за оказаната ми чест и вниманието да съм сред авторите на това впечатляващо по мащабите и обхвата си издание, от което прозира бъдещето на света и неговите ценности.”

22) 29.09.2016 г. **Диана Ралева** (библиограф, главен асистент в Литературния институт при Българската академия на науките):

„GLORIA BIBLIOSPHERAE“ е книга-шедьовър...”

23) 30.09.2016 г. **Петър Велчев** (поет, литературен критик, литературовед, преводач на поезия от руски, испански, немски и френски, доктор по филология, доцент по сравнително литературознание в Института за литература при Българската академия на науките, лектор в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, член-учредител на Съюза на преводачите, член на Съюза на писателите, член на българската секция на Международния ПЕН-център и на Международната асоциация по компаративистика):

„GLORIA BIBLIOSPHERAE“ е справочник с методологична и евристична тежест за библиотекознанието, библиографията, книгознанието, информатиката и въобще за хуманитаристиката, както и за цялото знание...”

24) 2.10.2016 г. **Хаджар Фиози** (доктор, преподавател по персийски език и персийска литература в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и Нов български университет, възпитаник на Американския колеж в Техеран – Иран; дълги години работи като главен експерт в държавни научно-технически университети и организации в Иран и България; многогодишен сътрудник в културното представителство към посолството на Ислямска република Иран в София. Автор на преводите на персийски език на творби от Николай Хайтов, Йордан Радичков, Павел Матов и

Владимир Зарев, един от съставителите на двутомния „Българо-персийски речник“, получил през 2014 г. Голямата световна награда „Книга на годината“ в областта на иранистиката на Ислямска република Иран; Получава наградата лично от президента на Иран; През 2014 г. участва във форум в Техеран и Исфахан):

„GLORIA BIBLIOSPHERAE“ е изключителен огромен труд, в който са представени в единство толкова много видни учени от академичните среди от цял свят!”

25) 5.10.2016 г. **Иво Панов** (доктор, доцент по персийска литература и култура в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, ръководител на специалност „Иранистика“ от създаването ѝ през 1993 г., преподавател по персийски език и различни иранистични дисциплини и в Нов български университет, Бургаски свободен университет, Академията на Министерство на вътрешните работи; За първи път превежда четиристишията на Омар Хайям от персийски оригинали на български и английски език; През 2014 г. двутомният „Българско-персийски речник“, издаден под негова научната редакция, получава Голямата световна награда „Книга на годината“ в областта на иранистиката на Ислямска република Иран, Получава наградата лично от президента на Иран):

„Целият международен научен сборник „GLORIA BIBLIOSPHERAE“ – и като съдържание, и като форма – е образец на внушителна академичност с международно значение.”

26) 6.10.2016 г. **Марина Захаренко** (академик, кандидат на педагогическите науки, заместник-директор по научната и методическата работа на Руската държавна библиотека за младежта – Москва, Русия, научен секретар на Секцията по библиотекознание на Международната академия по информатизация към ООН.):

„Възхищават едновременно и мащабността, и палитрата на участниците в уникалното супериздание „GLORIA BIBLIOSPHERAE“!”

27) 8.10.2016 г. **Марк Мамонтов** (кандидат на педагогическите науки, старши научен сътрудник на Руската национална библиотека – Санкт Петербург, Русия.):

„Вашият великолепен международен научен сборник „GLORIA BIBLIOSPHERAE“ прави силно впечатление на всички.

Четем, изучаваме, благодарим.”

28) 10.10.2016 г. **Анжела Кенън** (завършила руски език /1986/, руска литература /1989/ и библиотечни науки /1991/, завеждащ руската и южнославянската колекция в Европейския отдел на Конгресната библиотека /2004- /, САЩ; изследва българската колекция от старопечатни книги и рускоезичната периодика в САЩ във фондовете на Конгресната библиотека, САЩ.):

„Поздравления за съставителите и редакторите на великолепното справочно-енциклопедично издание „GLORIA BIBLIOSPHERAE“!

За мен е изключителна чест да съм сред толкова изтъкнати библиотековеди и най-разнообразни изследователи на информацията.

Благодаря за поканата да участвам и за изпратения том!

„GLORIA BIBLIOSPHERAE“ е важен международен сборник, отразяващ състоянието на библиотечно-информационните науки в България и по света.

Това издание обединява различните гледища в обща палитра.”

29) 11.10.2016 г. **Милан Грба** (завеждащ Българската колекция и куратор за Югоизточна Европа в Отдела за славянска и източноевропейска литература при Британската библиотека в Лондон – Великобритания):

„GLORIA BIBLIOSPHERAE“ е особено ценно международно издание по проблемите на библиотечното дело и културологията по света.”

30) 12.10.2016 г. **Жан-Луи Баражиоли** (генерален уредник на библиотеките и директор на Библиотечния технически център на висшето образование във Франция /2006- / /Франция/):

„В „GLORIA BIBLIOSPHERAE“ прави впечатление наличието на оригинални библиотековедски изследвания по цялата класификация на знанието, и то публикувани като семантично цяло на различни езици...”

31) 13.10.2016 г. **Алфред Шмит** (роден през 1959 г., завършва философия, психология и история на изкуствата във Виенския университет, специализира библиотекознание и защитава докторска дисертация върху феноменологията на Едмунд Хусерл, библиотекар в Австрийската национална библиотека и помощник по научните въпроси на генералния директор на библиотеката; Има публикации по библиотекознание, философия /Лудвиг Витгенщайн/ и литература /Франц Кафка/.):

„GLORIA BIBLIOSPHERAE“ е забележително издание в областта на библиотеките, библиографията, информатиката и културната история с множество връзки с цялото човешко познание.”

32) 14.10.2016 г. **Ан Матисън** (Завършила Единбургския университет с докторска степен; била е председател на Консорциума на европейските специални библиотеки, на Литературния комитет на Шотландския съвет за изкуство, секретар на Управителния съвет на Университета на Единбург и много други; понастоящем е председател на Шотландския литературен алианс, главен секретар на Асоциацията на европейските специални библиотеки /LIBER/, секретар на Управителния съвет на Шотландската библиотека за поезия и други. Награди: почетен доктор на

Университета Сейнт Ендрюс и на Единбургския университет, почетен член на Асоциацията на европейските специални библиотеки /LIBER/, на Шотландската библиотечна асоциация, на Шотландската асоциация за литературни изследвания и други.):

„За мен е наистина особена чест да участвам в представителното международно издание със завиден синтез, озаглавен „GLORIA BIBLIOSPHERAE”.”

33) 14.10.2016 г. **Хаким Бенумелгар** (Доцент по библиотекознание във Факултета по хуманитарни и социални науки и директор на библиотеката на Университета Мулуд Мамери в Тизи Узу, Алжир.):

„GLORIA BIBLIOSPHERAE : Нишката на Ариадна” е авторитетен научноизследователски международен сборник, посветен на виден български учен, който ще допринесе за развитието на сътрудничество в областта на библиотеките и информационните науки по света.”

34) 15.10.2016 г. **Негово Превъзходителство и Високо Преосвещенство Анселмо Пекорари** (Архиепископ. Апостолически нунций в България.):

„Ценната книга „GLORIA BIBLIOSPHERAE” съдържа интересни статии от различни сфери на универсалното познание, които са написани от много автори.

Прегледах я с голямо внимание и ще я запазя в библиотеката на Апостолическата нунциатура в София, защото Ватиканската библиотека разполага с изданието.

Нека Господ Исус Христос, по застъпничеството на Блажената Дева Мария и на Св. Йоан XXIII, благослови Вас и Вашите близки.”

35) 16.10.2016 г. **Юрий Чьорний** (Кандидат на философските науки, ръководител на Центъра по изучаване на проблемите на информатиката към Института за научна информация по обществени науки на Руската академия на науките /ИНИОН РАН/, ръководител /съвместно с К. К. Колин/ на съвместния семинар на Института по проблемите на информатиката (ИПИ) РАН и ИНИОН РАН „Методологически проблеми на науките за информацията”, член на Информационно-библиотечния съвет на РАН, член на Научния съвет на Руската държавна библиотека /РГБ/, член-кореспондент на Постоянния комитет по информационни технологии към Международната федерация на библиотечните асоциации и учреждения /ИФЛА/.):

„GLORIA BIBLIOSPHERAE” е забележителна книга в нашия свят.”

36) 17.10.2016 г. **Елена Алексеева** (Библиограф. Старши научен сътрудник, ръководител на групата за организация на ретроспективната национална библиография към отдела на библиография и краезнание на Руската национална библиотека /Санкт Петербург, Русия/.):

Може само да си представяме какви сили, настойчивост, редакторска бдителност струва „GLORIA BIBLIOSPHERAE” на нейния съставител д-р Николай Василев и на научния ѝ редактор проф. Стоян Денчев, както и на библиографските редактори на това издание...

Когато взимаш в ръце тази книга, чувстваш топлотата на всички ръце, които са се докосвали до нея, създавайки я... Благодарим на целия екип на изданието за този висш акт на любовта в науката без граници!”

37) 17.10.2016 г. **Наталия Леликова** (Доктор на историческите науки. Завеждащ Отдела по библиография и краезнание на Руската национална библиотека – Санкт Петербург, Русия.):

„Огромна благодарност за прекрасния сборник „GLORIA BIBLIOSPHERAE”, подготвен във връзка с 65-годишния юбилей на Университета по библиотекознание и информационни технологии в България, създаден в чест на проф. Александра Куманова.

Материалът в изданието е много разнообразен и богат. Всеки изследовател ще намери в него темата, която го интересува.”

38) 18.10.2016 г. **Дмитрий Зданович** (Доктор по история, заместник-директор на Учебно-научния център за изучаване на проблемите на природата и човека на Челябинския държавен Университет, старши научен сътрудник на резервата „Аркаим”, вицепрезидент на благотворителната фондация „Аркаим”, държавен експерт по историко-културно наследство.):

„Вашето забележително издание „GLORIA BIBLIOSPHERAE” направи изключително силно впечатление в Челябинския държавен университет и в историческия резерват „Аркаим”.

Прекрасно е това, че Вие в България можете да издадете такъв международен том от най-висока класа, в който са представени в хармонично единство научни изследвания по различни направления на науката от различни научни средища на земното кълбо.”

39) 18.10.2016 г. **Негово Високо Преосвещенство Христо Прошков** (Архиепископ и Апостолически екзарх. Председател на Епископската конференция в България):

„Книгата „GLORIA BIBLIOSPHERAE” е тържество на обединяващата сила на науката в единство с религията, философията, изкуството и литературата без граници в XXI в.

От въстъпителното интервю с проф. Александра Куманова през множеството разножанрови научни творби до последната страница се разкрива така актуалната философска натовареност на информацията – проблем, който винаги е стоял ярко в духа на познанието, но излиза с особена сила днес и в рационалното мислене. Този проблем на

страниците на изданието е решен като миролюбиво хармонично хуманитарно единство на многообразието, което е значимо и благородно достижение за екипа, създал творбата.”

40) 20.10.2016 г. **Леонид Писанов** (филолог, журналист, издател на интернет-портала „Славянско лингвистично дружество” – Челябинск, Русия):

„GLORIA BIBLIOSPHERAE” е реликва на всички времена.”

41) 22.10.2016 г. **Галина Михеева** (доктор на педагогическите науки, професор, заслужил работник на културата на Руската федерация, водещ научен сътрудник на Руската национална библиотека – Санкт Петербург, Русия):

„Благодаря за този дар – разкошната „GLORIA BIBLIOSPHERAE”, която е и толкова обемна, и толкова съдържателна!

С тази книга е посочено равнище, което трябва да се следва!

Хвала на Университета по библиотекознание и информационни технологии в София и на неговия ректор проф. Стоян Денчев!”

42) 1.11.2016 г. **Инга Шомракова** (доктор на филологическите науки, професор, заслужил работник на висшето училище, член на Дружеството на приятелите на Руската национална библиотека (Санкт Петербург, Русия), дългогодишен ръководител на Катедра по документознание и информационна аналитика на Санктпетербургския държавен институт за култура – Санкт Петербург, Русия):

„Всички статии в справочната книга „GLORIA BIBLIOSPHERAE” са и много интересни, и много полезни.

Подобен синтез е резултат от зряла методология.”

43) 19.12.2016 г. **Вилли Петрицкий** (философ – хуманист, доктор на философските науки, професор, действителен член на Академията на хуманитарните науки, почетен член на Руската Академия на космонавигата „К. Е. Циолковски”):

„Приветствам Университета по библиотекознание и информационни технологии в България и неговия ректор проф. Стоян Денчев с издаването на енциклопедичния труд в чест на проф. Александра Куманова „GLORIA BIBLIOSPHERAE”!”

[3] ПРОФЕСОР Д.М.Н. Д-Р НИКОЛАЙ ЯРЪМОВ – професор в Медицинския институт на Министерството на вътрешните работи – София, дългогодишен ръководител на катедра по хирургия и началник на клиниката по хирургия във Втора хирургия на Университетска болница „Александровска” – Медицински университет в София – България. Водещ републикански хирург в онкохирургията и в спешната хирургия

(титулен рецензент на сборника „GLORIA BIBLIOSPHERAE” и автор в него)

„GLORIA BIBLIOSPHERAE” – ОБЕДИНЯВАЩАТА СИЛА НА НАУКАТА ПРЕЗ XXI ВЕК

В международния научен сборник „GLORIA BIBLIOSPHERAE” – подготвен под научната редакция на проф. Стоян Денчев, под съставителството на д-р Николай Василев и издаден в чест на професор Александра Куманова – са представени както хуманитарните и обществените науки, така и естествените и техническите науки.

Това универсално по обхвата си издание обединява мислите и интелекта на учени от 12 държави в сферата на информацията (Австрия, Алжир, България, Великобритания, Грузия, Иран, Полша, Русия, САЩ, Турция, Украйна, Франция).

В сборника се вижда обединяващата сила на науката през XXI век. 146 автори от различни страни фиксират процеса на научното единение, при което всеки от тях пише на своя език (български, руски, украински, полски, немски, френски и английски).

И всичко това е осъществено под началото на Университета по библиотекознание и информационни технологии!

Сборникът „GLORIA BIBLIOSPHERAE” има дидактичен характер за студенти и млади учени от всички сфери на човешкото познание.

[4] АКАДЕМИК ПРОФ. Д.Ф.Н. ЛЕОНИД ДЖАХАЯ – (философ, специалист по теория на познанието, наукознание и космология. Действителен член на Грузинската академия на философските науки и Грузинската академия на образователните науки – Тбилиси, Грузия)

(автор в сборника „GLORIA BIBLIOSPHERAE”)

ЗА ФУНДАМЕНТАЛНАТА ЕНЦИКЛОПЕДИЯ „GLORIA BIBLIOSPHERAE”

За мен е голяма чест да дам оценка за издадения в България международен научен сборник „GLORIA BIBLIOSPHERAE”. Това е фундаментално научно издание, в което със 167 изследвания се изявяват 146 автори от 12 страни на света (Австрия, Алжир, България, Великобритания, Грузия, Иран, Полша, Русия, САЩ, Турция, Украйна, Франция), сред които – и аз, от Грузия, съвместно с моя български приятел професор Христо Мутафов.

България за мен и моето семейство е споменът за златното време на нашата младост, преподавателската работа в Софийския университет (1977 – 1978), дружбата с българските колеги, пътуванията до София и Сухуми...

Моята оценка за „GLORIA BIBLIOSPHERAE” е най-висока, защото ми е трудно да си представя, че в близкото обозримо бъдеще в европейското, а и в световното пространство ще се появи нещо, което да е аналогично на „GLORIA BIBLIOSPHERAE”.

Може да се каже, че това е „Енциклопедия на библиографията” и затова книгата може да се нарече „ENCYCLOPEDIA BIBLIOSPHERAE”.

Енциклопедичният сборник „GLORIA BIBLIOSPHERAE” подробно изследва най-сложните феномени на съвременната наука – класификацията ѝ, библиографските класификации, комплекса на знанието за библиосферата и пограничните ѝ сфери на разпространение и познание...

За мен е голяма чест обстоятелството, че участвам в това издание.

Бих искал да Ви поздравя със забележителното научно достижение – излизането от печат на международния научен сборник „GLORIA BIBLIOSPHERAE”, който е уникална рядкост в нашето съвремие.

Но най-обективна оценка на тази книга (и на всички наши творения) могат да дадат само бъдещите поколения, нашите потомци, към които, според мен, тя е и адресирана.

Затова приветствам появата на „GLORIA BIBLIOSPHERAE”!

Искам да поздравя с блестящото научно достижение инициатора на изданието – ректора на Университета по библиотекознание и информационни технологии, който е научен редактор на тази уникална книга, както и съставителя ѝ – д-р Николай Василев, и преди всичко – проф. Александра Куманова, обединила чрез личността си и изгражданата от нея концепция за библиосферата всички участници в тома.

Приемете моите най-добри пожелания за щастие и нови творчески успехи!

Верен приятел на България до края на моите дни!

[5] ДОЦЕНТ Д-Р КРАСИМИРА АЛЕКСАНДРОВА

(автор в сборника „GLORIA BIBLIOSPHERAE”)

БИБЛИОГРАФСКА И БИБЛИОФИЛСКА РЯДКОСТ

(Към въпроса за любовта към науката и красотата)

Международният научен сборник за библиотечно-информационното пространство на планетата през XXI век „GLORIA BIBLIOSPHERAE” (София, 2016), в който участват със 167 научни изследвания, написани на съответните езици, 146 автори от 12 страни (*Австрия, Алжир, България, Великобритания, Грузия, Иран, Полша, Русия, САЩ, Турция, Украйна, Франция*) и 4 континента (*Европа, Азия, Америка, Африка*) е посветен на 65-годишнината на Университета по библиотекознание и информационни технологии и издаден в чест на академик, професор, доктор на педагогическите науки Александра Куманова.

На България, на Университета по библиотекознание и информационни технологии гостуват в това издание всички тези учени, от тези страни и от тези континенти!

В обемния том на „GLORIA BIBLIOSPHERAE” е систематизирана с всички инструменти на класическото библиотекознание и модерната библиографска методология многоаспектна информация за библиотечно-информационната социо-комуникативна сфера – БИБЛИОСФЕРАТА (обобщаващ термин, който прави съизмеримо библиотечно-информационното пространство на планетата не само с библиотекознанието, библиографията, книгознанието, документалистиката, архивистиката, информатиката, ..., но и с инфосферата /планетарната сфера на информацията/ и с ноосферата /планетарната сфера на разума/).

В библиосферата основен принцип е многообразието във всичко – и в привличането към анализ и синтез на информационни факти, и в систематизацията и класификацията на първичните и на вторичните документи, и в определянето на метасистемните и философско-информационните вектори на феномените. Този действителен плурализъм във всичко – като *методологическа същност* на света на информацията – е основната движеща сила в онтологичната полифония на „GLORIA BIBLIOSPHERAE”.

Бих искала да изтъкна и две други *методологични особености на труда*, чиято премиера ни е събрала:

ПЪРВО. В интервюто на д-р Николай Василев, съставителя на сборника, с проф. Александра Куманова, въвеждащо в „GLORIA BIBLIOSPHERAE”, е синтезирана картина на генезиса на международната универсална библиография на земното кълбо от III в. пр. н.е. (Калимах Александрийски) до XXI в. (международните указатели по хуманитарно – универсално – знание). Това се прави за първи път в система от научни трудове на проф. Александра Куманова, които кулминират в разглежданото днес издание. Самата концепция на проф. Александра Куманова се нарежда до библиографския пътеводител по международната универсална библиография „Пътя към книгите” (София,

1942 г.) на проф. Тодор Боров и библиографските шедьоври на Георг Шнайдер, Луиз-Ноел Малклес и Константин Романович Симон. Неслучайно Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ само преди дни получи от Германия, от школата на Георг Шнайдер, издадения там учебник – компендиум по общо библиографознание на проф. Александра Куманова „Интеграл на библиографията“. Точно тази нейна продукция е действителното продължение на живия още дух на Българския библиографски институт „Елин Пелин“ (1941–1963).

ВТОРО. В „GLORIA BIBLIOSPHERAE“ привлича вниманието уникалната автобиобиблиография на проф. Александра Куманова, включваща 2589 систематизирани и номерирани названия, която е и разработена, и снабдена със справочно-информационен инструментариум от ново поколение. Това се вижда ясно още от първото издание на тази автобиобиблиография (София, 2014), която имах честта да рецензирам. В този автобиобиблиографски паметник на любовта към науката и красотата са структурирани и информационна ризома, и предметен систематичен показалец, и показалец на заглавията, и именен показалец, и списък на съкращенията. Това богатство изпква със своята строгост на небосклона на библиографските издания не само в България, но и по света. Ще си позволя и да изтъкна, че автобиобиблиографията е най-рядката библиографска форма (независимо от факта, че всички правим списъци на собствените си трудове). Предходници тук на проф. Александра Куманова в световната библиография са Клавдий Гален (II–III в.) и Беда Достопочтенний (VII–VIII в.). Очевидно, фактът, че проф. Александра Куманова е съставител и редактор, както и изследовател на всички видове библиографска информация (универсална, обща, международна, национална, научноспомогателна, препоръчителна, текуща, ретроспективна...), което е отправната точка към автобиобиблиографията ѝ. Точно автобиобиблиографското равнище на „GLORIA BIBLIOSPHERAE“ задава стилизацията на библиографските списъци под включените отделни научни изследвания в сборника. Всичко това ни потапя в една хармония на информацията, която е плод на особено трудоемка и прецизна работа, но и на една висша естетика, позволяващи да определим разглежданата днес книга като библиографска и библиофилска рядкост.

[6] Д-Р СИЛВИЯ НАЙДЕНОВА

(автор в сборника „GLORIA BIBLIOSPHERAE“)

ЗА СЛОЖНИЯ МНОГОДИСЦИПЛИНАРЕН ХАРАКТЕР НА БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕТО КАТО НАУКА И ПРАКТИКА

За нашата професия и изследователско поприще все още битува становище в някои среди на обществото и дори сред научната колегия, че тя е обслужваща, разбирай второстепенна научна дейност.

Днешното представяне на международния научен сборник „GLORIA BIBLIOSPHERAE“ (Нишката на Ариадна) в чест на acad., проф. Александра Куманова и 65-годишния юбилей на УниБИТ е добър повод да се убедим точно в обратното. Веднага прави впечатление участието на 146 автори от 12 държави (*Австрия, Алжир, България, Великобритания, Грузия, Иран, Полиа, Русия, САЩ, Турция, Украйна, Франция*), и то от такива авторитетни институции като Конгресната библиотека на САЩ, Австрийската национална библиотека, Руската национална библиотека, Британската библиотека, Московския и Санктпетербургския държавни институти за култура, Библиотечния център на висшето образование във Франция, Библиотеката на Руската академия на науките, Университета „Мулуд Мамери“ в Алжир, Грузинската академия на науките, Анкарския университет, Университета на Илиноис в Урбана-Шампейн, Института за научна и техническа информация на Франция, Асоциацията на европейските специални библиотеки (ЛИБЕР), Международната академия по информатизация, Арктическата академия на науките и други.

Широкият тематичен обхват на научните публикации в сборника е свидетелство за сложния многодисциплинарен характер на библиотекознанието като наука и практика. Разножанровите материали като интервюта, очерци, преводи и художествени илюстрации допълват характеристиката на библиотечната дейност като културна и художествена парадигма.

Специално внимание е отделено, разбира се, на научното дело на проф. Александра Куманова. Тя е възпитаник на Библиотекарския институт, изпратена с отличен успех да продължи образованието си в Русия, където защитава научната степен „доктор на науките“. Като преподавател в УниБИТ тя получава международно признание с членство в няколко чуждестранни академии, едната от които е международна, и става носител на високо руско отличие за наука – медала „Ломоносов“.

Надявам се, че ще имаме и в бъдеще повече поводи за подобни изяви и гордост на нашата скромна, но изключително важна гилдия.

[7] НЕГОВО ПРЕВЪЗХОДИТЕЛСТВО Г-Н МОХАММАДАЛИКИЯНИ

(автор в сборника „GLORIA BIBLIOSPHERAE“)

ЗНАЧИМИ И МНОГОБРОЙНИ НАУЧНИ И КУЛТУРНИ РЕЗУЛТАТИ

Уважаемо университетско ръководство, скъпи ръководители на Националната библиотека, професор Александра Куманова, преподаватели, студенти и гости!

Силно се радвам, че присъствам на това мило събитие заедно с университетски дейци, научен елит, изтъкнати преподаватели и университетски възпитаници, които са се събрали по случай представянето на знаменитата книга „GLORIA BIBLIOSPHERAE“ по случай 65-ата годишнина от създаването на Университета по библиотекознание и информационни технологии, а също и за да отдадат почит към Вас, професор Александра Куманова.

Отношенията на Културното представителство на Ислямска република Иран в България с Университета по библиотекознание винаги са били приятелски и основани на взаимно сътрудничество и разбирателство. Те довеждат до значими и многобройни научни и културни резултати.

Приписвам тази близост и разбирателство на мъдрото ръководство, съвременния научен и културен подход и професионализма на уважаемото ръководство на университета в лицето на професор Денчев и неговите изтъкнати колеги от Ректората, като изразявам благодарността и признателността си за всеотдайното им сътрудничество.

По време на мандата ми като съветник по културните въпроси на Ислямска република Иран в България имам честта да познавам и работя заедно с г-жа Александра Куманова, като винаги съм се възхищавал на великолепната ѝ личност, на познанията ѝ, на нейния разнообразен професионален опит и стабилно експертно ръководство.

Уважаеми ръководители и многоуважавани преподаватели!

Както знаете, Иран и България са две държави, които разполагат с богата история и цивилизационни традиции, с обща култура и несравним обществен капитал. От много отдавна те поддържат широки взаимоотношения.

Осъзнавайки необходимостта от издигане нивото на отношенията между двете страни, Културното представителство на Ислямска република Иран в България съсредоточава усилията си върху разширяването на научните и културните връзки.

Според разбиранията на много мислители, социолози и теоретици-антрополози културата е основополагащ елемент, който определя интелектуалната рамка и посоката на развитие на една нация. Културата е важна с това, че е стълб за достойнството на дадена страна и дефинира политическия и научния дискурс на нациите.

Изконната и богата култура на една страна е като чист въздух, който се диша от народа ѝ. Духовното и достойно възпитание ще е резултат именно на подобна ползотворна среда.

В светогледа и мисловния подход на двата народа се наблюдава културно богатство, което се състои от сходни елементи, научно обучение, нравствено съблюдаване и придържане към божиите и човешките ценности. От него трябва да се възползваме по пътя си към щастието, благоденствието, човешката свобода, просперитета и стабилността на човешкото общество.

На тази база засилването на научния и университетския обмен, както и сътрудничеството между научни и културни институции от двете държави, са сред приоритетите на Културното представителство, допринасящи за динамизиране на взаимодействието с университетите и научните и Културни институти в България, а също и за развитието на връзките между ирански и български преподаватели, за преподавателския и студентския обмен с цел стимулиране на научното познание.

Именно Университетът по библиотекознание със своя научен и културен потенциал е сред най-важните партньори за взаимно сътрудничество, стоящи постоянно на вниманието на културното представителство.

Трябва да се отбележи, че последно в присъствието на заместник-председателя по международните въпроси на Организацията за култура и ислямски отношения на Иран с този университет бе подписан меморандум за разбирателство и сътрудничество, чиято цел е студентският и преподавателският обмен. Смятаме, че изпълнението му ще послужи като основа за гордост и предприемане на важна крачка в консолидирането на научните връзки между Иран и България.

[8] ПРОФЕСОР Д.П.Н. АЛЕКСАНДРА КУМАНОВА**ДУМИ НА БЛАГОДАРНОСТ**

Уважаемо общество!

Разрешете ми най-напред да се обърна с думи на благодарност към Университета по библиотекознание и информационни технологии, в чието време всички ние живеем... В това време повечето се борят за своето оцеляване, а Университетът по библиотекознание и информационни технологии се бори за своето онтологично безсмъртие!

В момента Университетът по библиотекознание и информационни технологии доказва, че науката, изкуството, литературата, философията и религията са преди всичко нравствени величини, родени в лоното на безапелационната диада „УЧИТЕЛСТВО – УЧЕНИЧЕСТВО”. Тук предаденото и наследеното знание се формират според древните закони на красотата и висшия морал в науката. Мирозданието, сътворено в Университета по библиотекознание и информационни технологии, е преди всичко цивилизационен избор, който формира у нас и по света представите за съвременна българска наука.

Международният научен сборник „GLORIA BIBLIOSPHERAE” е книга с динамични универсални измерения, защото въпреки конгломерата, който тя структурира, звучи монолитно и многогласно едновременно – „GLORIA BIBLIOSPHERAE” е резултат от магически процес, някакво интерактивно чудо, а не рутинна работа, налагаща тесните рамки на ежедневна битност и сковано самосъзнание... Информацията в този сборник е пропусната през културните кодове на „едно всемирно човечество” (израз на Ф. М. Достоевски).

Конвергенцията (сближаването, сходството) на институтите на социалната памет (библиотеките, архивите, музеите) в библиосферата е връщане към корените на информационното пространство на планетата на новото технологично равнище на глобализиращия се свят. Чрез библиосферата на XXI в. се възстановява единството на библиотечно-архивно-музейния институт, характерно за епохата на ръкописната комуникация.

В този тържествен миг бих искала да изкажа моята огромна благодарност най-вече към:

– **проф. Стоян Денчев**, ректор на Университета по библиотекознание и информационни технологии, който е инициаторът и научният редактор на „GLORIA BIBLIOSPHERAE”. Това е личността, която създаде всички условия за осъществяването на този внушителен проект. Специално трябва да изтъкна значението на неговата концепция за „информационната среда”, която се оказва решаваща при моделирането на методологичната база на сборника;

– **д-р Николай Василев**, който е съставител, художествен и технически редактор на изданието. Той е инициаторът на интервюта с мен и редактор на автобиографията в книгата, благодарение на която биографичният материал, регистриращ нетленна памет в „GLORIA BIBLIOSPHERAE”, се превърна в актуален културен пласт на ноосферата;

– **гл. ас. Диана Ралева, ас. Силвия Филипова и експерта Марияна Максимова**, които са библиографските редактори на изданието – резултатите от техните усилия превърнаха библиографските фрагменти на книгата в покоряващо изкуство, покриващо, но и допълващо изискванията на действащите стандарти;

– **художничката Константина Константинова**, чиито живописни творби, включени в „GLORIA BIBLIOSPHERAE”, дават допълнителен психологически ключ към разгадаване замисъла на книгата, родена от хармонията и многообразието на един многополюсен социален свят;

– **проф. Николай Ярмов, проф. Милен Куманов, проф. Ирена Петева, доц. Никола Казански, доц. Венцислав Велев, д-р Владимир Манчев и г-н Иван Теофилов**, които със своите вътрешни рецензии, както и с прозвучалите тук (на проф. Николай Ярмов и проф. Ирена Петева) за „GLORIA BIBLIOSPHERAE” допринесоха за изграждането на високото равнище на книгата още в процеса на създаването ѝ;

– **университетското издателство „За буквите – О писменехъ”**, което в серията си „Факлоносци” издаде като XVI-та по ред своя когнитивна и историографска книга „GLORIA BIBLIOSPHERAE”;

– **печатниците „Авангард”**, която превърна библиографската и библиофилската рядкост на „GLORIA BIBLIOSPHERAE” в печатарско изкуство;

– **доц. д-р Красимира Александрова**, директор на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий”, и **д-р Силвия Найденова**, директор на Централната библиотека на Българската академия на науките – с тяхното съдействие „GLORIA BIBLIOSPHERAE” се експедира в библиотеките в България и по света!...

Благодаря особено за възможността премиерата на тази книга да се състои в Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий”! Тук преди четири десетилетия започна моето включване в библиосферата – най-напред като студентка на помещаващия се между стените ѝ Държавен библиотекарски институт, който е предшественик на УниБИТ, а после като библиограф-редактор на изданията на националната библиография и научен сътрудник в Центъра за национална библиография, *днес*: Направление „Национална библиографска агенция”...

Благодаря на всичките 146 автори от Австрия, Алжир, България, Великобритания, Грузия, Иран, Полша, Русия, САЩ, Турция, Украйна, Франция, които превърнаха безапелационната диада „УЧИТЕЛСТВО – УЧЕНИЧЕСТВО” в сложна диалектическа система, която формира не само личностна изява, но и обобщения замисъл на едно колективно научно послание. Всяко едно от 167-те изследвания на „GLORIA BIBLIOSPHERAE” влияе върху системата на изданието, но и изданието влияе на всяка една от публикациите поотделно!

Благодаря на Австрийската национална библиотека за предоставената снимка на Георг Шнайдер, библиотеката на Сорбоната – Париж, Франция, за изпратената снимка на Луиз-Ноел Малклес, на Библиотеката на Университета на Чикаго (САЩ) за фотографията на Аксел Джозефсън.

Благодаря от името на екипа на изданието за всички изказани мнения и прозвучали тук оценки за „GLORIA BIBLIOSPHERAE”!

Благодаря на всички участници в организацията на тази премиера, чийто обект на внимание – книгата „GLORIA BIBLIOSPHERAE” – надявам се да бъде оценен от нашето общо бъдеще!

Благодаря на всички за това, че уважихте с присъствието си днешната затрогваща среща в очакване на Светлото Рождество Христово!

Проф. Стоян Денчев – председател на премиерата със съпредседателите доц. д-р Красимира Александрова – директор на Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий” и д-р Силвия Найденова – директор на Централната библиотека на Българската академия на науките – представя своето обобщаващо слово за „GLORIA BIBLIOSPHERAE” като научен редактор на международния научен сборник

Студентите на УниБИТ Станислава Чолова – председател на Студентския съвет на университетата и Цветомир Вайов представят чуждестранните отзиви за „GLORIA BIBLIOSPHERAE” на тържествената церемония под патронажа на посланиците на 12 държави от 4 континента – страните, от които са 146 автори на международния научен сборник

ТИПОЛОГИЯ, ТЕМАТИЧНО ГРУПИРАНЕ И ПРОФИЛИРАНЕ НА ИЗДАТЕЛСКИТЕ ДЕЙНОСТИ

Лъчезар Георгиев

TIPOLOGY, THEMATIC GROUPING AND PROFILING OF BOOK PUBLISHING ACTIVITIES

Lachezar Georgiev

The article by professor Lachezar Georgiev Georgiev, PhD analyzes the typology and modern profiling different types of book publishing activities. Give examples of major publishing structures of global publishing. In conclusion, professor Lachezar Georgiev recommends the first day of structuring and registration publisher to seek the most appropriate thematic direction, and managers must conduct a careful selection of typology and the right repertoire to provide the publishing structure convenient editing, compositing and production books and their successful realization of the multifaceted book market.

Съвременният издателски процес е сложна система от взаимовръзки, структури, разнообразни тематични профили, мениджмънт, маркетинг, реклама, комуникации в сферата на обществените и информационните дейности, включително паблик рилейшънс и продуциране на видовете жанрове. Заедно с това в тази система неотменно присъстват и графичните дейности, свързани с композирането и оформителските подходи спрямо различните печатни издания – книги, периодика, рекламни печатни продукти. Без да правя преглед на теоретичните възгледи у нас и в международен аспект за тематичното групиране на видовете издателски процеси, от действащата съвременна практика е ясно, че те най-общо се свеждат до издаване на периодика (вестници, списания, периодични сборници, годишници, алманаси, бюлетини, единични листи), а от друга страна е налице издаването на книги в най-различни тематични профили – книгоиздаване на учебна и учебно-помощна книжнина (напр. учебници, помагала и христоматии за предучилищния, началния и средния курс на обучение); книгоиздаване на художествена и публицистична литература (белетристика, поезия, есеистика, художествена документалистика, художествени биографии, фичъри и пр.); книгоиздаване за деца и тийнейджъри (което би могло да включва и горните особености – напр. наративни жанрове за детска и юношеска аудитория, фентъзи белетристика, приказки и легенди и т.н.); книгоиздаване на научна, университетска и академична литература (университетски и академични сборници със статии и студии, колективни монографии, самостоятелни

авторски монографични изследвания, студии, сборници с архивен документален материал при наличието на подобаващ научен коментар и пр.); енциклопедично книгоиздаване, библиографско книгоиздаване (издаване на библиографии, биобиблиографии, анотирани библиографски указатели), справочно книгоиздаване в сферата на културно-историческия туризъм и туристическата индустрия (един обещаващ и насърчителен сегмент в националното книгоиздаване на редицата държави в Европа и по света) – великолепен пример в тази посока дават пътеводителите (изданията с маршрути и карти на Берлин) на немското издателство *Schoningh verlag*, в превод на няколко европейски езика. Образец на перфектна композиция, високо естетическо оформление и отлично полиграфическо изпълнение са португалските издания-пътеводители на Лисабон и околностите му, придружени с карти, реализирани от *Editorial Fisa Escudo de Oro*. И друго лисабонско издателство – *Джамн Едисоеи Туриштикаш (New Jamp, LDA)* предлага на няколко езика великолепни пътеводители с отлично експонирани илюстрации на туристически обекти, придружени със стегнат и приятно звучащ текст. Цветни месечни книжки от поредица „Follow me Lisboa“ посрещат туристическите потоци в Лисабон по хотели, музеи, галерии на лисабонското издателство „Edificio Lisboa Oriente“. Отлично илюстрирани пътеводители и проспекти върху изкуството и историята на Милано изработва италианското издателство *Bonechi* с карта на града и десетки цветни фотографии, включително и тифец (безфонови) илюстрации от музеи, църкви, пло-

щади, крепости, театри, а сред тях и впечатляваща репродукция на картината “Тайната вечеря” от Леонардо да Винчи. С релефен печат за златно фолио върху кориците и цветни репродукции от Ермитажа и снимки от най-блестящите петербургски културно-исторически паметници са пътеводителите на издателство “П-2” – Санкт Петербург. А изброените до тук издателства са само една малка част от заетите в сферата на този труден, но доходен и перспективен издателски бизнес.

Разновидност на тази специфика е и военно-картографското книгоиздаване, което и у нас, а и в десетки страни по света има своите позитивни традиции. Типологичният спектър би могъл да бъде допълнен още с арткнигоиздаване (издаване на книги в сферата на различните видове изобразителни изкуства); медицинско книгоиздаване (книги с различна проблематика, предназначение и приложение в сферата на медицинските знания); музикално книгоиздаване (издаване на щимове и партитури, теоретични книги по история, теория, солфеж, полифония, музикални форми, нотни пособия, музикални изследвания, биографични проучвания върху композитори и музикални стилове с приложени нотни примери и т.н.); спортно книгоиздаване (по проблемите, теорията, историята и развитието на различните приложими спортове); бизнес книгоиздаване (книги в сферата на икономиката, мениджмънта, маркетинга, рекламата и PR на разнообразно профилирани дейности); инженерно, архитектурно и геодезко книгоиздаване; църковно-богослужечно книгоиздаване (библии, евангелски текстове, книги за нуждите на ритуалното богослужение – с доста голямо присъствие назад в различни епохи още от епохата на инкунабулите и началото на печатните комуникации. Пример за това са синодалните издателства в Европа, но от друга страна, дори и университетски издателства в Европа са с традиции в тази сфера, какъвто е примерът с издателството “Кембридж Юнивърсити Прес”, което заедно с изданията, поредиците си и научните списания в сферата на обществените, естествените и хуманитарните науки издава от векове назад библии, едно успешно и печелившо перо в издателския репертоар.

Макар и по-тясно място в общата типология на националното книгоиздаване (предимно в развитите страни) намира инженерното, архитектурното и геоложкото книгоиздаване (в чиито типологични профили са предимно специализирани и технически издания по тъкмо тези тематични

профили). Близки до тази тематична група е и софтуерното книгоиздаване (специализирани книги, ръководства, курсове и изследвания в сферата на програмния софтуер и информационните технологии) – един удачен пример в тази посока е книгоиздателската практика и разнообразната продукция през последното десетилетие у нас на столичното издателство “Софт-Прес” (Soft-Press), осъществило важни преводни издания на англоезичната издателска компания “SIBEX”. Немалка част от книгите на българското издателство са отлично подготвени в графично отношение, с твърда подвързия, многоцветни корици и разнообразни илюстрации. Успешен опит в посока на издаването на книги по въпроси на визуалната комуникация е преводът на голямоформатното и многоцветно илюстрирано издание “Графичната комуникация днес” от Уилям Райън и Тиъдър Коновар на англоезичното издателство “Thomson&Delmar Learning”, публикувано у нас от издателство “Дуо Дизайн”. Такива издания са в полза на българските графични дизайнери и допринасят за развитието на дизайн на книгата и печатните медии. С подобен характер е друга книга, издадена на български: “Наръчник за оформление на вестник” от Тим Хароуър на издателство “Пигмалион”, с десетки схеми и цветно илюстрирани примери в помощ на съвременния оформител на печатна медия.

Тук могат да се допълнят и още дейностите на академичните книгоиздателства (издаващи и научна, но и учебна литература, както и книги от други тематични направления, по един или друг начин свързани с научни и критични коментари – дори и върху книги на художествената литература); наблюдава се и профилиране в издаването на книги в сферата на природо-математическите науки, на хуманитарните науки. Сред световните академични издателски структури със солидна продукция на руския и международните книжни пазари е академичното издателство „Наука“ – Москва (издателство на Руската академия на науките).

Университетското книгоиздаване в лицето на крупни световни издателски структури като “Оксфорд Юнивърсити прес” и “Кембридж юниверсити прес” имат далеч по-разчупен и прагматичен издателски репертоар от това да издават само хуманитаристика и природо-математически книги, напротив, богатите възможности и данъчните облекчения и привилегии от страна на националната държава предоставят възможности да се публи-

куват биографии на видни личности, музикални поредици, арт издания по видовете изкуства, издаване на библии, книги върху филмовата класика, да се издават голям брой научни списания и пр.

Немалка е територията в световен мащаб, която заема и електронното книгоиздаване (то е съсредоточено върху дигитални носители и четци на информацията, но също така дава възможност профилирани в сферата на издателския бизнес сайтове да се съсредоточат върху книги с най-различен тематичен характер. В световното електронно книгоиздаване пример за активно функциониращо издателство с огромен репертоар от публикации в различни тематични направления и активна електронна книготърговия е немското издателство *Lambert academic Publishing (LAP)*, който е търговска марка на *OmniScriptum GmbH & Co. KG* с главен офис в Saarbrücken (Germany).

Някои групи издателски дейности така са профилирани, че формират свои професионални обединения – в САЩ например дейно функционира

Асоциацията на медицинските книгоиздателства. От друга страна, общите издателски процеси се направляват и подпомагат от Асоциацията на американските книгоиздатели, в която членуват над 300 издатели от цялата страна. Във Великобритания успешно въздейства върху издателските процеси Книгоиздателската асоциация на Обединеното кралство (Publishers association UK). Европейските процеси в издателския бранш се наблюдават и стимулират и от международната издателска организация *International Publishers Association*.

Но независимо от спецификата на браншовите сдружения, за просперитета на издателския бизнес има една вярна и точна максима – още от първия ден на структурирането и регистрацията издателството трябва да намери своята най-подходяща тематична посока, да избере типологията и правилния репертоар, които да му осигурят удобно и безпроблемно композиране и производство на книгите и останалите видове издания, а наред с това – и тяхната успешна реализация на многооликия книжен пазар.

ЛИТЕРАТУРА

- Берлин** и Потсдам: 8 маршрутов с картой города. – Berlin: Schoning verlag, 2012. – 144 p.
- Весь** Лиссабон. / Текст Карлос де Аро. – Lisboa: Escudo de Oro, 2015. – 96 p.
- Дамянов**, Дамян. Формални и смислови връзки между текст и образ в изкуството на книгата: Типографски метаморфози. // Полиграфия, 2015, № 4, с. 32–34.
- Георгиев**, Лъчезар. “Акко” – водещо издателство за академична литература в Белгия. // Издател, 1997, № 1–2, с. 24–26.
- Георгиев**, Лъчезар. Теория на книгоиздателския процес: Аспекти. Проблеми. Тенденции. / 2. изд. – В. Търново: Унив. изд. Св. св. Кирил и Методий, 2004. – 232 с.
- Георгиев**, Лъчезар. Композиция на книгата. 4. прераб. и доп. изд. – В. Търново: Star Way, 2015 [допеч. изд. – 2016]. – 140 с.
- Искусство** и История Милан. – Milano: Bonechi, 2012. – 128 p.
- Келейников**, Инокентий. Дизайн книги: от слов к делу. – Москва, 2012.
- Lisboa**: Sintra – Kaskais – Estoril. – Lisboa: New Jump LDA, 2013. – 128 p.
- Санкт-Петербург**: История – Архитектура – Искусство. – С. Петербург: П-2, 2011. – 28 с. : ил. : карт.
- Шимек**, Иван. Экономическая политика в издателском деле. – Москва: Наука, 1991. – 208 с.
- Тяпкин**, Б.Т. Вопросы типологии в современном книговедении. – Москва, 1974, с. 7–5.
- Фартунин**, Ю. И. Методические и организационные принципы статистического учета произведений печати. // В: Книга: Исследования и материалы. Сборник 39. – Москва: Книга, 1979, с. 21–23.
- Хароуър**, Тим. Наръчник за оформление на вестник. – Пловдив: Пигмалион, 2007. – 250 с.

FELIX QUI POTUIT RERUM COGNOSCERE CAUSAS*

**Библиографска панорама на едно солидно книговедско
и художествено-публицистично творчество:
За 60-годишнината на проф. Лъчезар Георгиев**

Александра Куманова

„Думите се говорят не заради думите”

Хулио Коргасар

Георгиева, Стела. Професор д-р Лъчезар Георгиев : биобиблиография = Professor Lachezar Georgiev, PhD : bibliography / състав. Стела Георгиева, Магдалина Миланова ; библиогр. ред. Даниела Върбанова. – София : Star Way, 2015 [в изд. каре: 2016]. – 312 с.

Страници от биобиблиографията на проф. д-р Лъчезар Георгиев : предговор / автор: с. 5-12 ; Pages of the bibliography of Prof. Lachezar Georgiev : preface / author: с. 13–16. – Именен показалец, показалец на науч. публ. и публ. с краеведски характер, показалец на худож. и публицистични творби.

ISBN 978-954-8685-25-2

FELIX QUI POTUIT RERUM COGNOSCERE CAUSAS

(Bibliographic overview of an important book science and journalistic work :
To the 60th anniversary of Prof. Lachezar Georgiev)

Alexandra Kumanova

Rev. of the book: Georgieva, Stela. Professor Lachezar Georgiev, PhD : bibliography /Comp. Stela Georgieva, Magdalina Milanova ; Bibliogr. Ed. Daniela Varbanova. – Sofia : Star Way, 2015 [2016]. – 312 p.

Pages of the bibliography of Prof. Lachezar Georgiev : preface / author: p. 13–16. – Index of names, index of publications – scientific, ethnographic, journalistic.

ISBN 978-954-8685-25-2

Key words: Professor Lachezar Georgiev (born 3.10.1956) – biobibliography (June 1982 – September 2015) – systematic chronologic-alphabetical index of his publications and works about him – book science – journalistic works – 60th anniversary

I. Черти от биографията на *personalia*'та

Съвременният книговед, писател, публицист и издател проф. д-р Лъчезар Георгиев (род. на 3 октомври 1956 г. във Велико Търново) отбелязва своя 60-годишен юбилей с издаването на биобиблиографски труд – систематичен хронологично-азбучен указател на трудовете му и на литературата за него.

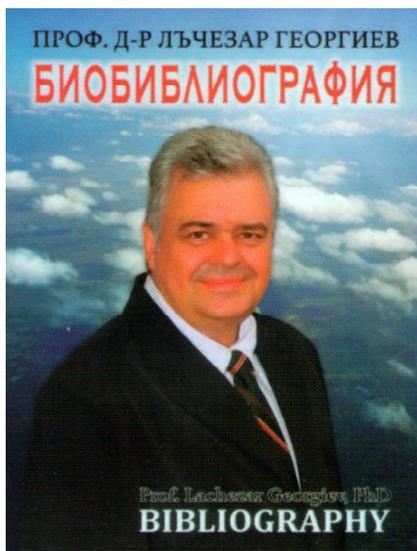
Възпитаник на Радиотехникума „А. С. Попов” в старата столица, Л. Георгиев завършва специалности „Българска филология” и „Издателска, редакторска и полиграфическа дейност” на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий” (ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”). От 1983 до 1992 г. той е журналист, завеждащ отдел и главен редактор на печатни медии във Великотърновска

област. В същото време е и кореспондент на столични издания.

От м. март 1992 г. до м. октомври 2003 г. Л. Георгиев е мениджър на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий” – В. Търново.

През 1998 г. Л. Георгиев става доктор по книгознание, библиотекознание и библиография. През 2003 г. той се хабилитира като доцент по същата специалност. По тази специалност през 2012 г. Л. Георгиев е избран за професор във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”.

От м. октомври 2003 г. Л. Георгиев е преподавател към катедра „Библиотекознание и масови комуникации”, която е към Филологическия факултет, а от 2005 г. е преместена в Стопанския факултет

на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. От началото на 2005 до септември 2013 г. (до нейното реформиране) Л. Георгиев е ръководител на посочената катедра.

В Стопанския факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ Л. Георгиев преподава в бакалавърските („Книгоиздаване“, „Връзки с обществеността“, „Библиотечно-информационни дейности“, „Журналистика“) и магистърските програми („Медии и реклама“, „Масови комуникации и журналистика“, „Комуникационен и библиотечен мениджмънт“ /на които е и научен ръководител/).

През 2005 – 2013 г. Л. Георгиев е член на Факултетния съвет на Стопанския факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Той е сред основателите на специалностите „Книгоиздаване“ и „Журналистика“.

От есента на 2013 г. Л. Георгиев е професор в катедра „Книгоиздаване и библиотечно-информационни дейности“ (от февруари 2014 г. катедрата преминава в състава на факултета Математика и информатика на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“).

Междувременно Л. Георгиев е преподавал и във Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“ (2000 – 2001). От 2004 г. той е доцент, а от есента на 2012 г. – професор към катедра „Книга и общество“ в Университета по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ) – София, където чете книговедски дисциплини в бакалавърската програма „Печатни комуникации“, както и в магистърските програми („Медийна информация

и реклама“, „Издателски бизнес и информационни ресурси“).

Л. Георгиев е член на Съюза на учените в България, Съюза на българските писатели и Съюза на българските журналисти. През 2000 г. Американският биографичен институт (The American Biographical Institute) в Северна Каролина, САЩ го приема за член на изследователския борд на този институт.

Л. Георгиев участва в множество международни, национални и регионални научни форуми. На перото му принадлежат стотици научни студии и статии. В творчеството му се отличават редица жанрове на художественото и публицистичното творчество. С научна и художествено-творческа цел той пътешества из Украйна, Румъния, Русия, Босна и Херцеговина, Сърбия, Италия, Германия, Белгия, Люксембург, Португалия, Гърция и др.

През 2004 – 2013 г. Л. Георгиев е водещ съставител и научен редактор на поредицата „Библиотеки, четене, комуникации“ (В. Търново). От 2009 г. до настоящия момент той е главен редактор на „Трудове на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Обществени комуникации и информационни науки“. През 1994 г. той основава научното списание за книгата „Издател“, на което е главен редактор (след 2003 г. списанието става съвместно издание на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ и УниБИТ – София и се публикува до днес).

II. Преглед на изданието

В основата на рецензираното тук вторичнодокументално произведение „Професор д-р Лъчезар Георгиев : Биобиблиография“ лежи първообраз, създаден преди десет години [1].

Новото издание (2015 г.) е подборно по отношение на документалното наследство на проф. Л. Георгиев. Зад пределите на полето на библиографирането остават „онези публикации, които излизат извън рамките на научната и художествената му публикационна дейност и не биха представлявали интерес за специалистите“ [2]. Едновременно с това – „извършени са и корекции при забелязани неточности и непълноти в предишната библиография от 2006 г.“ [3]. Следва обобщението: „Настоящата биобиблиография е селектирана в посока на книговедска информация и очертава преди всичко онези публикации, осветяващи науч-

ното, документалнопублицистичното и белетристичното творчество на проф. Л. Георгиев, както и по-важните му статии с историко-краеведски и документален характер” [4].

По-нататък в цитирания тук предговор към новата биобиблиография е изтъкнато, че съставителството на по-важното от вторичнодокументалния труд за периода между м. ноември 2006 г. и септември 2015 г., както и встъпителните текстове на тази публикация, са дело на гл. ас. д-р Стела Георгиева – преподавател в катедра „Книгоиздаване и библиотечно-информационни дейности” на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”. Тази работа по същество продължава библиографския указател на Магдалена Николаева – библиотекар в Регионална библиотека „Петко Р. Славейков” – В. Търново, извършила библиографирането и подбора на включените заглавия в първото издание (от 2006 г.) – за периода до 2006 г. [1].

Горната хронологична граница на указателя (2015 г.) е м. септември 2015 г., а долната – 18 юни 1982 г. – появата на бял свят на разказа на *personalia*’та „Марципана” (№ 482 по новото издание).

Библиографският редактор на новия биобиблиографски труд е Даниела Върбанова – специалист от Информационно-библиографския отдел на Университетската библиотека при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”.

След резюмето към изданието, поднесено на английски език (с. 3–4) и неговия предговор, представен на български (с. 5–13) и на английски език (с. 13–16), следва основният корпус на биобиблиографията, структуриран в четири раздела, снабдени избирателно – там, където е необходимо – с анотации, реферати и откъси от рецензии:

– Първи раздел (публикации от Л. Георгиев) (№ 1–737):

- - дисертационен труд (№ 1): Свищов – издателски и печатарски център на XIX – XX в. (В. Търново; София, 1997. – 290 с.);

- - авторски научни, документални и художествени книги (№ 5–59) – привеждат се библиографските характеристики, а в някои случаи и виизиите на кориците, както и рецензии на следните издания: Васил Неделчев : Биограф. очерк. – София, 1987. – 75 с. (№ 2); Санта Инес : Повест. – София,

1990. – 120 с. (№ 4); Босненска рапсодия : Роман. – В. Търново. – 192 с. (№ 7); Филип Тотю : Историкограф. източници : Изследвания. – Русе, 1998. – 225 с. (№ 16); Радко Радославов – жизнен път и творчество : Принос към ист. на бълг. образование и книжовност. – В. Търново, 1999. – 144 с. : с портр., ил., факс. (№ 18); Една нощ в Антверпен : Разкази [за Белгия]. – 2. прераб. и доп. изд. – В. Търново, 2000. – 196 с. : с ил. (№ 19); Теория на книгоиздателския процес : Аспекти, проблеми, тенденции. – В. Търново, 2001. – 232 с. : с ил. (№ 22); Книговедски студии и статии : В контекста на историята и теорията на бълг. книгоиздаване. – В. Търново, 2003. – 160 с. : с ил., портр. (№ 24); Българско книгоиздаване : Ретроспекции. Тенденции. Структури. Модели. – В. Търново, 2006. – 346 с. (№ 31); Седем етюда по българско книгоиздаване : [Монография]. – В. Търново, 2007. – 168 с. (№ 34); Структури и модели в българското книгоиздаване : [Монография]. – В. Търново, 2007. – 2. прераб. и доп. изд. – 296 с. : с ил., факсим. (№ 35); Композиция на книгата. – 2. прераб. и доп. изд. – В. Търново, 2010. – 140 с. с мека и тв. подв. : с ил., сх. (№ 40); Българско книгоиздаване : Христоматия : Авторски текстове. – В. Търново, 2012. – 332 с. : с ил. (№ 45); Композиция на книгата. – 3. прераб. и доп. изд. – София, 2014. – 140 с. с мека и тв. подв. : с ил., сх. (№ 51); Management and Strategy in Book Publishing and Printed Communications. – В. Търново, 2014. – 248 р. (№ 55); ... (Тук и навсякъде по-долу в аналогични случаи се дават емблематични примери на публикации от съответната група. – Бел. А. К.);

- - научни студии и статии (№ 60-202-a) – посочват се вторичнодокументалните записи на публикациите: Филип Тотю и българската революционна емиграция в подкрепа на националноосвободителното движение през 1876 година. // *Научна сесия 160 години от рождението на Филип Тотю 13 апр. 1990 – гр. Две могили.* – Русе, 1990, с. 48–58 (№ 60); Шопенхауер и Ницше в националната книгоиздателска традиция 1878–1994. // *Науч. тр. ВВ0У „В. Левски”, 61, 1998, с. 45–57 (№ 96);* Българската ръкописна книга и новобългарските печатни издания през Възраждането : Проблеми на емблематичното оформление. // *Търновска книжовна школа. Т. 7. Търновската книжовна школа и*

християнската култура в Източна Европа. – В. Търново, 2002, с. 221 – 236; Полиграфски аспекти на книгата и печатните комуникации : Студия. // *Тр. на ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“*. Стопански фак. Т. 1. Обществени комуникации и информационни науки. – В. Търново, 2009, с. 9 – 52 (№ 167); Проекции на емблематиката на българската ръкописна книга в предосвободенски издания. // *Търновска книжовна школа*. Т. 10. Десети международ. симпозиум 17–19 окт. 2013 г. – В. Търново, 2015, с. 229–247 (№ 202); ... ;

- - статии с исторически, книговедски и краеведски характер в периодичния печат (№ 203–342) – библиографски записи, които в повечето случаи са със справочни анотации: Един забравен поборник : Малко познати факти из живота на бевровския революционен деец Сава Милков Сяров. // *Еленска трибуна* (Елена), № 39, 3 окт. 1989 (№ 246); Югославия – прясната рана на Европа. // *Синьо време* (В. Търново), № 26, 11–17 юли 1991 (№ 302); Златарчининът – комита и първостроител на България : 150 г. от рождението на Минко Радославов. // *Борба* (В. Търново), № 43, 3 март 1999 (№ 341); Отново за буквите. // *За буквите* : Кирило-Методиевски вестник, № 20, апр. – май 2005, с. 20 (№ 342); ... ;

- - рецензии, предговори, послеслови и отзиви (№ 343 – 366) – вторичнодокументални описания, снабдени със справочни анотации: Историята на българската философска мисъл в обектива на съвременната книгоиздателска традиция : Критико-библиографски преглед върху творчеството на Евлоги Данков. // *Данков*, Евлоги. История на българската философска мисъл. От Възраждането до съвременната българска философия. Т. 2. – В. Търново, 2000, с. 315–319 (№ 356); Книга за премълчаните думи, безвремието и още недоказани слова [Рец. за кн.: Ганов, Хр. Премълчани думи и похвални слова. – София, 2011. – 496 с.]. // *Издател*, 2011, № 3–4, с. 58–60 (№ 365); ... ;

- - съставител, редактор, рецензент, консултант на книги (№ 367 – 464): Митрополит Григорий Доростолски и Червенски 1872 – 1898 : Документален сборник / Състав. Тодор Билчев ; Науч. ред. Л. Георгиев. – Русе, 1998. – 317 с. (№ 409); Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“ : Информационно-справочен каталог за

2003 г. / Състав и ред. Л. Георгиев. – В. Търново, 2003. – 32 с. (№ 437); ... ;

- - научен ръководител на дисертационен труд (№ 465): Радева, Живка. Мемоарите като източник за историята на края : Библиографско-книговедски подход : Дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по науч. спец. Книгознание, библиотекознание и библиография. – В. Търново, 2008. – 223 л.;

- - редактор на периодични издания (№ 466 – 472) – библиографските записи са снабдени с детайлни аналитични части за съответните годишници; в справочните анотации се привеждат и подробни сведения за редколегиите на посочените издания: Любородие : Съюз на краеведите в България / Ред. кол. ... Л. Георгиев, – Русе, 1992–1994 (№ 469); Трудове на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. – В. Търново, 1964- . – Т. 23 [за 1986], 1992 – Т. 28 [за 1990], 1992 / Отг. ред. [на издателството] Л. Георгиев. – Т. 27 [за 1991], 1998 – Т. 28 [за 1992], 1992 / Ред. Л. Георгиев. – Т. 1 [за 1993], 1993 – Т. 2 [за 1992], 1994 / Отг. ред. Л. Георгиев. – Т. 4 [за 1992], 2001 – Т. 5 (26) [за 1999], 1999 / Ред. Л. Георгиев. – Т. 1, 2009 – Т. 5-6 [за 2013 – 2014], 2015 / Ред. кол.: Л. Георгиев (гл. ред. и състав.) (№ 470); Издател : Науч. списание за книгата / Ред. кол.: Л. Георгиев (гл. ред. и състав.). – В. Търново, 1994- . – 1994, № 1 – 2015, № 1–2 (№ 471); ... ;

- - литературни творби в периодичния печат (№ 473–616): откъси от произведения (№ 473–481) ... ; разкази (№ 482–561) ... ; пътеписи (№ 562–574) ... ; фейлетони (№ 575–581) ... ; стихове (№ 582–584) ... ; интервюта (№ 585–616): ... с Л. Георгиев (№ 585–596) ... ; ... от Л. Георгиев (№ 597–616) ... ;

- - Втори раздел (публикации за Л. Георгиев) (№ 617–790):

- - публикации за *personalia*'та (№ 617–737);

- - цитирания на трудове на Л. Георгиев (№ 738–790)...

Както се вижда от изложеното, първите два раздела (с. 17–160; 161–225) от разглежданата тук биобиблиография са изцяло библиографски.

Третият раздел на указателя има историографски характер. В него се дава информация за:

- участията на *personalia*'та в по-важни (36) научни форуми в България и чужбина за периода от 1990 – 2015 г. (с. 226–235);

– участието и ръководството ѝ в научноизследователски (11) проекти за периода 2004 – 2015 г. (с. 236 – 238).

Четвъртият раздел на биобиблиографията поднася сведения за присъствието на книги на Л. Георгиев в електронните каталози на световните библиотеки (с. 239–276). Такава информация има за библиотеките на Австрия, Белгия, Босна и Херцеговина, Великобритания, Германия, Канада, Нидерландия, Полша, Португалия, Република Македония, Русия, САЩ, Словения, Украйна, Франция, Чешка Република, Швейцария. Привеждат се и благодарствени писма от някои библиотеки за направените им от Л. Георгиев дарения на книги.

Същинската част на биобиблиографския указател „Професор д-р Лъчезар Георгиев” е финализирана от Приложения (с. 277–308):

– Именен показалец (с. 277 – 289);

– Показалец на заглавията на научните публикации и публикациите с краеведски характер (с. 290–302);

– Показалец на заглавията на художествените и публицистичните творби (с. 303–308).

Като Приложения са дадени визиите на корици на авторски книги на Л. Георгиев (45 бр.) и снимки от творческите му пътувания в Европа и България (16 бр.).

III. Изводи и препоръки

Пред нас е една успешна биобиблиография, която дава достатъчно пълна и последователна представа за публикациите от и за Л. Георгиев – принос в хуманитаристиката на XX–XXI.

Ще си позволим да дадем някои препоръки, които биха могли да намерят приложение в едно бъдещо ново издание на труда:

1. В обозначаването на разделите и подразделите на указателя следва да се пропуска името на *personalia*'та.

2. Когато това име се среща в библиографските записи, е добре то да се замества с многоточие (...), а за изписването му в аналитичните части (анотации, реферати, откъси от рецензии) е добре да се използва обозначението Л. Г. (или: Л. Георгиев).

3. Цитираните в подраздел „Авторски научни, документални и художествени книги”, „Избрани творби” в 2 т. – Т. 1. Повести и романи (№ 25) (София, 2004) и Т. 2. Разкази и новели (№ 28) (София, 2005) е желателно да

бъдат изнесени в рубрика „Избрани творби” в началото на посочения подраздел, в съответствие с което останалият материал би било добре да се поднесе под рубрика „Книги”.

4. Първото издание на биобиблиографията на Л. Георгиев (№ 676) [1] следва след рубрика „Книги” да се изведе на водещо място във Втори раздел: Публикации за *personalia*'та. След този запис следва да се помести информацията за рецензирането на труда [5]. Под рубрика *Аналитични публикации* е мястото на корпуса от останалите записи на сегашния Втори раздел: Публикации за *personalia*'та.

5. При описването на списание „Издател” (№ 471) в бъдеще е желателно отражението на създадения по поръчка на Л. Георгиев библиографски указател – ключ към изданието [6]. (Посочената тук информация е перспективна и има за цел да се поднесе в едно следващо издание на биобиблиографията).

5. В някои случаи след посочените книги на Л. Георгиев не се дават сведения за всичките им рецензии. Такъв е случаят например с труда „Композиция на книгата” (№ 33), за който е приведена само рецензията на Любомира Парижкова „Настолна библия (*Така е при автора.* – А. К.)” и отсъстват сведения за рецензията на Красен Димитров [7]. Интересното в случая е и това, че рецензията на последния автор е поднесена под № 686 в биобиблиографията с привеждане на справочна анотация на рецензираното произведение. В същото време рецензията на Любомира Парижкова е приведена под № 691, но тук отсъства пояснение за кой труд тя се отнася. Рецензираната книга не се посочва и в редица други случаи – вж № 690 и др. За съжаление отсъствието на сведенията за рецензирането на произведенията на Л. Георгиев под основните им записи не е единично в указателя – вж № 41: „Стратегически подходи в книгоиздаването и печатните комуникации” – тук не е посочена приведената под № 700 рецензия за труда на Ясен Велинов и Петя Ангелова... Между другото – в рецензията под № 700 количествената характеристика на рецензираното произведение е 257 с. : портр., а в основния запис (№ 41) тя е 263 с. В някои случаи при описанието на рецензиите не в пълен обем се дават сведенията за рецензираното произведение (№ 349) (срв. и № 366).

6. В библиографирането на трудовете на Л. Георгиев буди въпрос срещането на идентични заглавия с една и съща количествена характеристика без посочване в прави скоби – от името на библиографа, на уточнения за поредност на изданието – вж например: „Стратегически подходи в книгоиздаването и печатните комуникации” (София: АН-ДИ, 2010. – 263 с.) (№ 41); (София: АН-ДИ, 2011.

–263 с.) (№ 43); (София : АН-ДИ, 2012. – 262 с. : с 1 сх.) (№ 48); (София : АН-ДИ, 2013. – 262 с.) (№ 50). Едва пореден № 59 със същото заглавие е снабден с посочване за поредност на изданието – 4. прераб. и доп. изд. (София : АН-ДИ, 2015. – 263 с.), но ако следваме материала, през 2015 г. пред нас трябва да е 5. изд.

7. В някои случаи библиографските записи имат нужда от по-голяма прецизност (№ 167, 676) и др. Добре е в тях да се включат ISBN и ISSN.

8. Следва да се направи нужната корекция – например в № 363: Рецензии – вместо: Рецензия.

9. Срещат се и нежелателни следи от предишна хифанация (№ 202-а) и др.

10. От прецизиране се нуждае азбучната подредба на записите – вж № 394 и 395.

11. От такова прецизиране има нужда и графичната редакция – вж № 693 и 694.

12. Някои откъси от рецензии, които се публикуват към съответните записи, следва да получат съответна редакция в изданието – вж № 718 и др.

13. Желателна е допълнителна семантична редакция – вж с. 244: Баварска държавна (а не – национална) библиотека. В еднакъв вид следва да се приведат едно-типни рубрики – вж с. 244, 245, 246 и т.н.

14. Желателно е указателят да се снабди със списък на съкращенията, в който да влязат и абривиатурите, срещани в него.

Всички изброени тук моменти нямат за цел да накърнят авторитета на изданието. Те са направени изрично с намерението да служат на авторите в една бъдеща тяхна работа по продължението на изключително полезния труд по библиографиране на многообразното творчество на personalia-та, което още днес е обект на голямо заслужено внимание.

Очевидно е, че интересът към библиографското творчество ще расте и в бъдеще.

На многая лега и на проф. Лъчезар Георгиев, и на неговата забележителна биобиблиография, която е принос в интердисциплинарната хуманитаристика на нашето време – най-бялото петно на картата на познанието! Този принос е белязан с възрожденски дух!

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА И БЕЛЕЖКИ

1. **Лъчезар Георгиев** : Биобиблиогр. / Състав. Магдалина Миланова ; Науч. ред. Иван Александров. – В. Търново : Фабер, 2006. – 180 с. : с ил.

Изд. на Регион. библиотека „П. Р. Славейков”.

2. Цит. съч., с. 5.

3. Пак там, с. 5–6.

4. Пак там, с. 6.

5. **Иванова, Ася**. Анотирана персоналия – една миниатюрна енциклопедия в областта на книгознанието [: Рец. за кн.: Миланова, Магдалина. Лъчезар Георгиев : Биобиблиография / Състав. М. Миланова. – В. Търново : Фабер, 2006. – 180 с. : с ил.] (№ 318). // *Тр. на Студентското научно общество при СВУБИТ (София)*. – ISSN 1314-2526. – Т. 4, 2009, с. 251–253.

<<http://www.unibit.sno.bg>>

6. **Куманова, Александра, Марияна Матова**. Библиография на списание „Издател” (2002–2013) – за неговата 20-годишнина : Издател: Науч. списание за книгата / Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий” (В. Търново); УниБИТ (София). Библиографски указател – ключ (I. Общи бележки; II. Вторичнодокументални черти; III. Корпус (по реда на броевете и съдържанието в тях); IV. Архитектура (по видове публикации); V. Именен показалец (по всички авторски отговорности) ; [Библиогр. ред. Марияна Максимова]. // *Издател* (В. Търново). – ISSN 1310-4624. – 2015, № 1 (1–2), с. 49–54. – *Начало*. – *Рез. на англ. ез.* – *Осн. публ.*

Куманова, Александра, Марияна Матова. Библиография на списание „Издател” (2002–2013) – за неговата 20-годишнина : Издател: Науч. списание за книгата. Библиографски указател – ключ (III. Корпус (по реда на броевете и съдържанието в тях) / Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий” (В. Търново); УниБИТ (София) ; [Библиогр. ред. Марияна Максимова]. // *Издател* (В. Търново). – ISSN 1310-4624. – 2015, № 2 (3–4), с. 98–102. – *Продължение*. – *Рез. на англ. ез.* – *Осн. публ.* Куманова, Александра, Марияна Матова. Ключ към научното списание за книгата „Издател” (Общи бележки, вторичнодокументални черти, корпус, архитектура, Именен показалец) / Изд. на Великотърновски унив. „Св. св. Кирил и Методий” (В. Търново); УниБИТ (София) (2002–2013); [Библиогр. ред. Марияна Максимова] (№ 1356). // *Тр. на Студентското науч. о-во при Унив. по библиотекознание и информ. технологии (София)*. – ISSN 1314-2526. – Т. 11, 2016, с. 377–463. – *Редуц. публ.*

<<http://www.unibit.sno.bg>>.

7. **Димитров, Красен**. Процеси на оформяне на книгите и периодичните списания [: Рец. за кн.: Георгиев, Лъчезар. Композиция на книгата [: Изслед.]. – София : Star way, 2007. – 123 с. : с ил., сх.] (№ 317). // *Тр. на Студентското научно общество при СВУБИТ (София)*. – ISSN 1314-2526. – Т. 4, 2009, с. 249–250.

<<http://www.unibit.sno.bg>>

ЗНАЧИМО УЧЕБНО ПОСОБИЕ ПО ТЕОРИЯ НА БИБЛИОГРАФИЯТА

Никола Р. Казански

IMPORTANT MANUAL ON THE BIBLIOGRAPHIC THEORY

Nikola R. Kazanski

Rev. of the book.: **Куманова**, А. Класификационни построения на видовете библиография, библиографската дейност, библиографските указатели и библиографската информация : Учебник по общо библиографознание за дистанционно обучение / Обща ред. Н. Василев ; Експертна ред. Н. Казански ; Библиогр. ред. М. Максимова ; Терминолог. ред. Д. Ралева ; Справочно-информ. ред. Ц. Найденова, А. Даскалов ; Рец.: С. Денчев, А. Соколов, В. Леонов, И. Теофилов. – София : За буквите – О писменехъ, 2014. – 186 с. : 42 ил., 19 сх. – Списък на цит. лит.: 321 ном. назв. – Именен показалец ; Географски показалец ; Предметен показалец ; Показалец на загл. ; Списък на съкращенията.

Rev. of the book.: **Куманова**, А. Класификационни построения на видовете библиография, библиографската дейност, библиографските указатели и библиографската информация : Учебник по общо библиографознание за дистанционно обучение / Обща ред. Н. Василев ; Експертна ред. Н. Казански ; Библиогр. ред. М. Максимова ; Терминолог. ред. Д. Ралева ; Справочно-информ. ред. Ц. Найденова, А. Даскалов ; Рец.: С. Денчев, А. Соколов, В. Леонов, И. Теофилов. – София : За буквите – О писменехъ, 2014. – 186 с. : 42 ил., 19 сх. – Списък на цит. лит.: 321 ном. назв. – Именен показалец ; Географски показалец ; Предметен показалец ; Показалец на загл. ; Списък на съкращенията.

A Jubilee edition dedicated to: 250th Anniversary of the creation in 1762 by Saint Father Paisiy Hilendarski of Slavonic-Bulgarian History ...”, 200th Anniversary of the death of the Saint Bishop Sophroniy Vrachanski (1813) and 60th Anniversary of the Rector of the University of Library Studies and Information Technologies Prof. D.Sc. Stoyan Denchev.

In the main expose is revealed the structure making in the bibliographic studies. At the focal point are the classification schemes of bibliographic genres, bibliographic activity, bibliographic indexes and bibliographic information. It is carried out a conception synthesis by approach of the humanitarian knowledge. This is the essential of the theoretical morphology of the humanitarian bibliography by approach. Are given the comparative pictures of the classification bibliographic structures related to the genesis of its theory: Western Europe in 18-21 c.; Anglo-American bibliographic traditions; Central- and Eastern European bibliographic thought (19-21 c.). It is shown the correlation of the concepts in Latin and in Cyrillic.

The crucial bibliographic and meta-bibliographic point for the building of the Euro-American information rhizome of bibliography is described in the correlation of: 1. cardinal “German line” in the bibliographic classifications (“basic-registration-address-selection bibliography”) with 2. a number of many other bibliographic classification conceptions crossing, partly coinciding and conflicting with it.

The universal humanitarian in the bibliographic form is its reticular expression in the structures of bibliographic information: 1. Documentary – 2. Address – 3. Substantial – 4. Genre – 5. Functional – 6. Content – 7. Organizational.

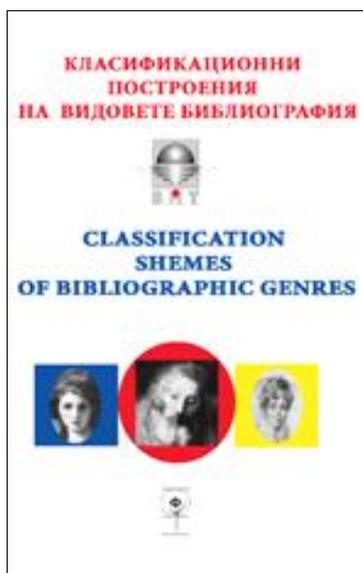
The conclusion is made about the continuation by A. Kumanova of the tradition in Bulgarian bibliographic studies established by academicians Nikola Mihov and Ivan Duychev, professor Todor Borov and Dr. Hristo Trenkov.

Key words: reticule of the bibliography by its structures: documentary – address – substantial – genre – functional – content – organizational; designation of the bibliographic forms: Western Europe in 18–21 c.; Anglo-American bibliographic traditions; Central- and Eastern European bibliographic thought (19–21 c.)

Наскоро отминалият юбилей на професор Александра Куманова е добър повод за осветляване на многостранната ѝ научна и преподавателска дейност през последното десетилетие. Бидейки първият голям доктор по библиотекознание, библиография и книгознание в България (Санкт Петербург, 1996) тя е отдавала специално внимание на библиографската теория, която по различни (основно извъннаучни) причини се е развивала у нас главно в тясно практически аспект след епохата на професор Тодор Боров и д-р Христо Тренков. Още в дисертацията си на тема „Формата на библиографската информация в системата на хуманитарното знание” и в учебния си курс „Увод в хуманитарната библиография” (1995–2005 в два тома; ново изд. в два тома на CD 2007), А. Куманова полага

основите на кардинално философско преосмисляне на библиографската парадигма в светлината на немско-руската и англо-американската школи в библиографията и научната информация.

Особено място в сред множеството ѝ трудове заема нейният учебник по общо библиографознание (1). Всъщност от неговото пълно заглавие се вижда, че той е посветен на класификационните построения на видовете библиография, библиографската дейност, библиографските указатели и библиографската информация през призмата на теорията на библиографската форма. Неин основен обект е именно универсалната (обозначена от нея като хуманитарна) библиография *по подход* (за разлика от библиографията по хуманитарно знание *по*

предмет), анализирана посредством оригинална **ризомно-ретикуларна концепция за библиографията**.

Учебникът е разделен на две части. В първата е развита морфологията на хуманитарната библиография *по подход* и е дадена методологичната постановка на въпроса в синтез. Анализирана е ролята на ретикулата и ризомата в библиографския модел на инфосферата в частност и на информационната среда като цяло.

В основното изложение се разкрива структурообразуването в библиографията. То включва класификационните построения на видовете библиография, библиографската дейност, библиографските указатели и библиографската информация. Осъществен е концептуален синтез *по подход* на хуманитарното познание. Дадени са сравнителни картини на класификационните построения на библиографията във връзка с генезиса на теорията ѝ в Западна Европа през XVIII–XXI в.; англо-американските библиографски традиции; централно- и източноевропейската библиографоведска мисъл (XIX–XXI в.). Показана е съотносимостта на тези концепции, формирани при различни условия. Възловият мета-библиографски проблем за изграждането на информационната ризома на библиографията е описан в съотнасянето на кардиналната „немско-руска“ линия в библиографските класификации („базисно-регистрационна – адресно-селекционна библиография“ – терминология: А. Куманова) с другите, пресичащи я, частично съвпадащи с нея и противостоящи ѝ линии на класификационни библиографоведски концепции.

Налага се изводът, че именуването на библиографските форми е безкрайно вариативно. Проф. А. Куманова наброява 1800 разновидности на библиографската информация чрез последните четири столетия (XVIII–XXI в.). Ефективен способ за систематизацията им е системно-структурната решетка (мрежа, ретикула) на библиографията, изградена от седем структури: документална, адресна, същностно-библиографска, видова

(библиографоведска), функционална, съдържателна, организационна. Поднесени от проф. А. Куманова във вид на информационна ризома, тези библиографски разновидности се проявяват като мощна информационно търсеща система за моделирането на особено фини библиографски актове (съставяне, търсене, разпространение на библиографска информация), които могат да получават *n* названия във всяка една от библиографските школи (тук *n* е всяко естествено число от 1 до “*n*”)....

Тази решетка (ретикула) на библиографията (сито – израз на Т. Боров) (2) извежда заключения в библиографознанието проблем за видообразуването на библиографските форми и тяхното именуване в широката обществена практика, предоставяйки правото на формообразуването и именуването на библиографската информация на ползвателите ѝ.

Като *summa summarum* е изведен концептуален макросинтез *по подход* на теоретичната морфология на универсалната хуманитарна библиография в развитие.

Венец на този наистина фундаментален труд е неговата прикнижна библиография с 1440 заглавия на 20 езика (!), 19 обяснителни схеми, 42 илюстрации и съответните показалци (Именен показалец; Географски показалец; Предметен показалец; Показалец на загл.), както и Списък на съкращенията.

От този, както и от другите трудове на проф. А. Куманова, струи не само изключително висок професионализъм, но и една истинска, дълбоко религиозна, отдаденост на библиотечното и библиографското дело, така характерни за повечето от българските специалисти, които са преки или непреки следовници на академиците Никола Михов и Иван Дуйчев, професор Тодор Боров и д-р Христо Тренков.

1 **Куманова, А.** Класификационни построения на видовете библиография, библиографската дейност, библиографските указатели и библиографската информация: Учебник по общо библиографознание за дистанционно обучение / Обща ред. Н. Василев; Експертна ред. Н. Казански; Библиогр. ред. М. Максимова; Терминолог. ред. Д. Ралева; Справочно-информ. ред. Ц. Найденова, А. Даскалов; Рец.: С. Денчев, А. Соколов, В. Леонов, И. Теофилов. – София: За буквите – О писменехъ, 2014. – 186 с.: 42 ил., 19 сх. – Списък на цит. лит.: 321 ном. назв. – Именен показалец; Географски показалец; Предметен показалец; Показалец на загл.; Списък на съкращенията.

Юбил. изд., посветено на 250-год. от създаването през 1762 г. от Св. отец Паисий Хилендарски на „История славяноболгарская ...“, 200-год. от смъртта на Св. епископ Софроний Врачански (1813 г.) и 60-год. на Ректора на Унив. по библиотекознание и информ. технол. проф., д.ик.н. Стоян Денчев.

2 **Боров, Т.** Сито за книгите. // *Развигор*, год. 8, бр. 1 (30 ян. 1937), с. 12.

ТЪРЖЕСТВЕНА ЕПИФАНИЯ В БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

Салваторе Митов

SOLEMN EPIPHANY AT BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

Salvatore Mitov

Review of the solemn academic ceremony of the University of library studies and information technologies “TO CALL YOURSELF BULGARIAN” (HOMO SCRIBENS)”, presented by the Student Scientific Society of the University on 1 November 2016 in the Ceremonial Hall of the Bulgarian Academy of Sciences.

Key words: 1st November – Day of the Enlighteners epiphany “TO CALL YOURSELF BULGARIAN” (HOMO SCRIBENS)”, oratory for Bulgaria “White light”, Bulgarian Academy of Sciences, University of library studies and information technologies.

На 1 ноември 2016 г. – Деня на народните будители – се проведе тържествена церемония в Големия салон на Българската академия на науките, която предшестваше откриването на **XIV национална научна конференция с международно участие на тема „Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век”**. Представлението бе осъществено от Студентското научно общество на Университета по библиотекознание и информационни технологии, ръководено от професор Александра Куманова и д-р Николай Василев.

Сред специалните гости на церемонията бяха зам.-министърът на образованието и науката проф. Иван Димов, главният секретар на Съюза на печатарската индустрия Румен Трифонов, научният секретар на Българската академия на науките доц. Йоана Спасова-Дикова, началникът на Военна академия „Г. С. Раковски” генерал-майор Тодор Дочев, председателят на Синдикат „Висше образование” към Конфедерация на труда „Подкрепа”, Негово Превъзходителство Мохаммад Али Кияни – Ирански културен център към Посолството на Ислямска република Иран в София, лейтенант Андре Бак – военноморски аташе на Посолството на Съединените американски щати в София, вицеадмирал д-р Емил Люцканов – почетен професор на УниБИТ и преподавател в Катедра „Национална сигурност” към Факултета по информационни науки на УниБИТ, о. Ярослав Бабик, OFMCar. – настоятел на капуцините в България (Католическа конкатедрала „Св. Йосиф”)...

Всяка година на 1 ноември българският народ прекланя глава пред своите най-ярки просветители, които самият той – нашият народ – е въздигнал в най-високия сан – народни будители.

В Западна Европа и по света на 1 ноември се отбелязва Денят на всички светци. А у нас – в България – чествуваме народните будители... С делата си будителите извършват поврат в развитието не само на българската духовност, но и на европейската цивилизация!

Формообразуващ елемент в академичната интертекстуална интеракция беше знаменитият израз на Св. о. Паисий Хилендарски – „ДА СЕ НАРЕЧЕШ БОЛГАРИН” (HOMO SCRIBENS)”. Самата сцена е фрагмент от ораторията за България „Бяла светлина”, посветена на информационния код на българската литература (IX – XXI в.):

Златна христоматия на България : Аналит.-синтет. архитектуроника на бълг. изящно слово от IX до XXI в. (Универс. информ. модел). Кн. 1, Оратория : Уч. пособие по морфология на акад. текстописане : „Бяла светлина” (Lux alba) : Оратория за България : Божествен флорилегийум – идил. триптих : [1-3] / А. Куманова, Н. Василев ; Предг. А. Куманова, Н. Василев ; Интродукция А. Куманова ; Дейксис Н. Василев ; *Епиграф.*: „Помогни ми, Господи, да помогна на слепите да прогледнат.” – Н. Василев. – София : За буквите – О писменехъ, 2013. – X, 392 с. : с ил. – (Факлоносци ; VIII)

Публ. и във вид на електронна кн. (2013): <<http://www.sno.unibit.bg>>.

Историческата сцена бе поднесена под девиза: „*Не по-малко достойно е да опазии придобитото, от това да го спечелиши*” – „*Nec minor est virtus, quam quaerere, parta tueri*”.

Музикалните фрагменти, които озвучиха тържествената епифания, бяха: *Великденски камбанен звън*, „*Литургия*” (Св. Йоан Кукузел), „*Страсти по Матей*” (Йохан Себастиан Бах), „*Медитация*” (Жул Масне), „*Многая лета*” (в изпълнение на Борис Христов), *Химн*

на Република България „Горда Стара планина”, Химн на Обединена Европа „Alle Menschen werden Brüder”, Студентски химн „Gaudeamus igitur”.

В интеракцията прозвучаха автентични послания на български народни будители, заимствани от: „История славяноболгарская ...” (Св. о. Паисий Хилендарски / Прев. на съвр. ез. от акад. Петър Динеков по изд. на акад. Йордан Иванов от 1914 г.); реч на Христо Ботев, произнесена в качеството му на учител през 1867 г. в родния му град Калофер по случай 11 май – деня на Равноапостолите Св. Св. Кирил и Методий; тезата на проф. Беньо Цонев, застъпена в труда му „Новобългарска писменост преди Паисия” (Бълг. преглед, I, 1894, № 8, с. 80–94. – Вж: Шишманов, Ив. Д. Избрани съч. Т. 1 – 2. София, 1965 – 1966.; Т. 2., 1966, с. 315), „Панонски легенди” (Св. архиепископ Климент Охридски), „Горски пътник” (Георги С. Раковски), Джобното тефтерче на

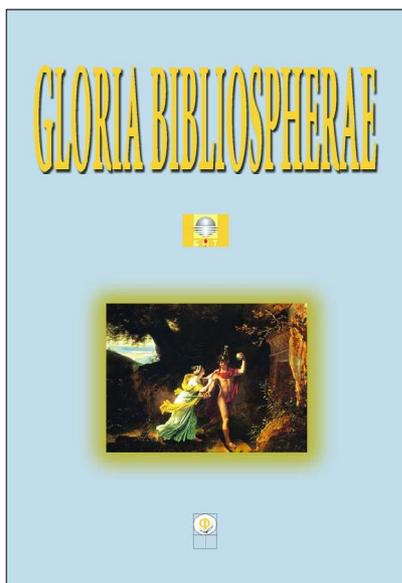
Васил Левски, „Моята молитва” (Христо Ботев), „За Райна Попгергьова” (българска народна песен), „Левски” (Иван Вазов), Дневника на Екзарх Йосиф I, „Предречено от Пагане” (Вера Мутафчиева), „Княгинята” (Станка Пенчева), „ЗЛАТНАТА ХРИСТОМАТИЯ НА БЪЛГАРИЯ” (Александра Куманова, Николай Василев). Славословите „За да пиеш вода от извора, трябва да коленичиш” и „Помогни ми, Господи, да помогна на слепите да прогледнат.” се превърнаха в централен рефрен на сцената.

На финала участниците в академичното тържество представиха на проф. Стоян Денчев, ректор на УниБИТ, библиографски указател, отразяващ 1741 публикации, направени от студентите през годините в универсалния и специализирания научен печат – плод от I– XII Студентски научни конференции на вуза (2005 – 2016).

ЗА ПРОСВЕЩЕНИЕТО В СЪВРЕМЕННАТА ИНФОРМАЦИОННА СРЕДА
(GLORIA BIBLIOSPHERAE (Нишката на Ариадна):
Изследвания в чест на акад. проф. Александра Куманова:
Юбилеен сборник по случай 65 години от основаването на УниБИТ¹

Доц. д-р Магдалена Гарванова

**ABOUT THE ENLIGHTENMENT
 IN THE CONTEMPORARY INFORMATION ENVIRONMENT**
(GLORIA BIBLIOSPHERAE (Ariadne's Thread) :
Studia in honorem Acad. Prof. Alexandra Kumanova :
A Festschrift for 65th Golden Jubilee of the University of Library Studies and Information Technologies in Sofia)
Assoc. Prof. Magdalena Garvanova, PhD

Rec. ad op.: **GLORIA BIBLIOSPHERAE** (Ariadne's Thread) : Studia in honorem Acad. Prof. Alexandra Kumanova : A Festschrift for 65th Golden Jubilee of the University of Library Studies and Information Technologies in Sofia / Sci. ed. Stoyan Denchev ; Comp., introd. and interview Nikolay Vasilev ; Bibliogr. ed. Mariyana Maximova ; Ill. Konstantina Konstantinova ; Rev. Nikolay Yarov ... [et al.]. – Sofia : Za bukвите – Î pismeneh, 2016. – 1774 p. : ill. – (Torchbearers ; XVI)

Îther rev.: Milen Kumanov, Irena Peteva, Nikola Kazanski, Ventsislav Vele, Vladimir Manchev, Ivan Teophilov. – Text in English, Arabic, French, German, Polish, Russian, Turkish, Farsi, Ukrainian ; Biogr. notes of 146 authors from 12 countries in Bulg., Engl., Fr., Germ., Pol., Russ., Turk., Ukr. – Ref. after publ. – Contains also: Interview with Al. Kumanova / interviewer N. Vasilev. – List of ill. – Autobiography (2589 enumerated titles) / Comp. Al. Kumanova ; Bibliogr. ed. : Diana Raleva, Silvia Filipova. – Inform. rhizome ; Subject-syst. index, index by title, index of names ; List of abbrev.

ISBN 978-619-185-211-6

Jub. ed. ded. to 70th ann. of UNESCO and 65th ann. of State lib. inst. – today: Univ. lib. stud. inf. tech. – Publ. also on: <http://www.unibit.sno.bg> Å ISBN 978-619-185-212-3.

Key words: Prof. Alexandra Kumanova – bibliographer, philosopher, cognitiologist – infrastructure of the bibliosphere – infosphere – noosphere – all areas of knowledge: humanitarian and social sciences, natural sciences and technics

Живеем в общество, което по-скоро разединява, отколкото обединява, а „глобалното село“ се тресе от политически, социални, етнически и религиозни конфликти и противоречия. Заобиколени сме от враждебност, завист и егоизъм, а не от толерантност, солидарност и подкрепа. Доминират стремежите към оцеляване, консуматорство и материализъм, а не към себеизразяване, духовност и хармония. В междуличностните отношения Танатос често взема превес над Ерос. Говорим за криза на ценности, духовен упадък и липса на морална хигиена. Било то поради ефектите на постмодернизацията или проекциите на преходното време се чувстваме отчуждени, самотни и неудовлетворени... Всичко това се касае и за информационно-комуникативната сфера, за съжаление...

Международният научен сборник *GLORIA BIBLIOSPHERAE – СЛАВА НА БИБЛИОСФЕРАТА*,

посветен на 60-годишния юбилей на акад. проф. Александра Куманова и на 65-годишнината от основаването на Университета по библиотекознание и информационна технологии – УниБИТ, прави изключение от гореказаното. Той успява да обедини автори от различни научноизследователски области, впитайки техните национални, културни, езикови, професионални, възрастови и други особености в мащабно и не по силите на всеки творческо начинание – хуманно единство.

В сборника са включени 146 автори от 12 държави (*Австрия, Алжир, България, Великобритания, Грузия, Иран, Полша, Русия, САЩ, Турция, Украйна, Франция*), метафорично водени от нишката на Ариадна по пътя на познанието². В обем от 1774 страници в сборника са поместени общо 167 творби от разнолики жанрове – 116 статии, 19 рецензии и отзиви, 6 интервюта, 12

очерци, дневници и писма, 4 превода на лирически съчинения и 10 фрагмента от живописни платна, които решават реални проблеми на съвременното научно познание. Публикациите са написани на *български, руски, украински, полски, немски, френски и английски език*. Те се причисляват основно към хуманитарните и обществените науки и по-рядко към естествознанието и техническите науки. Целта е да се откликне на значимата за информационното общество парадигма на интердисциплинарност на знанието³.

Използвайки кълбото на Ариадна от древногръцкия мит, което извежда Тезей от лабиринта на Минотавърта като метафора, съставителят на сборника – историографът и морфологът д-р Николай Василев изплита в интервюто си с проф. Александра Куманова (с. 39–119) цялостната ѝ концепция за съвременната библиография като основа на *библиосферата* (сферата на документите, вторичнодокументалната информация, библиотеките), *инфосферата* (света на информацията, изграден от много равнища) и *ноосферата* (света на разума, интелекта, на философската натовареност на информацията). С кълбото на Ариадна (библиосферата – инфосферата – ноосферата) Тезей на ХХI век безпрепятствено влиза в лабиринта на информацията, реализира своите цели и успешно излиза от него, окрилен от пътеводната светлина на познанието...

Безспорен е приносът на проф. Александра Куманова за развитието на съвременната библиография в национален и световен мащаб (срв.: автобиобиблиографията ѝ от 2589 номерирани названия – с. 1275–1698). Впечатляващи са нейните енциклопедични компетенции и реализации като библиограф, библиографовед, философ, когнитолог, доктор на педагогическите науки, действителен член на Международната академия по информатизация при ООН, Арктическата академия на науките, Ноосферната академия на науките. Тя е носител на медала за наука „М. В. Ломоносов“ на Руската академия по естествени науки, професор е по научната специалност „Теория на научната информация“ в УниБИТ, ръководител е на Студентското научно общество при същия университет (2005-).

Това, което отличава проф. Александра Куманова от други видни учени, изследователи и преподаватели, е нейната изключителна *генеративност* – желанието да дарява надежда и мъдрост на хората около себе си, да вдъхновява и подкрепя академичните начинания на студентите, да мотивира и стимулира стремежите на младите хора към развитие и реализация, тоест да бъде съвременната Ариадна.

Забележителните постижения на проф. Александра Куманова в сферата на библиотечно-информационната социокомуникативна и информационна наука обаче не биха били възможни без съдействието на академичната общност на УниБИТ и съпричастността на ръковод-

ството и Ректора на Университета – проф. д.ик.н. Стоян Денчев – инициатор и научен редактор на международния научен сборник *GLORIA BIBLIOSPHERAE*.

Връщайки се към тъжната диагностика за нравите на нашето време, щрихирана в началото на изложението, е логично да си поставим въпроса: какво може да се направи, за да настъпи положителната промяна. Пътищата вероятно са много, но най-главният минава през *Просвещението* в съвременната информационна среда. Негови изразители са ярки личности като проф. Александра Куманова, които със своето дело ни напомнят, че от Античността до днес спасителната сламка е нишката на Ариадна – на нравственото познание – по пътя към (себе)познанието.

С признателност към
акад. проф. Александра Куманова!

БЕЛЕЖКИ

¹ Рец. за кн.: **GLORIA BIBLIOSPHERAE** (Нишката на Ариадна) : Изследвания в чест на акад. проф. Александра Куманова : Юбилеен сборник по случай 65 години от основаването на УниБИТ = GLORIA BIBLIOSPHERAE (Ariadne's Thread) : Studia in honorem Acad. Prof. Alexandra Kumanova : A Festschrift for 65th Golden Jubilee of the University of Library Studies and Information Technologies in Sofia / Науч. ред. Стоян Денчев ; Състав., предг. и интервю Николай Василев ; Библиогр. ред. Марияна Максимова ; Ил. Константина Константинова ; Рец. Николай Яръмов ... [и др.]. – София : За буквите – О писменехъ, 2016. – 1774 с. : с ил. – (Факлоносци ; XVI)

Други рец.: Милен Куманов, Ирена Петева, Никола Казански, Венцислав Велев, Владимир Манчев, Иван Теофилов. – Текст и на англ., араб., нем., пол., рус., тур., укр., фарси, фр. ез. – Биогр. бел. за 146 авт. от 12 държави на бълг., англ., нем., пол., рус., тур., укр., фр. ез. – Библиогр. след отд. публ. – Съдържа и: Интервю с Ал. Куманова / Беседата води Н. Василев. – Списък на ил. Автобиобиблиография (2589 номерирани названия) / Състав. Ал. Куманова ; Библиогр. ред.: Диана Ралева, Силвия Филипова. – Информ. ризома ; Предм. сист. показалец, показалец на загл., именен показалец ; Списък на съкр.

ISBN 978-619-185-211-6

Юбил. изд., посв. на 70-год. на ЮНЕСКО и 65-год. на Държ. библ. институт – днес: Унив. по библиотекознание и информ. технологии. – Публ. и на електронен адрес <http://www.unibit.sno.bg>, със самостоятелен Е ISBN 978-619-185-212-3.

² В сборника участват: АБДУЛАХ Ариф (ABDULLAH Arif), АЛЕКСАНДРОВА Красимира (ALEXANDROVA Krasimira), АЛЕКСЕЕВА Елена Семеновна (ALEKSEEVA Elena Semenovna), АНТОНОВ Валерий Василевич (ANTONOV Valeriy Vasilievich), АПОСТОЛОВА Боряна (APOSTOLOVA Boriana), АРСЕНОВА Искра (ARSENOVA Iskra), БАЛАБАНОВА Елисавета (BALABANOVA Elisaveta), БАРАЖИОЛИ Жан-Луи (BARAGGIOLI Jean-Louis), БЕНБАСАТ Алберт (BENBASAT Albert), БЕНУМЕЛГАР Хаким (BENNOUMELGHAR Hakim), БЕСПАЛОВ Владимир Михайлович (BESPALOV Vladimir Mihaylovich), БРЕЖНЕВА Валентина Владимировна (BREZHNEVA Valentina Vladimirovna),

ВАРАДИНОВА Цветелина (VARADINOVA Tsvetelina), ВАСИЛЕВ Николай (VASILEV Nikolay), ВАСИЛЕВА Румелина (VASILEVA Rumelina), ВАСИЛЕВА София (VASILEVA Sofia), ВЕЛЕВ Венцислав (VELEV Ventsislav), ВЕЛИЧКОВ Петър (VELICHKOV Petar), ВЕЛЧЕВ Петър (VELCHEV Petar), ВИНОКУРОВА Уляна Алексеевна (VINOKUROVA Ulyana Alekseevna), ВРАНЧЕВА Свободна (VRANCHEVA Svobodna), ГАРВАНОВ Иван (GARVANOV Ivan), ГАРВАНОВА Маргдалена (GARVANOVA Magdalena), ГЕОРГИЕВ Асен (GEORGIEV Asen), ГЕОРГИЕВ Лъчезар (GEORGIEV Lachezar), ГЕОРГИЕВА Северина (GEORGIEVA Severina), ГЕТОВА Иглика (GETOVA Iglika), ГИЛЯРЕВСКИЙ Руджеро Сергеевич (GILYAREVSKY Ruggero Sergeevich), ГОРДУКАЛОВА Галина Феофановна (GORDUKALOVA Galina Feofanovna), ГРБА Милан (GRBA Milan), ГРЕЧНЕВ Вячеслав Яковлевич (GRECHNEV Vyacheslav Yakovlevich), ГРОШЕВА Елена (GROSHEVA Elena), ДАНЧЕВА-ВАСИЛЕВА Ани (DANCHEVA-VASILEVA Ani), ДЕНЧЕВ Стоян (DENCHEV Stoyan), ДЕРМЕНДЖИЕВА Татяна (DERMENDZHIEVA Tatyana), ДЖАХАЯ Леонид (ДЖАХАЯ Leonid), ДОБРЕВА Ваня (DOBREVA Vanya), ДУБРОВСКИЙ Борис Александрович (DUBROVSKIY Boris Alexandrovich), ЕНЧЕВА Марина (ENCHEVA Marina), ЕФТИМОВА Събина (ЕФТИМОВА Sabina), ЗАГОРОВ Васил (ZAGOROV Vasil), ЗАГОРОВ Орлин (ZAGOROV Orlin), ЗАФЕР Зейнеп (ZAFER Zeypen), ЗАХАРЕНКО Марина Павловна (ZAHARENKO Marina Pavlovna), ЗАХАРИЕВА Йорданка (ZAHARIEVA Yordanka), ЗБИГНЕВ Тенча (ZBIGNIEW Tksza), ЗДАНОВИЧ Геннадий Борисович (ZDANOVICH Gennadiy Borisovich), ЗДАНОВИЧ Димитрий Геннадиевич (ZDANOVICH Dmitriy Gennadievich), ЗЛАТКОВА Пламена (ZLATKOVA Plamena), ИЛИЕВА Стефка (ILIEVA Stefka), ЙОТОВА Ралица (YOTOVA Ralitsa), КАЗАНСКИ Никола Р. (KAZANSKI Nikola R.), КАЛОЯНОВ Владимир (KALOYANOV Vladimir), КАМБУРОВ Самуил (KAMBUROV Samuil), КЕНДЕРОВА Стоянка (KENDEROVA Stoyanka), КЕНЪН Анжела (CANNON Angela), КИКАРИНА Емилия (KIKARINA Emilia), КИРИЛОВ Андрей Кузмич (KIRILOV Andrey Kuzmich), КИРИЛОВА Катя (KIRILOVA Katya), КИЯНИ Мохаммад Али (KIANI Mohammad Ali), КЛЕМЕНТИЕВ Александър Константинович (KLEMENTIEV Alexander Konstantinovich), КЛЮЕВ Владимир Константинович (KLYUEV Vladimir Konstantinovich), КОЕН Илай (COHEN Eli), КОНСТАНТИНОВА Константина (KONSTANTINOVA Konstantina), КРЪСТЕВА Росица (KRASTEVA Rositsa), КУЛИШ Оксана Андреевна (KULISH Oksana Andriivna), КУМАНОВ Милен (KUMANOV Milen), КУМАНОВА Александра (KUMANOVA Alexandra), КШИЩОФ Кужок (KRZYSZTOF Kurzok), КШИЩОФ Ожадович (KRZYSZTOF Orzadowicz), КЪОСЕВА Цветана (KYOSEVA Tsvetana), ЛЕЛИКОВА Наталия Константиновна (LELIKOVA Nataliya Konstantinovna), ЛЕНКАРТ Джоузеф (LENKART Joseph), ЛЕОНОВ Валерий Павлович (LEONOV Valeriy Pavlovich), ЛИНДЕН Ирина Леандровна (LYNDEN Irina Leandrovna), ЛИНДЕН Фредерик К. (LYNDEN Frederick C.), ЛОБАНКОВА Инна Петровна (LOBANKOVA Inna Petrovna), ЛОЙД Скот Дж. (LLOYD Scott J.), ЛЬОБЛАН Силви (LEBLANC Sylvie), МАКСИМОВА Марияна (МАХИМОВА Mariyana), МАМОНТОВ Марк Александрович (МАМОНТОВ Mark Alexandrovich), МАНЧЕВ Владимир (MANCHEV Vladimir), МАТИСЪН Ан (MATHESON Ann), МИНИНА Марина Висарионовна (MININA Marina Vissarionovna), МИНЧЕВА Калина (MINCHEVA Kalina), МИТКО Валерий Бронис-

лавович (МИТКО Valeriy Bronislavovich), МИХЕЕВА Галина Василиевна (МИХЕЕВА Galina Vasilievna), МОСКАЛЕНКО Лариса Петровна (MOSKALENKO Larisa Petrovna), МУКАНОВА Поли (МУКАНОВА Polly), МУТАФОВ Христо (MUTAFOV Hristo), НАЗЪРСКА Жоржета (NAZARSKA Georgeta), НАЙДЕНОВА Силвия (НАЙДЕНОВА Silviya), НАНКОВА Мариела (NANKOVA Mariela), ПАНАЙОТОВА Галина (ПАНАЙОТОВА Galina), ПАНОВ Иво (PANOV Ivo), ПАРИЖКОВА Любомира (PARIZHKOVA Lyubomira), ПЕЙКОВ Петър (PEYKOV Petar), ПЕНЕВА Ангелина (PENEVA Angelina), ПЕТРИЦКИЙ Вили Александрович (PETRITSKIY Villy Alexandrovich), ПЕТРОВА Калина (PETROVA Kalina), ПИСАНОВ Владислав Леонидович (PISANOV Vladislav Leonidovich), ПИСАНОВ Леонид Петрович (PISANOV Leonid Petrovich), ПОПАНДОНОВА-ЖЕЛЯЗОВА Екатерина (POPANDONOVA-ZHELYAZOVA Ekaterina), ПОППЕТРОВ Николай (ПОППЕТРОВ Nikolay), ПОППЕТРОВА Маргарет (ПОППЕТРОВА Margaret), ПРАВДОМИРОВА Донка (PRAVDOMIROVA Donka), ПЬОТИЖАН Александра (PETITJEAN Alexandra), РАВИНСКИ Дмитрий Константинович (RAVINSKIY Dmitriy Konstantinovich), РАЛЕВА Диана (RALEVA Diana), РАШЕВА-ЙОРДАНОВА Катя (RASHEVA-YORDANOVA Katya), РУСИНОВА Евгения (RUSINOVA Evgenia), САВОБА Юлия (SAVOVA Yulia), СИМЕОНОВА Ружа (СИМЕОНОВА Ruzha), СИМОВА Полина (SIMOVA Polina), СОКОЛОВ Аркадий Василевич (SOKOLOV Arkadiy Vasilievich), СОКОЛОВА Марианна Евгениевна (SOKOLOVA Mariana Evgenievna), СТАЙКОВА Цветана (STAYKOVA Tsvetana), СТАНЧЕВА Силвия (STANCHEVA Silvia), СТЕПАНОВ Станислав Вячеславович (СТЕПАНОВ Stanislav Vyacheslavovich), СТОЛЯРОВ Юрий Николаевич (STOLYAROV Yuriy Nikolaevich), СТОЯНОВ Желязко (STOYANOV Zhelyazko), СТОЯНОВА Диана (STOYANOVA Diana), СТОЙКОВА Добринка (STOYKOVA Dobrinka), СУБЕТО Александър Иванович (SUBETTO Alexandr Ivanovich), СУКИАСЯН Едуард Рубенович (SUKIASYAN Eduard Rubenovich), ТАХИРОВ Мюмюн (ТАХИРОВ Myumyun), ТЕОФАНОВ Цветан (ТЕОФАНОВ Tsvetan), ТЕОФИЛОВ Иван (ТЕОФИЛОВ Ivan), ТОДОРОВА Богдана (ТОДОРОВА Bogdana), ТОДОРОВА Таня (ТОДОРОВА Tanya), ТОМАШЕВА Елена Николаевна (ТОМАШЕВА Елена Николаевна), ТОМОВ Васил (ТОМОВ Vasil), ФЕДОТОВ Александър (FEDOTOFF Alexander), ФИЛИПОВА Силвия (ФИЛИПОВА Silviya), ФИУЗИ Халджер (FIOUZI Hadjar), ХОРХОРДИНА Татяна Инкентевна (KHORKHORDINA Tatiana Inokentievna), ЦВЕТКОВА Люба (TSVETKOVA Lyuba), ЧАНТОВ Веселин (CHANTOV Veselin), ЧОЛОВА Станислава (CHOLOVA Stanislava), ЧЪОРНИЙ Юрий Юриевич (CHERNIY Yuriy Yurievich), ШАПКАЛОВА Светла (ШАПКАЛОВА Svetla), ШМИТ Алфред (SCHMIDT Alfred), ШОМРАКОВА Инга Александровна (ШОМРАКОВА Inga Alexandrovna), ШРАЙБЕРГ Яков Леонидович (SHRAYBERG Yakov Leonidovich), ЯНЕВА Наталия (ЯНЕВА Nataliya), ЯРЪМОВ Николай (YARAMOV Nikolay).

³ In the collection participate: ABDULLAH Arif (АБДУЛАХ Ариф), ALEXANDROVA Krasimira (АЛЕКСАНДРОВА Красимира), ALEKSEEVA Elena Semenovna (АЛЕКСЕЕВА Елена Семеновна), ANTONOV Valeriy Vasilievich (АНТОНОВ Валерий Василиевич), APOSTOLOVA Boriana (АПОСТОЛОВА Боряна), ARSENOVA Iskra (АРСЕНОВА Искра), BALABANOVA Elisaveta (БАЛАБАНОВА Елисавета), BARAGGIOLI Jean-Louis (БАРАЖИОЛИ Жан-Луи),

BENBASAT Albert (БЕНБАСАТ Алберт), BENOUMELGHAR Hakim (БЕНУМЕЛГАР Хаким), BESPALOV Vladimir Mihaylovich (БЕСПАЛОВ Владимир Михайлович), BREZHNEVA Valentina Vladimirovna (БРЕЖНЕВА Валентина Владимировна), VARADINOVA Tsvetelina (ВАРАДИНОВА Цветелина), VASILEV Nikolay (ВАСИЛЕВ Николай), VASILEVA Rumelina (ВАСИЛЕВА Румелина), VASILEVA Sofia (ВАСИЛЕВА София), VELEV Ventsilav (ВЕЛЕВ Венцислав), VELICHKOV Petar (ВЕЛИЧКОВ Петър), VELCHEV Petar (ВЕЛЧЕВ Петър), VINOKUROVA Ulyana Alekseevna (ВИНОКУРОВА Уляна Алексеевна), VRANCHEVA Svobodna (ВРАНЧЕВА Свободна), GARVANOV Ivan (ГАРВАНОВ Иван), GARVANOVA Magdalena (ГАРВАНОВА Магдалена), GEORGIEV Asen (ГЕОРГИЕВ Асен), GEORGIEV Lachezar (ГЕОРГИЕВ Лъчезар), GEORGIEVA Severina (ГЕОРГИЕВА Северина), GETOVA Iglia (ГЕТОВА Иглика), GILYAREVSKY Ruggero Sergeevich (ГИЛЯРЕВСКИЙ Руджеро Сергеевич), GORDUKALOVA Galina Feofanovna (ГОРДУКАЛОВА Галина Феофановна), GRBA Milan (ГРБА Милан), GRECHNEV Vyacheslav Yakovlevich (ГРЕЧНЕВ Вячеслав Яковлевич), GROSHEVA Elena (ГРОШЕВА Елена), DANCHEVA-VASILEVA Ani (ДАНЧЕВА-ВАСИЛЕВА Ани), DENCHEV Stoyan (ДЕНЧЕВ Стоян), DERMENDZHIEVA Tatyana (ДЕРМЕНДЖИЕВА Тагяна), ДЖАХАЯ Leonid (ДЖАХАЯ Леонид), DOBREVA Vanya (ДОБРЕВА Ваня), DUBROVSKIY Boris Alexandrovich (ДУБРОВСКИЙ Борис Александрович), ENCHEVA Marina (ЕНЧЕВА Марина), EFTIMOVA Sabina (ЕФТИМОВА Събина), ZAGOROV Vasil (ЗАГОРОВ Васил), ZAGOROV Orlin (ЗАГОРОВ Орлин), ZAFER Zeynep (ЗАФЕР Зейнеп), ЗАХАРЕНКО Marina Pavlovna (ЗАХАРЕНКО Марина Павловна), ЗАХАРИЕVA Yordanka (ЗАХАРИЕВА Йорданка), ZBIGNIEW Tesza (ЗБИГНЕВ Тенча), ZDANOVICH Gennadiy Borisovich (ЗДАНОВИЧ Геннадий Борисович), ZDANOVICH Dmitriy Gennadievich (ЗДАНОВИЧ Димитрий Геннадиевич), ZLATKOVA Plamena (ЗЛАТКОВА Пламена), ILIEVA Stefka (ИЛИЕВА Стефка), YOTOVA Ralitsa (ЙОТОВА Ралица), KAZANSKI Nikola R. (КАЗАНСКИ Никола Р.), KALOYANOV Vladimir (КАЛОЯНОВ Владимир), KAMBUROV Samuil (КАМБУРОВ Самуил), KENDEROVA Stoyanka (КЕНДЕРОВА Стоянка), CANNON Angela (КЕНЪН Анжела), KIKARINA Emilia (КИКАРИНА Емилия), KIRILOV Andrey Kuzmich (КИРИЛОВ Андрей Кузмич), KIRILOVA Katya (КИРИЛОВА Катя), KIANI Mohammad Ali (КИЯНИ Мохаммад Али), KLEMENTIEV Alexander Konstantinovich (КЛЕМЕНТИЕВ Александър Константинович), KLYUEV Vladimir Konstantinovich (КЛЮЕВ Владимир Константинович), SOHEN Eli (КОЕН Илай), KONSTANTINOVA Konstantina (КОНСТАНТИНОВА Константина), KRASTEVA Rositsa (КРЪСТЕВА Росица), KULISH Oksana Andriivna (КУЛИШ Оксана Андреевна), KUMANOV Milen (КУМАНОВ Милен), KUMANOVA Alexandra (КУМАНОВА Александра), KRZYSZTOF Kurzok (КШИЩОФ Кужок), KRZYSZTOF Orzadowicz (КШИЩОФ Ожadowicz), KYOSEVA Tsvetana (КЪОСЕВА Цветана), LELIKOVA Nataliya Konstantinovna (ЛЕЛИКОВА Наталия Константиновна), LENKART Joseph (ЛЕНКАРТ Джоузеф), LEONOV Valeriy Pavlovich (ЛЕОНОВ Валерий Павлович), LYN DEN Irina Leandrovna (ЛИНДЕН Ирина Леандровна), LYN DEN Frederick C. (ЛИНДЕН Фредерик К.), LOBANKOVA Inna Petrovna (ЛОБАНКОВА Инна Петровна), LLOYD Scott J. (ЛОЙД Скот Дж.), LEBLANC Sylvie (ЛЪОБЛАН Силви), МАХИМОВА Mariyana (МАКСИМОВА Марияна), МАМОНТОВ Mark Alexandrovich (МАМОНТОВ

Марк Александрович), MANCHEV Vladimir (МАНЧЕВ Владимир), MATHESON Ann (МАТИСЪН Ан), MININA Marina Vissarionovna (МИНИНА Марина Виссарионовна), MINCHEVA Kalina (МИНЧЕВА Калина), MITKO Valeriy Bronislavovich (МИТКО Валерий Брониславович), MIKHEEVA Galina Vasilievna (МИХЕЕВА Галина Василиевна), MOSKALENKO Larisa Petrovna (МОСКАЛЕНКО Лариса Петровна), MUKANOVA Polly (МУКАНОВА Поли), MUTAFOV Hristo (МУТАФОВ Христо), NAZARSKA Georgeta (НАЗЪРСКА Жоржета), NAYDENOVA Silviya (НАЙДЕНОВА Силвия), NANKOVA Mariela (НАНКОВА Мариела), PANAUTOVA Galina (ПАНАЙОТОВА Галина), PANOVA Ivo (ПАНОВ Иво), PARIZHKOVA Lyubomira (ПАРИЖКОВА Любомира), PEYKOV Petar (ПЕЙКОВ Петър), PENEVA Angelina (ПЕНЕВА Ангелина), PETRITSKIY Villy Alexandrovich (ПЕТРИЦКИЙ Вили Александрович), PETROVA Kalina (ПЕТРОВА Калина), PISANOV Vladislav Leonidovich (ПИСАНОВ Владислав Леонидович), PISANOV Leonid Petrovich (ПИСАНОВ Леонид Петрович), POPANDONOVA-ZHELYAZOVA Ekaterina (ПОПАНДОНОВА-ЖЕЛЯЗОВА Екатерина), POPPETROV Nikolay (ПОППЕТРОВ Николай), POPPETROVA Margaret (ПОППЕТРОВА Маргарет), PRAVDOMIROVA Donka (ПРАВДОМИРОВА Донка), PETITJEAN Alexandra (ПЪОТИЖАН Александра), RAVINSKIY Dmitriy Konstantinovich (РАВИНСКИ Дмитрий Константинович), RALEVA Diana (РАЛЕВА Диана), RASHEVA-YORDANOVA Katya (РАШЕВА-ЙОРДАНОВА Катя), RUSINOVA Evgenia (РУСИНОВА Евгения), SAVOVA Yulia (САВОВА Юлия), SIMEONOVA Ruzha (СИМЕОНОВА Ружа), SIMOVA Polina (СИМОВА Полина), SOKOLOV Arkadiy Vasilievich (СОКОЛОВ Аркадий Василевич), SOKOLOVA Marianna Evgenievna (СОКОЛОВА Марианна Евгениевна), STAYKOVA Tsvetana (СТАЙКОВА Цветана), STANCHEVA Silvia (СТАНЧЕВА Силвия), STEPANOV Stanislav Vyacheslavovich (СТЕПАНОВ Станислав Вячеславович), STOLYAROV Yuriy Nikolaevich (СТОЛЯРОВ Юрий Николаевич), STOYANOV Zhelyazko (СТОЯНОВ Желязко), STOYANOVA Diana (СТОЯНОВА Диана), STOYKOVA Dobrinka (СТОЙКОВА Добринка), SUBETTO Alexandr Ivanovich (СУБЕТО Александър Иванович), SUKIASYAN Eduard Rubenovich (СУКИАСЯН Едуард Рубенович), ТАИРОВ Myumyun (ТАИРОВ Мюмюн), ТЕОРНАНОВ Tsvetan (ТЕОФАНОВ Цветан), ТЕОРНИЛОВ Ivan (ТЕОФИЛОВ Иван), TODOROVA Bogdana (ТОДОРОВА Богдана), TODOROVA Tanya (ТОДОРОВА Таня), TOMASHEVA Elena Nikolaevna (ТОМАСHEVA Елена Николаевна), ТОМОВ Vasil (ТОМОВ Васил), FEDOTOFF Alexander (ФЕДОТОВ Александър), FILIPOVA Silviya (ФИЛИПОВА Силвия), FIOUZI Hadjar (ФИЮЗИ Хаджар), KHORKHORDINA Tatiana Inokentievna (ХОРХОРДИНА Татьяна Инокентевна), TSVETKOVA Lyuba (ЦВЕТКОВА Люба), ШАНТОВ Veselin (ШАНТОВ Веселин), SHOLOVA Stanislava (ШОЛОВА Станислава), CHERNIY Yuriy Yurievich (ЧЪОРНИЙ Юрий Юрьевич), SHAPKALOVA Svetla (ШАПКАЛОВА Светла), SCHMIDT Alfred (ШИМИТ Алфред), SHOMRAKOVA Inga Alexandrovna (ШОМРАКОВА Инга Александровна), SHRAYBERG Yakov Leonidovich (ШРАЙБЕРГ Яков Леонидович), YANEVA Nataliya (ЯНЕВА Наталия), YARAMOV Nikolay (ЯРЪМОВ Николай).

**ИЗУЧАВАНЕТО НА ЦИВИЛИЗАЦИИТЕ:
ПЪТ КЪМ ИСТИНСКАТА КУЛТУРНА ГЛОБАЛИЗАЦИЯ
(Животворящото дърво на историко-културното развитие на човечеството)***

**Стоян Денчев, Александра Куманова,
Никола Казански, Николай Василев**

**STUDY OF THE CIVILIZATIONS:
ON THE ROAD TO THE GENUINE CULTURAL GLOBALIZATION
(Life-giving tree of the historical and cultural development of the Humanity)**

**Stoyan Denchev, Alexandra Kumanova,
Nikola Kazanski, Nikolay Vasilev**

The mutual knowledge and enrichment of the civilizations is the only road to the real cultural globalization of the world. During the millenaries between the Western and Eastern civilizations exist long periods of hostility due mainly to their biased ignorance. Though conditionally it could be assumed that the West expresses the rational, logical and explicit knowledge (*zahir*), while the East incarnates the mystical, intuitive and concealed knowledge (*batin*). The expression *Ex Oriente lux* (Sun rises in the East) means that precisely from the East appear the great prophets like Zoroaster, Buddha, Christ and Muhammed, which creeds are the branches of the Tree of the historical and cultural development of the Humanity.

From an intellectual position the philosophical-religious level of establishing relations between the reality and the consciousness is the highest level of mentality, under which are structured those depending on it: meta-system, secondary-documental, primary-documental and factological levels for physical, biological and cultural information reality. As a natural branching of the religious pictures of the world (Buddhist – Christian – Muslim), comes into being as a gigantic cycloid of the infosphere during the period of seven centuries, grew the Tree of the historic-cultural development of the Humanity, developing already 40 000 years, for which growing is necessary the ethnobioecocenose of 4 000 000 000 years history of the geoid Earth. A naturally rooted is this branching stem of the religious culture of the Mankind, in the first universal monotheistic religion of the planet – the Zoroastrianism.

The recognition of the philosophical-religious importance of the information is a postmodern rational problem, on which decision depends the building of the contemporary neoclassic information picture of the world in which are established equivalents between the products of the cultural-value consciousness (science – literature – arts – ordinary life – religion). The rational inclusion of the philosophical-religious plan into the information picture of the world in the category „long time” gives a possibility for correlation of the religious pictures of the world (*Avesta – Upanishads – Bible – Holy Quran*) with the rational knowledge (philosophical, historical, etc.) as parts of the universal development of the culture trends.

It is shown the Tree of the historical and cultural development of the Humanity and the correlation and refinement of the Eastern and Western ideas and doctrines: Eudoxus of Cnidus and Pliny the Elder – evaluation of the Zoroastrianism; the first Ancient Greek philosophical school of Miletus (Thales, Anaximander and Anaximenes) and its relations to the wisdom of the Iranian magi; Pythagoras, Empedocles and Plato who studied the Persian sciences; Heraclitus „The Obscure” and Demokritos as disciples of the famous Persian Magus Osthana (Hustana) [author of the „*Oktateuch*” – *Persian encyclopaedia in eight books*].

The Iranian philosophical principles of Manicheism, Mazdaism and Zurvanism exert extraordinary influence on the Western world: Saint Augustine of Hippo, Richard de Saint-Victor (Book of the Twelve Patriarchs), St. Francis of Assisi and Martin Luther. The impact of Platonic and Gondeshapur (Двнелъгвн е Gondiлъврur) academies in Sassanid Empire (Iranshahr).

*The Renaissance of Islam (Ibn Sina, Ibn Rushd, Ferdowso, Ibn Arabi) and the development of the Western world: Michael Scotus, a proficient in Arabic (author of *Abbreviatio Avicennae*), Georgios Gemistos Plethon, a proficient in Farsi (author of *Summary of the Doctrines of Zoroaster and Plato*).*

The exceptional place of two Iranian philosophers and sages Shahab ad-Din as-Suhrawardi (**Shaikh al-Ishraq** or Master of Illumination /1155-1191/) and Sadr ad-Don Muhammad Shorvzo (**Mulla Sadra** /1571-1636/). Their Philosophy of the illumination (*hikmat al-ishraq*) and Transcendental theosophy (*al-hikmat al-mut'aliyah*) are harbingers and forefathers of the modern Western ideas like existentialism and others: F. Nietzsche, F. M. Dostoyevsky, M. Heidegger, K. Jaspers, J.-P. Sartre, A. Camus.

This article presents is part of the work on research project named „*Models of Cultural Heritage Socialization in a „Smart City”*”. The project is supported by the National Science Fund at the Bulgarian Ministry of Education and Science (MES).

Key words: cultural globalization – tree of the historical and cultural development of the Humanity – explicit knowledge (*zahir*) – tacit knowledge (*batin*) – rational knowledge – mystical knowledge – Iranian sources of the Human civilization – Persian and Iranian studies

„Често онзи, който следва правия път,
е пристрастен и пропуска желаната цел.”

Muhammad ibn 'Arabo

(Shaykh al-Akbar; Doctor Maximus)

I. Методология

(Хуманитарно знание: религия – изкуство – наука)

Взаимното опознаване и обогатяване на цивилизациите е комплексът, представящ единствения правилен път към истинската културна глобализация на света.

През хилядолетията между западните и източните цивилизации има големи периоди на симпатия, но и на неприязън, дължаща се главно на тяхното взаимно непознаване.

Макар и с известна доза условност, може да се приеме, че Западът олицетворява **рационалното, логично и явно знание (захир)**, докато Изтокът е извор на **мистичното, интуитивно и скрито знание (батин)**.

Неслучаен е изразът *Ex Oriente lux*, защото – не само слънцето изгрива от Изток, – именно от Изток идват големите пророци като Зороастър, Христос и Мохамед, които чрез ученията си представляват своеобразни клони на могъщото общо **Дърво на историко-културното развитие на човечеството...** Коренът на това дърво е единен – на религията, изкуството, науката – и той принадлежи на цялото човечество.

От интелектуална позиция **философско-религиозното равнище на установяване на връзки между реалността и съзнанието** е най-високото ниво на менталност, под което се структурират намиращите се в зависимост от него: метасистемни, вторичнодокументални, първичнодокументални и фактологични нива за физическата, биологичната и културната информационна реалност.

Като естествено разклонено от религиозните картини на света (будистка – християнска – мохамеданска), възникващи като гигантска циклоида на инфосферата през период от седем века, изниква Дървото на историко-културното развитие на човечеството, развиващо се вече 40 000 години, за израстването на което е необ-

ходим етнобиогеоценозът на 4 000 000 000 години история на геоида Земя.

Естествено вкоренен е този така разклоняващ се ствол на религиозната култура на човечеството в първата универсална монотеистична религия на планетата – зороастризма.

Отчитането на философско-религиозната натовареност на информацията е постмодерна рационална задача, от решаването на която зависи изграждането на съвременната неклассическа информационна картина на света, в която се установяват съответствия между продуктите на културно-ценностното съзнание (наука – литература – изкуство – обикновен живот – религия).

Рационалното включване на философско-религиозния интелектуален план в информационната картина на света в категорията „дълго време” (израз: М. М. Бахтин) обезпечава интелектуална възможност за съотнасяне на религиозните картини на света (*Авеста – Упанишади – Библия – Коран*) с рационалните знания (философски, исторически и т.н. по целия спектър на хуманитаристиката) като части от универсалното развитие на посоките на културата.

Рационалната интелектуална картина на философско-религиозното знание е от огромно значение за онтологията на съвременното информационно моделиране, защото тази картина съдейства за разбирането на исторически и в настоящето прокарваните граници между феномените и техните прояви като уникален ментален способ на обединеното им разглеждане като единство от много равнища.

Диадата **явно – скрито знание** дава отглас не само в сравнителното изучаване на **рационалното – религиозното**, но тя е и част от рефлексията на комплекса от онтологични въпроси, фокусиращ се и в методологичните проблеми на хуманитарното знание в Евразия и САЩ и днес – през XXI в. Именно белезите на тази

диада носят известния дуализъм на самите ключови понятия, чрез които се изучава човечеството – човека: **НАЙ-СЛАБО ПОЗНАТАТА СФЕРА НА КАРТАТА НА ЗНАНИЕТО, КОЯТО СЛЕДВА ДА СТАНЕ ВОДЕЩА МАГИСТРАЛА НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ И КАРДИНАЛА НА ПЕДАГОГИКАТА НА ВСИЧКИ НИВА НА ОБРАЗОВАНИЕ И ВЪЗПИТАНИЕ НА ПОДРАСТВАЩИТЕ!**

Ето, например, да се обърнем към понятието „антропология“ („anthropology“) – като проблематика и като термин. Възгледите за „антропологията“ като наука са свързани с различни гледища в западния свят и разбиранията на източноевропейските автори.

В съответствие с динамично формиращата се съвременна философско-научковедска парадигма на познанието „хуманитарното знание“ е по-общо от включваното в него понятие „хуманитарни науки“ („humanities“ или „art and humanities“ [nonscience]), в което попадат филологията, литературознанието, историята, философията и т.н.; за разлика от „science“ – естествени науки, но също и социологията, икономиката, демографията и други социални науки.

Накратко: **хуманитарното знание** е единство на **религия – изкуство – наука в познанието на човека.**

Чрез тази триада (религия – изкуство – наука) **универсалното – хуманитарното, философско-научното епистемологично знание (episteme) е съставено от всички знания: явно** (формализирано, дискретно, естествено, съответстващо) – **explicit** (formalized, discreet, natural, common; **неявно (мълчаливо)**, подразбирано знание – **implicit (tacit) knowledge**; **научно (рационално) знание – scientific (rational) knowledge**; **скрито** (мистично, езотерично, агностично, трансцендентално, присъствено, окултно) – **hidden** (mystical, esoteric, agnostic, transcendental, presence-knowledge, knowledge by presence, occult) ...

В редица изследвания на древността се преоткрива знание, което отдавна е изчезнало – **изгубено знание – lost knowledge.**

Знанието, постигано чрез духовна медитация и съприкосновение с висша природна мъдрост и **божествено откровение (occult knowledge)**, за което има данни в много документи, се различава от **съответстващото (естествено, обикновено) знание (knowledge by correspondence)**, основано на причинно-следствени връзки и наречено още знание по съответствие ...

Различните видове присъствено знание са **САМОПОЗНАНИЕ...**

Пренос на знание – преносно знание (transferred knowledge) може да има във всяка сфера, поради което понятието (пренос на знание) се трактува като процес, а не като вид (знание).

Елемент на всяко знание е инструментарното му изражение – **техническо знание (techne)**, при което самото то (техническо знание), като всяко епистемологично знание, е и философски натоварено.

Границите тук се определят от съзнанието и психиката на индивида и обществото.

II. Онтология

(Ноосфера: Ценностен геном на човечеството)

Обобщеното понятие „**ноосфера**“ (*гр.*: νοῦς, nous – разум + *гр.*: sphaira; *лат.*: sphaera; *фр.*, *англ.*: sphere – кълбо, земното кълбо, небесата ... ; област ...) служи, за да се характеризира обвиващата земното кълбо идеална „мислеща“ обвивка, чието формиране е свързано с развитието на човешкото съзнание. Това е сфера на взаимодействието на природата и обществото, в пределите на която разумната човешка дейност става най-главен и определящ фактор на развитието. За нейното обозначаване се употребяват сходни термини: **техносфера, антропосфера, социосфера, инфосфера, семиосфера** (П.Тейяр дьо Шарден, Е. Льороа, В. И. Вернадски).

Емблематични за ноосферизма са понятийно-езикови феномени, обхващащи цялото човечество – като появилата се нова дума за „закон“ – персийската „**дата**“ (*англ.*: **data**) по времето на Ахеменидите (550–330 г. пр. н.е.) и разпространена не само в целия Близък изток, но и извън пределите му. Присъства в арменския, еврейския, акадския език и много други индоевропейски езици.

Факт е, че използваната и днес по цялото земно кълбо терминология за обозначаване на **вторично-документална – пълнотекстова в оптимален вариант – база от данни**, която има **същинска библиографска природа – дата** (*англ.*: **data**) – е с персийски корени.

Очевиден е ключовият проблем за **ценностния геном – съвкупност от наследствената информация за набора от етични и естетични ценности на даден човек, народностна група или общество, които представляват по същество морален кодекс.**

В единен контекст – ценностния, обвързан с трите обобщени страни на хуманитарното познание: **религия, изкуство, наука**, се преосмисля и структурата на емпиричния материал, и методологията на интерпретацията му.

Националните школи и световните центрове на хуманитарното знание представят полифония от гледища. Показателно е, че всички тези направления на хуманитарно-научно знание намират обединение от края на XXI в. в история на религиите като история на цивилизацията, показваща общата прародина на духовния живот на човечеството.

III. Дърво на историко-културното развитие на човечеството

(Хуманитарна глобализация)

При почти всички антични философи и учени намираме сведения за знанията, събрани и практикувани

от магове (жреци на **зороастризма** /първата монотеистична религия и философия, разпространявана на основата на **източен** соларен култ (със северен генезис) – учението на иранец **Зороастър** – Заратуштра/).

Евдокс от Книд (Eudoxus of Cnidus /410 или 408 BC – 355 или 347 BC/) и Плиний Стари (Pliny the Elder /23–79/) (*Ил. 1*) оценяват зороастризма като „най-славното и полезно“ („the most famous and most useful“) учение.

И в тази връзка съвсем не е случайно, че **първата древногръцка философска школа** е Милетската с най-видни представители като Талес (са. 625 – са. 547 BC), Анаксимандър (610 – са. 540 BC) и Анаксимен (second half of VI c. BC). Една от причините за нейното възникване е близостта на анатолийските гърци до Персия и мъдростта на зороастрийските магове. Има сигурни данни, че Питагор (Pythagoras, са. 495 – 435 BC), Емпедокъл (са. 495 – 435 BC) и особено Платон (427 – 347 BC) (вторият му баща е бил дългогодишен посланик на Атина в Персийската империя) са изучавали зороастризма и са били силно повлияни от него.

За Демокрит (Demokritos, са. 460 – са. 370 BC) е известно, че е бил дори ученик на прочутия персийски архимаг Останес (Авастана или Хуштана, V–IV c. BC). Последният е цитиран от Херений Филон от Библос (Herennios Philon /Philo of Byblos, ок. 64 – 141/) (*Ил. 2*) като автор на „*Осмокнижие*“ (*Oktateuch*, a work in eight books), от който енциклопедичен труд са се учили най-големите умове на древността.

Любопитно е да се изтъкне, че споменатият финикийски граматик и историк Херений Филон от Библос в труда си „*За събирането и подбора на книги*“ (*Peri ktiseōs kai eklogēs bibliōn* – заглавие, давано от изследователя му Хертер /Herter/), по отношение на формата на този труд (той представлява далечен отзвук на „*Таблиците ...*“ на Калимах /Kallimachos, 310 г. пр. н.е. или няколко години по-късно – 240 г. пр. н.е./) и техните допълнения, направени от Аристофан Византийски (Aristophanzs Byzantios, ок. 257 – ок. 180 г. пр. н.е.), макар че **обсегът му на действие – по неговия обхват – съвсем не е съизмерим с този на забележителните библиографски предшественици**, пръв дава описания на образци от финикийската и иранска словесност с изтъкване на техните характерологични черти.

Следва да споменем, че уникалната **Александрийска библиотека – универсална и с международно значение, най-богатата библиотека на Древния свят**, основана през последните години от царуването на египетския фараон Птолемей I Лаг (323 – 284 г. пр. н.е.), е резюмирала и доразвила достиженията на **инвентарните списъци или каталози на някои известни универсални книгохранилища на Древния свят**. Тя е използвала традицията на **Библиотеката на асирийския цар Ашурбанипал** (Ashurbanipal, 685 – 627 пр. н.е.) (*Ил. 3*) в Ниневия, на **Библиотеката на Персеполис** (*Ил. 4*), основана от цар Кир II (king Cyrus II, ок. 590 – 529 г. пр. н.е.) (*Ил. 5*)...

В библиографския паметник на цитирания по-горе Херений Филон преобладава **принципът на подборността пред тенденцията към пълен обхват на отразените първични документи** (Калимах Александрийски; Аристофан Византийски).

Изключително ценно за осмисляне пътищата на формиране на библиографското универсално знание е творчеството на Херений Филон. Неговите съчинения са загубени, но те се цитират пространно от бащата на християнската църковна история **епископа на Кесария (Палестина) Евсевий Кесарийски** (Eusebios Pamphilos (между 260 и 265 – 338 или 339 г.) (*Ил. 6*) („*История на църквата*“).

На сведенията на Евсевий Кесарийски се основава бащата на цялата патрологична традиция в Западната и Източната християнска църква **блаженият Йероним – Йероним Стридонски** (Hieronymus Stridonus, St /340(?) – 420/); **презвитер Генадий Марсилски (Genadius Massiliensis /(? – 492/), епископ Исидор Севилски (Isidorus Hispalensis /560(?) – 636/), архиепископ Илдефонсо Толедски (Idefonsus Toletanus /607–667/), монахът Зигеберт от Жамблу (Sigebertus Gemblacensis, „Анонима от Мелк“, монахът Петър Дякон (Petrus Diaconus /1107–1159/), монахът Хонорий Отенский (Августодунски) (Honorius Augustodunensis /1080–1151/), каноникът Хенрих Гентски (Henricus Gandavensis /1217–1293/), абатът на манастира в Шпонхейм Йоан Тритемий (Тритенхем, Тритенхемски) (Johannes de Trittenhem /1462–1516/)** (*Ил. 7*). Тази патрологична традиция стига до най-голямото културно средище на Югоизточна Европа и Балканския полуостров през XV–XVIII в. – Атонския манастир...

Именно Херений Филон пръв и единствен от античните автори преразказва древния финикийски автор **Санкуниатон от Бейрут (Sanchuniathon of Berytus)** (*Ил. 8*), който е написал първото известно изследване на древните космогонии – финикийска и иранска и пр. – „*История на боговете*“. За съжаление само данните за финикийската и египетската митология са преки, а за иранската (зороастрийската) – са косвени и оскъдни (поне тези, които са достигнали до нас единствено през *цит.* автори).

И така, Демокрит, считан за баща на съвременната наука, е получил цялото знание на зороастрийските магове именно от прочутия персийски архимаг Останес. След като завоевателят Александър унищожава *Авеста* и свещените книги на маговете, част от съчиненията на Останес са запазени от египетските жреци.

Есхатологическите идеи на зороастризма оказват значително влияние върху Хераклит (са. 520 – са. 460 BC), който, заради тяхната сложност и тацитност, бил наречен Тъмния. Той пръв признава **огъня** за една от първоосновите на мирозданието. По-късно Емпедокъл също приема идеята за огъня като един от четирите основни елемента на света (вода – огън – въздух – земя).

Иранските философски доктрини на **манихеизма** (дуалистично учение, съставено от зороастрийски и раннохристиянски елементи), **маздакизма** (религиозно-философско учение, насочено против социалното неравенство) и **зерванизма** (арийско ранно дуалистично движение в зороастризма /подобно на **богомилството** в християнството/ с елементи на материализъм и фатализъм) също оказват значително влияние върху западните цивилизации.

Изключително показателен в това отношение е случаят с Блажения Августин, Хипонски епископ (354–430), един от светците и опците на Християнската църква и Учител на Запада. На младини той е бил ревностен почитател на манихейството, чрез което се е запознал със зороастризма и източната мъдрост.

Много авторитетни учени смятат, че влиянието на **манихейството** е продължено в западното богословие от **Августин**, преминал към християнството от манихейството, чиито произведения продължават да бъдат изключително важни за католическата и протестантската **теология**. Така един от следовниците му – шотландецът Ришард дьо Сент-Виктор (Richard de Saint-Victor, – 1173) пише съчинението „*Книгата на Дванадесетте Патриарха*” (*Book of the Twelve Patriarchs*), в която има влияние шиитската доктрина за дванадесетте имама.

Основателят на протестантството – немският духовник и теолог **Мартин Лутер** (1483–1546) е монах от Августинския орден. Реформаторското протестантско учение за спасение само с вяра също показва явно манихейско влияние.

Когато Платоновата Академия в Атина е закрыта през 529 г., то **Симпликий Киликийски** (са. 490 – са. 560 BC) и последните седем философи от школата на неоплатониците отиват в Сасанидска Персия (III–VII в.) и се установяват в **Харан**, близо до **Едеса**, където се изгражда една академия в изгнание, а нейните възпитаници продължават дейността ѝ до IX в., т.е. достатъчно дълго, за да стимулират т.нар. Арабски ренесанс (*Renaissance of Islam*, IX–XI в.).

Изключително място заема прочутата Академия в Гондешапур (*Dânešgâh e Gondîšâpur* /VI–VII в.) основана в VI в. С това персийско висше училище е свързан и известният учен Пол Персиенец (Paulus Persa /VI в.), който е ирански несторианец и е бил учител на иранския шахиншах Хосрой I Ануширван (531–579).

След разпространението на исляма учени като Авицена (Ибн Сина /са. 980 – 1037/) и Авероес (Ибн Рушд /1126–1198/) възраждат и допълват значително идеите на аристотелизма и платонизма.

Шотландският духовник Майкъл Скот (Michael Scotus, 1175–1234) научава арабски език и се обучава в Толедо при най-изтъкнатите ислямски учени и

философи от школите на Авицена и Авероес. През 1210 пише съчинението „*Abbreviatio Avicennae*”, а по-късно превежда много трудове на Авероес.

За съжаление трудовете на друг голям ислямски философ Ибн Араби (1165–1240) са изключително трудни за възприемане и за превод и затова остават по-слабо известни чак до XX век, когато са открити от френския иранолог Анри Корбен (1903–1978).

Иранският национален поет Фердоуси (са. 935 – 1020) (*Ил. 9*) в поемата си „*Шахнаме*” („*Книга за царете*”) *отделя голямо внимание на значението на зороастризма за персийската цивилизация.*

Изтъквайки безусловната културна приемственост на Запада от Изтока, следва да споменем цялата традиция на последвалите след създадената от монаха Флавий Магнус Аврелий Касиодор Сенатор (Flavius Magnus Aurelius Cassiodorus Senator /487? – 585?) (Ил. 10) енциклопедия „Наставления за духовно и светско четене” (Institutiones [divinarum et humanarum lectionum]) в лоното на Ранното средновековие (VI в.) – на базата на универсалните енциклопедии на Античността и Средните векове – общо за западната и източната традиция във византийско-славянската книжовност и литература, но специфично в съответствие с конкретните исторически условия – се подготвят условията за създаването на букет от методологии на хуманитарната библиография от VII–XV в. като образци на синтезното универсално и препоръчително вторично-документално информационно моделиране.

Един изключителен пример за преноса на фундаментални знания от Изток на Запад е случаят с великия персийски учен Насир ал-Дин ал-Туси **Nasir al-Din al-Tûsi** (1201–1274). Роден в град Тус, провинция Хорасан (Североизточен Иран), който е и родния град на Фердоуси, той се обучава в Нишапур и се изявява като изключителен астроном, математик, физик, химик, биолог, философ и теолог. Според Ибн Халдун **Ibn Khaldûn** (1332–1406) това е най-големият ирански учен. Той основава и ръководи прочутата обсерватория на **Maragheh observatory (Rasad Khaneh observatory, 1259-)**, която служи за модел на всички други обсерватории по света. В нея имало библиотека с над 40 хиляди тома книги от цял свят както и школа с над сто студенти. През нея минавал първият известен световен Начален меридиан, който по-късно е заместен от този в Париж и накрая в Гринич, Англия. Тук са работили най-известните астрономи от Персия, Сирия, Анатолия и Китай. За своите планетарни модели ал-Туси изобретява геометрична техника наречена „Двойка (чифт) на Туси”, която генерира линейно движение посредством сумата на две кръгови движения. Той също определя точната стойност от 51 дъгови секунди на годишното изменение на равноденствието и допринася за усъвършенстването на астролаба (линеен астролаб, наричан „жезъл (рейка) на ал-Туси”. След 12 години на изследвания ал-Туси и учениците под негово

ръководство са изготвени и издадени прочутите астрономически таблици, наречени „Илхански звезди“. За тях и особено за „Двойката на Туси“ е доказано, че играят решаваща роля за създаването на хелиоцентричната система на Николай Коперник (Nicolaus Copernicus Torinensis; *Mikoiaj Kopernik* (1473–1543/) – полско-немски католически свещеник и лекар.

Глобус на звездното небе от месинг, сребро и злато, създаден през 1279 г. в обсерваторията на Марагех се съхранява понастоящем в Дрезден, Германия.

Персийският учен твърди, триста години преди наблюденията през телескоп на Галилео Галилей, че Млечният път е съвкупност от множество звездни галактики.

В биологията той изказва идеи, сходни с дарвинизма. Подобни постижения достига в областта на химията, физиката, математиката и логиката.

Може смело да се каже, че тогавашната наука в света е била осенена от ослепителната светлина на невероятно широките знания на персийския учен Насир ал-Дин ал-Туси.

Григорий Хониатес **Gregory Choniades** (Chioniates /1220–1302/) е византийски гръцки астроном, който научава арабски и фарси и се обучава в обсерваторията на Марагех при Шамс ад-Дин ал-Бухари **Shams ad-Din al-Bukhari** и при самия Насир ал-Дин ал-Туси. Той превежда от персийски научни трудове по математика и астрономия, включително прочутите астрономически таблици на ал-Туси. Хониатес играе изключителна роля в преноса на научни постижения от ислямския Изток към християнския Запад. Това включва въвеждането на такива персийски иновации в Европа като универсалния астролаб (линеен астролаб, наричан „жезъл (рейка) на ал-Туси“, както и *цит.* прочута „Двойка (чифт) на Туси“...

Ако потърсим на Изток личност, която да хвърля светлина в хуманитарното знание от **Средновековието чак до Новото и Най-новото време**, то тя ще е тази на създалия изключително ценно учение **Shahab ad-Din as-Suhrawardi (Shaikh al-Ishraq or Master of Illumination /1155–1191/)**¹. Това учение съчетава принципите на древната иранска мъдрост, зороастризма, неоплатонизма (**философско** течение, възникнало през III в. на основата на учението на **Платон**) и **суфизма** („гасауф“ /*букв.* навличане на власеница/ – мистична традиция в исляма от VIII до XVIII в., чиято цел е духовното преобразяване и съвършенство, разбирано като съпричастност към вътрешната истина на **всички** религии)².

Suhrawardi отстоява принципите на мистическата интуиция и божественото откровение. Идеите му са изложени под формата на поетични притчи. В една от тях – „*Пурпурният архангел*“ (Crimson Archangel) – той описва завръщането на човешката душа под

формата на птица към Божествената прародина (на душата). При това са използвани множество образи от иранската митология, като героите Рустам и Исфандияр, планината Каф и особено митичната птица Симург.

В друга притча – „*История на западното изгнание*“ има гностични идеи, близки по дух до тези на „*Песента за перлата*“³ от християнския апокриф „*Евангелие на Тома*“. В него се разглежда „пленичеството“ на човешката душа в чуждия за нея материален свят и нейното поклонничество към духовното праотечество на Бога.

„*Философията на озаренето*“ (*hikmat al-ishraq*) на Сухраварди е, може би, най-глобалната концепция, обединяваща Запада и Изтока в единна хуманитарна вселена. Според него, Светлината действа на всички нива и йерархии на реалността като възпроизвежда нематериални и субстанциални светлини, трансцендентални рацииуми, като ангелите, човешки и животински души, и дори телесни субстанции като материя и плът.

Метафизиката на Сухраварди почива на два принципа – този на „**достатъчната причина**“ (или *ex nihilo nihil fit*) и този, че същинската безкрайност е невъзможна. Учението се основава на теософията на мъдреците от древен Иран, която се изразява във вътрешното разкриване (*каиф*) и **мистичното видение** (*мушахада*). Това учение не разделя, нито изолира едно от друго **философското дирене и духовната реализация**. Според Сухраварди един мистичен опит без предварителна философска подготовка има голяма опасност да заблуди, но една философия, която нито не се стреми, нито достига до личната духовна реализация, е чиста суета.

Забележителен контрапункт на изумителния Сухраварди на Запад е **Свети Франциск Асизки** (Saint Francis of Assisi, Sanctus Franciscus Assisiensis, 1181–1226), който е един от най-известните християнски светци – покровител на **Италия**, а също и покровител на животните, създател на разпространения по целия свят Францискански орден. Той подражавал на Христос толкова съвършено, че бива наречен „Alter Christus“ – „Другият Христос“.

През 1219 г. монахът отива в Египет, за да беседва със султана относно мира и благочестието. Въпреки неясните данни за някакво изпитание (с **огън**) на вратата му, има преки свидетелства, че лично султанът al-Kamel Naser al-Din Abu al-Ma'ali Muhammed (1180–1238) дава благоволенieto си на благочестивия мъж да посети Светите земи и даже – да се помоли там за доброто на всички... (gave Francis permission to visit the sacred places in the Holy Land and even to preach there).

В предсмъртната молитва на Св. Франциск „*Химн за Брата Слънце*“ (първото стихотворение на ита-

лиански език, вдъхновило Данте Алигиери да напише „Божествена комедия“) има следните строфи:

„Хвала Тебе, мой Господи,
за брата **Огън**,
с който осветляваш нощта:
и е хубав, и весел, и як, и силен.”

Точно след Франциск от Асизи идва и *цит.* вече Св. Тома Аквински (Thomas Aquinas, Doctor Universalis, 1225–1274) – най-известният италиански теолог и схоластически философ. Почитан като един от 33-та най-големи учители на Християнството, със сигурност между неговите учители следва да се назове Авероес (Ибн Рушд /1126–1198/).

И въпреки това, когато получава видение свише, Св. Тома Аквински казва: „Всичко, което съм написал, ми изглежда като наръч слама”. Неговата концепция е **синдереза** – естествено предразположение и склонност към добро и към познаването на това добро. За него най-важен е Божественият Разум, непознаваем и неразбираем за човешкия ум, но приеман със смирение. Но той също така изрично твърди, че човекът „в своето съществуване, в своята власт и в своето притежание трябва да се ръководи от Бога”. За голямо съжаление, този виден мислител се обръща срещу „авероизма”, който обаче продължава да оказва влияние върху такива гениални личности като Джордано Бруно (1548–1600), Пико дела Мирандола (Pico della Mirandola, 1463–1494) (знае отлично **арабски език**) и Чезаре Кремонини (1550–1631) (although condemned in 1277, many Averroistic theses survived to the 16th century and can be found in the philosophies of Giordano Bruno, Pico della Mirandola, and Cesare Cremonini).

Факт е формирането в епохата на Ренесанса в Европа на хуманитарна наука (от „humanitas, -atis [humanus]” – човешка природа, човешко достойнство, човеколюбие, образование, изтънчен вкус), отъждествявана с филологията (XIV–XV в.). Точно тук е коренът на пронизващата Ренесанса на Европа **херменевтика** – теорията и умението за интерпретиране на стари, главно литературни текстове, между които и принадлежащи на Изтока, с оглед на произхода, езика и съдържанието им.

Методологична съпоставка на **схоластичната** и **хуманитарна** парадигми на познание довежда до преосмисляне на **идеята за свръхчовека** в руслото на зараждащия се нов **антропоцентризъм**: Н. Макиавели (N. Machiavelli, 1467–1527), Пико дела Мирандола, Николай Кузански (Nicolaus Cusanus, 1401–1464).

Но особено показателен във формирането на тази амалгама от единството на Изтока и Запада е случаят с последния голям византийски учен и философ Георгиос Гемистос Плетон (1355–1454). Той учи в Адрианопол, в школата на османския султан, където му преподават персийски учени и мъдреци. По-късно ще напише труда си „Размишления върху философските доктрини на Зороастър и Платон” (Summary

of the Doctrines of Zoroaster and Plato). Неговото учение е съчетание между **зороастризм** и **пантеизъм** (*гр.*: pan – всичко + *гр.*: theos – Бог), като той демонстративно се обявява за зороастриец и дори носи емблематичната шапка на персийски маг. Във Флоренция под негово влияние се учредява нова Платонова Академия.

Съществено е мястото в извежданата логическа последователност на преплитане на възгледите на иранец **Sadr ad-Don Muhammad Shorbzo (Mulla Sadra /1571–1636/)**². Неговата доктрина за **трансцендентната теософия** (al-hikmat al-mut’aliyah) е предвестник на **екзистенциализма** (*къснолат.*: ex(s)istentia) – ирационалистическо направление „философия на съществуването”) на близки до него мислители. Техните възгледи се разпространяват в навечерието на Първата световна война: концепциите за човека на М. Шелер (M. Scheler, 1874–1925) и А. Гелен (A. Gehlen, 1904–1976) и на родствените им философи екзистенциалисти: Л. Шестов (1866–1938), Н. А. Бердяев (1874–1948), К. Ясперс (K. Jaspers, 1883–1969), М. Хайдегер (M. Heidegger, 1889–1976), М. Бубер (M. Buber, 1876–1965), Ж.-П. Сартър (J.-P. Sartre, 1905–1980), А. Камю (A. Camus, 1913–1960) и категорията „човек” в качеството на антитеза на понятията „общество” и „природа”.

Важно е да разбираме, че разклоненията на екзистенциализма през XX–XXI в. имат в корена си идеите на Молла Садра. Точно тези идеи ни отвеждат до идеите на личности и обкръженията им като индийския поет, писател, композитор, педагог и общественик **Рабиндранат Тагор** (1861–1941) и японския писател **Ясунари Кавабата** (1899–1972).

Метафизическата философия на Молла Садра се основава на принципа, че „**съществуването предхожда същността**”, както и на концепцията за „**субстанциалната промяна**” при която трансформацията е не само по количество, качество, състояние и място, а е обусловена от вътрешно присъщо движение и взаимопроникване на битието във всеки отделен субект.

... „Така Дървото тайствено расте с една душа
От влажната Вечност дълбока,

Облечено от световите на вечно чувстващата
пролет,

Вселенската зеленина звездоока ...

... И корените – светлина на клони,

И клоните – сън на корените,

И на всичко ще издържи великият ствол –

Една душа гори с душите на всичките огънове.”

(Вяч. Иванов)⁴

IV. Послание (Педагогическа основа)

Като граждани на комуникабилния XXI в. може да се запитаме с думите на англо-американския поет **Т. С. Елиът** (1888–1965):

„Къде е мъдростта, която сме загубили заради знанието?

Къде е знанието, което сме загубили заради информацията?“...

Отговорът се приближава към нас с думите на руския художник и философ мистик, автор на идеята и инициатор на Договора за защита на културните ценности („Пакта Ръорих“) **Николай Константинович Ръорих**:

„Над всяка любов има една общочовешка любов.
Над всички красоти има една красота,
водеца към опознаването на космоса“...

... Естествено вкоренен е стволът на развиващото се живо Дърво на историко-културното развитие на човечеството⁵. За неговото развитие е необходима цялата история на триосния геоид Земя⁶. Антропоморфен аналог на Земята е **окоето (очната ябълка)**⁷.

През вечнозелените клонове на това Дърво достигат посланията му до всеки, обърнал поглед към него, защото

„Наистина, паметта е по-голяма от пространството“⁹ и

„Вятърът духа, дето иска“¹⁰;

„Изкачат се и възхождат по тях ангелите и Духът за ден, който равен е на петдесет хиляди години“¹¹.

И всеки пази това Дърво – както пази зеницата си – Земята – триосния природен и геокосмически елипсоид – нашия дом.

БЕЛЕЖКИ И ЦИТИРАНЕ НА ЛИТЕРАТУРА

* Тази публикация е по научноизследователски проект „Модели за социализация на културно-историческото наследство в „интелигентен град“, който се реализира със съдействието на Фонд научни изследвания при Министерството на образованието и науката на Р България.

¹ **Corbin**, H. History of Islamic Philosophy. Sofia, 2000. 512 p. [in Bulgarian]

² **Smirnov**, A. The notion for perplexity *Hayra* in the Sufism. // *Orientalia* : Journal for the East (Sofia), 2005, № 1, с. 77–85. [in Bulg.]

³ **Gospel** of Thomas. // <<http://www.gnosis.org/naghamm/gosthom.html>>. – 25.07.2012. – 10 p.:

(76) Исус каза: „Царството на Отца е като търговец, който имал известно количество стока, но научил за съществуването на истинска **перла**. Този търговец бил умен, продал всичката стока и купил перлата. Вие също, търсете неуморно и търпеливо съкровище, което молец не прояжда и червей не похабява“;

(82) Исус каза: „Който е близо до мен, е близо до **огъня**, а който е далече от мен, далече е от Царството Небесно“. // *Апокрифно Евангелие на Тома* / прев. от англ. (<<http://www.bukvite.bg/poem.php?docid=33856>>. – 28.07.2016. – 15 p.)

⁴ Руски поет – символист (1866–1949). Преводът от рус. е направен от А. К.

Приведените слова от *Унанишадите* и *цит.* думи на Н. К. Ръорих са преведени от рус. от А. К.

Текстовете на Св. Франциск от Асизи и Т. С. Елиът са преведени от итал. и англ. от Н. К.

Всички преводи са редактирани от Н. В.

⁵ **Дървото на историко-културното развитие на човечеството**, увенчаващо Земята, има три кардинални световни клона: 1. будистки свят: VI–V в. пр. н.е. – ; 2. християнски свят: I в. – ; 3. мохамедански свят: VII в. –). В *работата* не е разгледано отделно монотеистичното разклонение на религията с култ на Бога Яхве /Йехова/, възникнала в I хил. пр. н.е. в Палестина, разпространявана сред евреите, във връзка с факта, че в *Новия завет* е осъществено преплитане на това разклонение с християнството: християнството включва в себе си конструктивната част на юдаизма изцяло и напълно и, следователно, го вмества в себе си.

Срв.: **Куманова**, А. Введение в гуманитарную библиографию [CD-ROM] : Библиографовед. исслед. : Курс лекций по общ. Библиографоведению : [Ч. I-II] / Гос. высш. инст. библиотековедения и информ. технологий (България), Санкт-Петербург. гос. унив. культуры и искусств (Россия). – София : Гутенберг, 2007. – [1358 с.] – Дигитално изд. (Ч. I. Философско-научковедческая картина гуманитарного знания ; **Ч. II. Библиографоведческая картина гуманитарной библиографии**) [in Russian]; **Куманова**, А. Архитектоника информационного пространства : Идеальный план (Онтологическое исследование). Шумен : Аксиос, 2005. [in Rus.]

Вж и: **Експедиция** в Иран за установяване историографската информационна карта на нестинарската феноменология в България / *Епиграф*: „*Чадата на Адам едно са тяло*“ – **Саади**. // *Списание на БАН*, 2011, № 3, с. 36–51 : с ил. – Библиогр.: 219 неном. загл. в 117 ном. бел. – Рез. на англ. ез. – Съавт.: С. Денчев, А. Куманова, М. Куманов, Н. Казански; **Изследване** на информационната карта на трансмисиите на култура в нестинарската обредност като открита информационна среда на културните практики и ярвания, установими в музеите на Централна и Източна Турция (*Ист.*: Сев. Месопотамия) / *Епиграф*: „*Вяра е жива представа на онава, за която се надяваме, и разкриване на онава, що се не вижда*“ – Евр. (11: 1). // [*Седма*] VII национална научна конференция с международно участие „България в културното многообразие на Европа“, 1.11.2009 г., София, Нац. дворец на културата. – София, 2010, с. 512–538. – Съавт. С. Денчев, А. Куманова, Н. Казански, Н. Василев [in Bulgarian]; **Денчев**, С. и др. Информационна среда на културата планети (на опыте прочтения нестинарства / ритуалният танец на жараве / : Рационална карта / С. Денчев ; А. Куманова ; *Епиграф*: „*Чтоб видеть то, чего искать напрасно*“. – Данте Алигьери / пер. М. Л. Лозинского. // *Information Society Technologies and Culture = Технологии информационного общества и культура : X юбилейная междунар. конф. EVA 2007 Москва*, 3-6 дек. 2007 г. : Культура и технологии информационного общества. Век XXI : Электронная информация, визуальные искусства и за пределами“ : [Материалы] = X Jubilee Intern. Conf. „EVA 2007 Moscow : Culture and Information Society Technologies. Century XXI : Electronic Information, the Visual Arts and Beyond“ / S. Denchev, A. Kumanova ; Всерос. гос. библи. иностр. лит. им. М. И. Рудомино ; Ком. Европ. сообществ. – Библиогр.: 17 неном. назв. – [CD-ROM]. – Тр. / Конф. – Съавт. С. Г. Денчев. – *Публ. и на англ. ез.* [in Russian]; **Universality of Humanitarian Knowledge : A Cognitive Context of the Infosphere** : Nesti-

narstvo (Ritual fire-dancing) : A Planetary Historiographical Map of the Anthropological Transmissions of Time [: 1] ; [Public. in eng. of the script of the documentary film of the same name : 2] / *Epigraphe: „and they distributed to each as anyone has need”* – Acts (4: 35). // *Informing Science and Information Technology Education Conference 2008 (InSITE)*, Varna (Bulgaria), June 22–25, 2008 : Proceedings [: Plenary report], p. 1-17. – 17 p. – 51 notes + 129 numberless titles. // <http://informingscience.org/2008/docs/Keynote_InSITE2008.pdf>. – Coaut.: S. G. Denchev, D., A. Kumanova, Christozov, N. Kazanski.

⁶ Третата планета в Слънчевата система, която се върти: а) около него – по елиптична орбита (близка до кръгова), със спътник Луната, която се върти около Земята; б) около собствената си ос (предизвиква смяната на деня и нощта; наклонът на оста и въртенето около Слънцето предизвикват смяната на времената на годината). Формата на Земята – геонд, приблизително – **триосен елипсоид**, сфероид, чието образуване се отнася към догеологичната история на космоса: „защото мястото, на което стоиш, е земя свята” – **Деян.** (7: 33).

Характерът на космическото въртене на планетата служи за обозначаване на безкрайността на нарастването на феноменологията на ноосферата, която *отделя, отдава (а не натрупва и съхранява)* (!!!).

Земното кълбо – посредством ноосферизма (пирамидата от петте равнища на информационно моделиране и дървото на историко-културното развитие на човечеството е увенчано с кръста.

Кръстът е символ на света в неговата цялост (като **символ на Земята** изразява нейните междинни динамични и трудноуловими страни; той е насочен към четирите страни на света; основа е на всички символни ориентации на всички равнища на битието като преплитане на времето и пространството; той е вълплъщение на космическо значение на пътя на взаимодействието; соларен и божествен символ на излъчването *от центъра към всички посоки и навсякъде* („при първите християни **Крестос** или **Христос** е бил синоним на нашето **Висше Аз**” – **Е. И. Ръорих**). В християнската традиция кръстът е образ на историята и мъченичеството и спасението, на възкресението на Исус Христос; отъждествява се с човешката участ, с личността на Исус Христос. Кръстът е **перспектива** („живот вечен” – **Ап. Павел – Рим.** (2: 7), пълно, идеално познание, познание на Бога, синтез на измеренията на живота и вечността, на битието и съзнанието.

Естествено е за авторите на *наст. изследв.*, формирани в християнска културна традиция, да виждат ноосферизма увенчан културно-ценностно с кръста („*Обаче, друга основа никой не може да положи, освен положената, която е Исус Христос.*” – **Ап. Павел – 1 Кор.** (3: 11).

Очевидно, религиозното равнище на свързаност на нещата при цялото всепримиряващо свое начало, подобно на купола на небесния свод, е **полисемантично – плуралистично** многообразие – единство (в **именуването на Бога**): представителите на будисткия свят увенчават ноосферата със символа слънце (за християните слънцето е символ на възкръсващия Христос), а възпитаниците на мохамеданския свят – със символа на полумесеца („*Над него като с кръст озарена / Мохамеданската луна*” – **А. С. Пушкин**) ... Действително, в приведените възгледи за света, фиксирани *тук и навсякъде в работата*

чрез отразените в нея религиозни картини на връзки между нещата, съществуващи в други, различни от християнската картина на връзки, пишещите *настоящите* редове привежда всички тези картини като културен свод на човечеството, но и осъзнават, че и на тях – както и на света, – те гледат през очите на християнина: „... *Иисуса Христа, Който е Господ на всички*” – **Деян.** (10: 36). – Сръ.: „*Това вечно величие на **Брахман*** / не нараства и не намалява от деяние. / Нека той познае неговата природа; познавайки го, / Той не се осквернява от зло деяние. / Затова знаещият това, като става спокоен, укротен, въздържан, търпелив и събран, Вижда **Атман**** в самия себе си, вижда всичко като **Атман**. Злото не го побеждава – той побеждава цялото зло.*” *** – **Упанишади**.

* **Брахман** – 1. висша обективна реалност, абсолютен творчески начален, в което всичко възниква, съществува и прекратява съществуване. Както и **Атман**, **Брахман** е недостъпен за словесно описание. Неговото тъждество с **Атман** е кардинално положение на индуизма; 2. върховен **Бог**, **Творец**; 3. „молитва”, „молитвена формула” – обозначение на вселената като „яйце”.

** **Атман** – едно от кардиналните понятия в религиозно-митологичната система на индуизма. Във ведическата литература се употребява като: местоимение („аз”, „мене”); в значение на „тяло”; обозначение на субективното психологическо начало, индивидуалното битие, „душата”, разбирана и в **личен**, и в **универсален план**.

*** Очевидно тук, подобно на езичеството, **Бог** е иманентен; светът се съдържа в Него; светът Го съставлява. За християнина Бог е личностен, *във и извън* света, трансцендентен.

⁷ Като **физически обхват на реалитите** окоото (очната ябълка) е орган на зрението чрез отвора на клепача – в ириса (iris) лъчите на светлината влизат в окоото и, пречупвайки се на повърхността на очната ябълка, в роговицата (cornea), очната леща (lens / cristallina) и стъкловидното тяло (corpus vitreum), съвпадат (срещат се) в ретината (мрежичката на окоото /retina/), създавайки върху нея изображение на видимия/видимите предмет/предмети.

Като **хуманитарен феномен на установяване на връзки** (очите – огледало на душата) окоото (очната ябълка) е огледало на погледа, рефлектиращ под формата на **обективно-** /които се осъзнават и изразяват чрез понятия/ **субективни** /които не са изразими и не се осъзнават от разсъждаващия/ **предпоставки на мисленето, съзнанието** (индивидуално съзнание – безсъзнателно) – **разбирането на единството от много равнища, вертикалността, тектониката на реалността и съзнанието**.

Чрез хуманитарните измерения на феноменологията на информационното моделиране като културен символ на ноосферата (стилизирана чрез клонка – символ на фундаменталното единство на живота) са обозначени: а) цикличният характер на всяко (и менталното) съществуване, както и идеята за развитие – като идея на възможностите; б) клонката (като културен аналог на дървото) изображението ѝ в *цит. в бел.* е дадена на фона на кръг – символ на света, космоса, Слънцето, пространството, отношенията на Духа и материята, Божията майка; в) клонката израства и от разтворената Книга на космоса – символа на полисемантичното знание; г) чрез своето графично изображение клонката се приближава към енергийния символ на пентаграмата с острие *нагоре* – това е човекът като синтез на света и умален модел

на универсума, ключ на вселената. Неговите мисли са устремени към Бога; това е хуманитарно измереният човек, което е фиксирано чрез **пентаграмата**: човекът, „стъпил“ върху науката и „обикновения“ живот, с „ръцете“ си обхващал литературата и изкуството, а чрез „главата“ си достигал „Духа на живия Бог“ (Ап. Павел – 2 Кор. (3: 3) религията (тук „главата“, „ръцете“ и „нозете“ са хуманитарни образи на интерпретация на същността на цялостността на човека): „Ала Всевишият не живее в ръкотворни храмове, както казва пророкът: „небето е Мой престол, а земята – подножие на нозете Ми. Какъв дом ще ми създадете, каза Господ, или кое място е за Моя почивка? Нали Моята ръка направи всичко това?“ – Деян. (7: 48–50).

Знакът на хуманитарното знание е създаден от А. К. и обоснован в *цит. тр.* „Введение в гуманитарную библиографию“ (с. XXXVIII–XLV; 263–270).

Физически окото вижда сектор на информационната реалност (метафорично олицетворявана чрез Информационната роза. В **хуманитарен** – идеален – план съзнанието обхваща „цялата“ информационна реалност (Информационна роза). Точката на моделиране на цялостност на

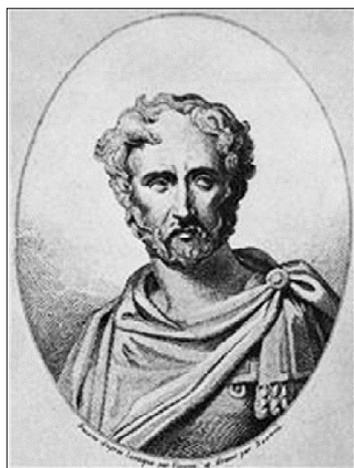
информационната реалност е **философско-религиозната картина на свързаност на плановете на реалността и съзнанието**, обхващана чрез символа на **кръста** (основата на кръста, забит в земята, символизира Вярата /в съответствие с християнската естетика; Вярата – основата на кръста – съответства на цветното ложе („основата“) на Информационната роза, чрез което се изразява идеята на информационното моделиране, че именно в хуманитарен план, основан на културно-философско-религиозното начало на установяване на връзки между феномените, е възможно виждане на цялостния план на информационния обект/) („истината е плуралистична“ – Ю. М. Лотман)⁸.

⁸ **Cor cordium** : Портрети ученых [проф., докт. наук: Ю. М. Лотмана, Ю. А. Шрейдера, А. С. Мильникова, В. А. Щученко, И. В. Гудовщиковой, О. П. Коршунова, А. В. Соколова, Р. А. Казарьянца, В. Б. Красногорова] в стиле интервью / Ведет беседы, авт. предисл., преамб. и примеч. А. Куманова ; Лит. ред. А. А. Соловьев ; Библиогр. ред. И. Л. Клим ; Худож. фотопортр. С. Я. Мицевич ; Худож. оформл. Н. В. Скородум ; [Рец.: А. В. Мамонтов]. % Санкт-Петербург, 1994, с. 14.

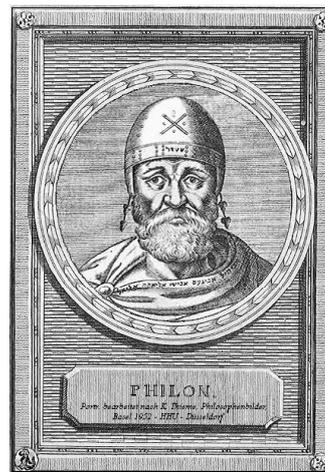
⁹ **Чхандогья** упанишада (7: 13) (*Св. Упанишади*).

¹⁰ **Йоан** (3: 8) (*Св. Библия*).

¹¹ **Стъпалата** (70) (*Св. Коран*).

Ил. 1. Плиний Стари

Ил. 2. Херений Филон от Библос

Ил. 3. Ашурбанипал

Ил. 4. Персеполис

Ил. 5.
Цар Кир II

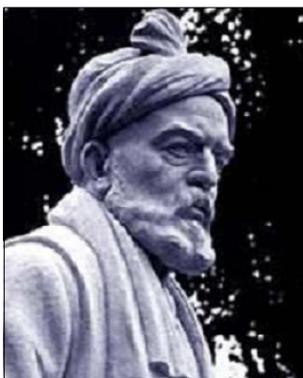
Ил. 6. Епископът на
Кесария (Палестина)
Евсевий Кесарийски

Ил. 7. Абатът Йоан
Тритемий

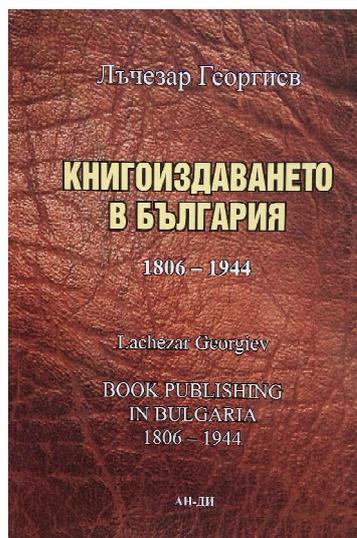
Ил. 8. Санкунитон от
Бейрут

Ил. 9.
Фердоуси

Ил. 10. Монахът
Флавий Магнус
Аврелий Касиодор
Сенатор

**БЪЛГАРСКОТО КНИГОИЗДАВАНЕ
В МОНОГРАФИЯ С ВИСОКА НАУЧНА СТОЙНОСТ**

Стеля Георгиева

**BULGARIAN BOOK PUBLISHING,
PRESENTED IN THE MONOGRAPH WITH HIGH
SCIENTIFIC VALUE**

Stela Georgieva

The text submitted a review written by Stela Valerieva Georgieva, PhD, for scientific monograph by Lachezar Georgiev “Book Publishing in Bulgaria : 1806 – 1944”.

The monography *BOOK PUBLISHING IN BULGARIA : 1806–1944* (Sofia: AN-DI, 2016. – 450 p. : ill. ISBN 978 – 619 – 7221 – 06 – 0) by professor Lachezar Georgiev PhD, includes research on book publishing, publishing and printing activities in the first half of the nineteenth century and up to 1878 traces the publishing activities and the development of print communications throughout the Ottoman Empire; Bulgarian typography abroad during this period; and the contributions of the better-known publishers, printers, booksellers in Bulgarian Revival. Made an overview of the book and publishing work after the Liberation and in particular of the early twentieth century until 1944 as Professor. L. Georgiev focuses on prominent Bulgarian Publishers – Dragan Manchov, Elijah R. Bluskov, Hristo Danov. Is quoted correspondence between the publisher Elijah Bluskov with writer Vasil Droumev (Bulgarian bishop of Veliko Tarnovo *Metropolitan Kliment Branitski*) and authoritative Bulgarian scientist prof. Ivan Shishmanov. Examined the activity of printing-publishing centers of publishing and printing activities like Veliko Tarnovo, Svishtov, Rousse, Plovdiv, the Kyustendil, Sevlievo, Varna, Burgas, etc.

In the monograph provides space for emblematic of Bulgarian manuscript and its projections in Bulgarian books published up to 1878 are given examples with illustrations of Bulgarian media.

Also in the book includes research of the printed communication from the early twentieth century to bulgarian nationalization (1947). The research are considered mergers and joint activities longtime publishers publishing family between 1918–1944, the pointed out the contribution of book publishing “Hemus” but also monitored the successful operation of Publishing in Sofia: “Todor Filipov Chipev”, “Kazanlak valley”, “Hristo G. Danov”, “Vezni” (of the bulgarian poet and rither Geo Milev), Mircho G. Smrikarov”, “Stoyan Atanasov”, “Ancient Bulgaria”, “Alexander Paskalev”, “Ivan Koyumdjiev”, “Dobromir Chilingirov”, “Zheko Marinov”, “Perun”, and others. Carry out screening and a significant shareholder and corporate publishing companies in that period.

Монографията „Книгоиздаването в България: 1806–1944“ е най-новото научно изследване на проф. д-р Лъчезар Г. Георгиев¹. Книгата е в обем от 450 страници, на формат 60x84/16, с международен стандартен книжен номер *ISBN 978-619-7221-06-0* от името на столичното издателство „АН-ДИ”.

В книгата са проследени и имената на видни писатели и издатели, свързани с мемоарно-документалната литература на националноосвободителните борби; очертават се портретите на известни издатели, към които се добавят малко познати и дори напълно неизвестни от днешни позиции имена, придружени с

аргументация на десетки факти и архивни документи. Монографията включва резюме на английски език, както и факсимилета на архивни документи и илюстрации, подбрани удачно за различни периоди в развитието на българската книга и книгоиздаване. В края на книгата е включена пространна анотация „За автора”.

В уводната част на монографията проф. Л. Георгиев подчертава обекта, предмета и целите на своя научен труд: „Настоящото изследване проследява един пространен период от българското книгоиздаване – от неговите първи стъпки, възрожденските прояви, книгоиздателските процеси след Освобождението, с акцент в периода между двете световни войни. Изследвани са печатните комуникации и процесите при създаването и дистрибуцията на книжната продукция от български издателства и печатници от Възраждането до 50-те години на XX век. Този текст, без да има претенции за изчерпателност, има за цел да изследва процесите в родното книгоиздаване, неговите реални прояви и тенденции, които предопределят развитието му във важни периоди от новата и най-новата ни история. Същевременно творческите задачи на автора открояват мястото и на българските печатни комуникации в условията на емиграция, както и извън етническите предели на България – в представителните колонии на българите в Цариград, Болград, Виена, Браила, Букурещ и пр. Сред тези задачи е и проследяването на процесите в книгопечатането и печатарското дело у нас след Освобождението;

военноиздателските дейности и по-специално работата на Военноиздателския фонд; процесите в периода между двете световни войни, като тук е фокусирано върху крупни издателски структури (издателство „Христо Г. Данов”; „Хемус”; „Казанлъшка долина”, „Стоян Атанасов”, „Фокус” и пр.)”².

Наред с това в увода на монографията проф. Л. Георгиев пояснява, че в методиката на изследването, заедно с обичайните за случая методи, е включена и неговата работа с архивни документи от колекциите на Българския исторически архив на Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий”, научния архив на Народна библиотека „Иван Вазов” – Пловдив, Държавен военноисторически архив, регионалните архиви във Велико Търново и Русе. При проучванията си изследователят на родното книгоиздаване е ползвал сборници с архивни документи от различни периоди, както и библиографски източници, но в библиографския списък в края на изданието са включени само източниците и авторите, които той цитира или пък преглежда поради спецификата на изследването. Проф. Л. Георгиев обаче включва в книгата си фрагменти и идеи и от предишните свои авторски книги, сред които са „Литература и книгоиздателска традиция” (2000), „Управление и маркетинг на книгоиздателската дейност” (2002; 2004), „Българско книгоиздаване” (2006), „Седем етюда по българско книгоиздаване” (2007), „Структури и модели в българското книгоиздаване” (2007; 2011), „Книга и печатни комуникации” (2009), „Книгоиздаване и книжнина: по

документални източници от Държавния военноисторически архив” (2011), „Книгоиздаване и печатни комуникации: Изследвания за книгата и медиите” (2013), „Страници от историята на книга: Книгоиздаване и печатни комуникации на Балканите и в Европа”, а също и от авторските си проучвания, публикувани в голям брой студии и статии, свързани с разглежданата в монографията проблематика, които са отразени в библиографското изследване „Проф. д-р Лъчезар Георгиев. Биобиблиография” (2015)³.

В първа глава „Печатни комуникации в Османската империя през Българското възрождане” се дава ценна информация за началото на новобългарската печатна книга, докато втора глава акцентира на издателските и печатарските дейности на българската емиграция в Румъния, а трета глава продължава наблюденията чрез анализ на многообразните прояви на свищовския издател Тодор Хрулев и приносите на Николай Павлович за развитието на литографията, илюстрацията на книгата и развитието на графичната комуникация. И при двамата издатели са използвани важни документи от Българския исторически архив на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий” и архива на Народна библиотека „Иван Вазов” – Пловдив. Четвърта глава представя родното книгоиздаване до 1878 г. в чужбина, като тук е анализирана дейността на българските издатели в Сърбия (Крагуевац и Белград) – изтъква се дейността на Никола Карастоянов, Неофит Бозвели, Емануил Васкидович, Аверкий Петрович, Христаки Павлович, Иван

Момчилов, но акцентът е върху работата на пловдивския издател Христо Г. Данов, както и на издателско-полиграфическия комплекс „Българска печатница на Янко С. Ковачев и С-ие – Виена”. В края на главата са представени чуждите печатници с принос към родното книгоиздаване до Освобождението в Будапеща, Земун, Нови Сад, Загреб, Одеса, Киев и Прага. Пета глава „Книгоиздаване и книжарство до Освобождението” изследва издателската дейност на Драган Манчов, която е оценена от автора като принос към националната книгоиздателска и книжарска традиция. В шеста глава „Книга и печатни комуникации след Освобождението” са включени проучвания на проф. Л. Георгиев върху новите издателско-полиграфически структури в Княжество България и Източна Румелия. Специално внимание се отделя на печатарската, издателската и книжарската дейност след Учредителното събрание и в първите следосвободенски десетилетия, проследена е работата на малки селища с насърчителни приноси към родната книжовност – Тутракан, Севлиево, но и в големия книжовен и издателски център Шумен, където е направен преглед на творческата и издателската комуникация на Илия Рашков Блъсков с митрополит Климент Браницки (Васил Друмев), професор Иван Шишманов и Христо Г. Данов, прегледана е дейността на книжарница-издателство и печатница „Труд” на Владимир Р. Блъсков. В края на главата са очертани творческите и издателските приноси на Илия Р. Блъсков, не е пропуснато и постъпателното

развитие на печатните комуникации от началото на ХХ век.

С особена стойност е седма глава „Книгите за националноосвободителното движение – в авангарда на издателските процеси след 1878 г.” – тук проф. Л. Георгиев разглежда творческата и издателската продукция на редица автори като Радко Радославов, Васил Хаджистоянов-Берон, Петко Франгов, Русчо Димитров, Никола Начов, Иван С. Докторов, Христо Попконстантинов, Йордан Попгеоргиев и Стойо Н. Шишков, Д. Попгеоргиев, Михаил Греков, Иван Андонов, Стоян Островърхов, Моско Москов, Никола Обретенов. Специално внимание е обърнато на издателя и писателя Филип Симидов, на Захари Стоянов и Стоян Заимов.

Осма глава „Печатарското дело в България” след Първата световна война” се базира на нови проучвания за приносите на родната полиграфия към българската книжовност. Текстът тук в голяма степен стъпва върху една от най-новите студии на проф. Л. Георгиев по темата „Печатарското дело в България след Първата световна война: Столични и извънстолични печатници с принос за родната книжовност”, публикувана в „Трудове на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”²⁴. Новите проучвания са предимно за тенденциите в развитието на печатните комуникации в големи български градове, в околийски и общински центрове, както и върху столичната Държавна печатница от Балканската война до бомбардировките над София на 30 март 1944 г. Цитирани са редица архивни

документи, ползвани са малко познати източници. В същата посока, на основата на документи от Държавния военноисторически архив, е девета глава, която проследява институционализирането на военноиздателските дейности у нас след Първата световна война, структурите и мениджмънта на Военноиздателския фонд, по-важните му издания, поредици и редактори. В десета глава „Уникално издателство с принос към българската книга” е анализирана дълголетната дейност на софийското издателство на Тодор Ф. Чипев, проследени са негови по-важни прояви, репертоар, поредици, издателски комуникации. Последните две глави на монографията разглеждат родното книгоиздаване между двете световни войни с неговите крупни издателски структури („Хемус”, „Факел”, „Древна България”), с фамилиите издатели („Иван Игнатов и синове”, „Стоян Атанасов”, Стилиян Кутинчев и неговото кооперативно издателство „Акация”, „Александър Паскалев”, Гео Милев и издателство „Везни”, „Мирчо Смряков”, „Хемус”, „Добромир Чилингиров”, „Казанлъшка долина”, „Иван Кююмджиев”, „Перун”, „Жеко Маринов”) и с поредиците на преводната художествена литература, включващи световни автори като Г. Е. Лесинг, Х. Ибсен, О. Уайлд, Дж. Б. Шоу, Г. Хауптмън, А. Стриндберг, Ст. Пшибишевски, М. Метерлинк, А. П. Чехов. Внимание е отделено на редактора на литературно-научното и книговедско сп. „Пролом” Димо Кьорчев и издателя на списанието Страшимир Икономов.

В заключението на книгата проф. Л. Георгиев, изтъква, че без да има претенции за изчерпателност на процесите, примерите онагледяват определени тенденции, сочейки развитие и приемственост. „Надявам се обаче, че новите и малко познатите моменти на изследването да бъдат полезни на читателя – с основание заключава авторът. – Опитът за обобщаване и систематизиране също е в полза на една цялостна картина на книгоиздаването в България, с която може да се гордее всеки българин, който е съпричастен с книжовната култура на страната ни.”⁵

Рецензент на „Книгоиздаването в България: 1806–1944“ е авторитетният учен-книговед проф. д-р на филологическите науки Димитър Кенанов, преподавател във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Правят впечатление отличното оформление и композиране на изданието от страна на столичното издателство „АН-ДИ“ и лично от неговия технически редактор г-жа Диана Муховска, както и сполучливият графичен дизайн, изпълнен от г-н Атанас Атанасов.

Свидетелство за качествата на „Книгоиздаването в България: 1806–1944“ е, че книгата е реферирана и заведена в авторитетни световни библиотеки – тези на **Оксфорд** (Англия), публичната библиотека на **Мюнхен** (Германия), Британска национална библиотека – **Лондон**; Австрийска национална библиотека – **Виена**; Национална библиотека – **Япония**; Университетска библиотека – **Блумингтън**. Книгата е предоставена с протокол и на **Biblioteca Nacional de**

Portugal – Лисабон, с дарение и подписан протокол лично от автора през юли 2016 г. по време на пребиваването му с научна и творческа цел в португалската столица. В Полша е притежание и е реферирана в *Обединен каталог на полските научни библиотеки*⁶.

„Книгоиздаването в България : 1806–1944“ е рецензирана и реферирана и по страниците на български национални медии, в рубриките за нови книги. Така например столичният седмичник „Политика“ публикува рецензия за книгата със заглавие „История на родното книгоиздаване”⁷.

„В цели 450 страници, на основата на солиден архивен и документален материал, авторът проследява развитието на книгоиздателските процеси и родната книга за един пространен период – от първата новобългарска печатна книга през 1806 г. до вододела за родното книгоиздаване през есента на 1944 г., когато са прекършени устремите в развитието на частната издателска инициатива – посочва се в публикацията на авторитетното издание за политика и култура. – Нещо повече, някои тенденции, свързани с българското книгоиздаване, са проследени дори до Национализацията, но все пак същията на изследването се свежда до три основни етапа – родното книгоиздаване до Освобождението на територията на Османската империя и в чужбина – Румъния, Австро-Унгария, Сърбия, Русия; следосвободенските процеси до Балканските войни, и интензивният, наситен с широк спектър

от издателски приноси период между двете световни войни. В богатия тематичен спектър на „Книгоиздаването в България. 1806–1944“ са обхванати водещи тенденции, представени са издатели с достойни за българската книга приноси в нейното създаване, разпространение и популяризиране... Успех за автора е и изследването на българското военно книгоиздаване през 20-те–40-те години на ХХ век. Интерес предизвикват и сведенията за десетки столични и извънстолични печатници и издателски структури... ”⁸.

Монографията е отбелязана и с редакционен отзив в информационния всекидневник в. „Монитор”⁹. „Цялата книга Лъчезар Георгиев е написал с увлекателен стил и на достъпен език, което я прави полезно и приятно четиво дори за неспециалисти” – изтъква националната медия в своята тематична страница „Книги”¹⁰.

Монографията на проф. Лъчезар Георгиев е реферирана и за нея е публикувано резюме на български и на английски език и в веб-сайта на столичната книжарница „Български книжици”¹¹. От наличната информация на цитирания сайт и на реално действащата книжарница на ул. „Аксаков” 10 в столицата става ясно, че към изданието е проявен сериозен интерес.

„Книгоиздаването в България : 1806–1944“ има вече своите ценители и това зарежда с оптимизъм, че миналото на родната книга и книгоиздаване не е забравено, че ще продължи и занапред да вълнува със своите приноси и доблестни книжовни прояви, а в навечерието на своята 60-годишнина проф.

д-р Лъчезар Георгиев дава на своите читатели една отлично подготвена, солидно подплатена с архивна документация и увлекателна по своя език и стил книга, която заслужава да има място в родните, а и в чуждестранните библиотеки.

БЕЛЕЖКИ

¹ Георгиев, Лъчезар. Книгоиздаването в България : 1806–1944 (= Book Publishing in Bulgaria : 1806–1944) . / Науч. ред. д-р Стела Георгиева. – София: АН-ДИ, 2016. – 450 с. : с ил.

² Цит. съч.: Георгиев, Лъчезар. Книгоиздаването в България : 1806–1944, с. 5.

³ Цит. съч.: Георгиев, Лъчезар. Книгоиздаването в България : 1806–1944, с. 6. По въпроса с книговедските публикации по темата на монографията виж също: Проф. Лъчезар Георгиев. Библиография (= prof. Lachezar Georgiev, PhD. Bibliography). / Състав. Стела В. Георгиева и др. – София: 2015. – 420 с. : с ил.

⁴ Георгиев, Лъчезар. Печатарското дело в България след Първата световна война : Столични и извънстолични печатници с принос за родната книжовност [Студия]. // Т р у д о в е н а ВГУ Св. св. Кирил и Методий : Фак. Математика и информатика. Т. 6. Обществени комуникации и информационни науки. – В. Търново : Унив. изд. “Св. св. Кирил и Методий”, 2015, с. 159–206. ISSN 0204-6369

⁵ Цит. съч.: Георгиев, Лъчезар. Книгоиздаването в България : 1806–1944, с. 435.

⁶ [http://katalog.nukat.edu.pl/search/query? match_1=MUST&field_1=isbn&term_1=9544400052&theme=nukat](http://katalog.nukat.edu.pl/search/query?match_1=MUST&field_1=isbn&term_1=9544400052&theme=nukat)

⁷ История на родното книгоиздаване. // П о л и т и к а (София), № 630, 17–23 юни 2016, с. 34.

⁸ Цит. съч. История на родното книгоиздаване. // П о л и т и к а (София), № 630, 17–23 юни 2016, с. 34.

⁹ БГ книгоиздаването в 450 страници. // М о н и т о р (София), № 5862, 18–19 юни 2016, с. 45.

¹⁰ Цит. съч. БГ книгоиздаването в 450 страници. // М о н и т о р (София), № 5862, 18–19 юни 2016, с. 45.

¹¹ Виж в: <http://knigiabg.com>

ЕТИЧНИ НОРМИ И ИЗИСКВАНИЯ КЪМ СЪТРУДНИЦИТЕ НА СПИСАНИЕ „ИЗДАТЕЛ“

1. Редакцията не публикува материали, които целят уронване престижа на други автори, сътрудници или частни лица, както и на институции.
2. Приема статии в обем до 8 страници, с големина 14 pt (30 реда на страница; 60 знака за ред), с резюме 5–8 реда на английски език и ключови думи (също на английски). Библиографският списък освен на български, се приема с транслитерация на латиница. Библиографията към статиите не трябва да надвишава 20 източника, без допълнителни бележки.
3. Илюстрациите се приемат на jpeg формат (не повече от 3 бр. за един авторов текст).
4. Научните съобщения, рецензиите и отзивите се приемат в обем до 5 страници (14 pt, при същия стандарт и изисквания за транслитерация на библиографския списък, когато източниците са на български език).
5. Не се изплащат хонорари на авторите и на редакционния борд на списанието.
6. Авторите получават авторски екземпляр от съответната публикация.
7. Последните годишници се представят в електронен вид на PDF формат на сайта на УниБИТ.

ETHICAL STANDARDS AND REQUIREMENTS COLLABORATORS OF MAGAZINE „IZDATEL“ (=PUBLISHER)

1. The editors did not publish material aimed at undermining the reputation of other authors, contributors or individuals, as well as institutions.
2. The editors articles in volume to 8 pages, size 14 pt (30 lines per page, 60 characters row), with a summary of 5-8 lines in English and key words (also in English). Bibliographical list except Bulgarian taken with transliteration in Latin. The bibliography to the articles should not exceed 20 source, no additional notes.
3. The illustrations are accepted on jpeg format (no more than 3 of an author's text).
4. Scientific reports, reviews and feedback are accepted for up to 5 pages (14 pt, with the same standards and requirements for transliteration of bibliographic list when sources are in Bulgarian).
5. Not paid royalties to the authors and the Editorial Board of the magazine.
6. The authors obtained original copy of the relevant publication.
7. Last anniversaries are presented in electronic form in PDF format on the website of State University of Library Studies and Information Technology – Sofia.

Списание “Издатель” излиза като дългосрочен творчески и научноизследователски проект на ВТУ “Св. св. Кирил и Методий”, ръководен от проф. д-р Лъчезар Георгиев. Проектът се подкрепя от УниБИТ, под патронажа на неговия ректор проф. д.ик.н. Стоян Денчев.

Корица на брой 1
на сп. “Издатель”,
излязъл през октомври
1994 г.
Основател
Лъчезар Г. Георгиев

**Списание ИЗДАТЕЛ
№ 2 (книжка 3 – 4), 2016**

**Съставител и редактор на броя
проф. д-р Лъчезар Георгиев
Compiler and editor of this edition is:
Prof. Lachezar G. Georgiev, PhD**

Формат 60x84/8 Печатни коли 8

ISSN 1310-4624

Предпечат: Университетско издателство
“Св. св. Кирил и Методий” – В. Търново, 2016

Печат: Печатница “СИРА” – В. Търново, 2016

Заявка за сп. “Издатель” може да направите на адреса на редакцията:

5000 Велико Търново, ул. “Теодосий Търновски” № 2,
Университетско издателство “Св. св. Кирил и Методий”. Тел.: 062/ 618 295; 63 11 76

DEAR READER,

You can subscribe to the “Publisher” magazine for the year 2016 by sending the subscription fee by mail-order to the following address:

**5000 Veliko Turnovo, 2 Theodosi Turnovsky Str.
“St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Turnovo, Prof. Lachezar Georgiev Georgiev, PhD
E-mail: Lu4ezargeorgiev@abv.bg**